ARGEŞ

Revistă de cultură fondată în 1966 ● Serie nouă

■ Anul XV (L) ■ Nr. 5 (407) ■ Mai 2016 ■ 4 lei ■

Supliment:

Argeş 50 - *memoria revistei*

p. 15-18

Editori: **Consiliul Local Piteşti, Primăria Municipiului Piteşti, Centrul Cultural Piteşti**

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Momente şi schiţe din actualitatea literară

■ A apărut o nouă revistă, una de înaltă ţinută: *Proza 21*, „revistă literară şi de arte vizuale". Director fondator: Aurel Maria Baros. Prima secţiune *Bucureşti Proza* este acoperită cu naraţiuni de Alexandru Ecovoiu, Constantin Arcu, Ioan Groşan, Ion Lazu, Nicolae Stan, Răzvan Petrescu, Ştefan Dimitriu. În cea de-a doua – *Bump Mapping* – sunt publicaţi: Dora Pavel, Liviu Lungu, Radu Ţuculescu. Din diaspora – *Spaţiul global* – apar cu proză: Anamaria Beligan (Australia), Constantin Stoiciu (Canada), Marius Daniel Popescu (Elveţia). *Transdinamic* este o secţiune de traduceri: Varujan Vosganian e tradus în engleză, iar ucraineanul Volodymyr Danylenko este tradus în română. Acest prim număr este ilustrat cu fotografii de Manfred Szilagyi, poet şi artist plastic deopotrivă.

Varujan Vosganian

■ O altă revistă apare la Petroşani: *Banchetul* (redactor-şef Dumitru Velea, secretar general de redacţie Mihai Barbu). O revistă „grea", titlul fiind revendicat din Platon, desigur. O carte de 146 de pagini, cuprinzând studii de filosofie, etnografie, dar şi critică şi istorie literară, multă poezie şi proză, toată bine structurată, bine articulată. Din nr. 4-5-6/aprilie-mai-iunie 2016, e de reţinut, printre altele, interviul cu criticul şi istoricul literar Ovidiu Ghidirmic despre I. D. Sîrbu, din care spicuim: „– Era un bun familist, dar a avut şi un mare noroc, o mare şansă: a fost doamna Lizica Sîrbu, cea de-a doua soţie, o femeie deosebită, de o înţelepciune rară, plină de spirit, de umor, la care a ţinut foarte mult. A fost o relaţie deosebită, plină de armonie, de înţelegere. Ea ţine, în continuare, la memoria lui. I-a creat un mediu, a ştiut să întreţină o atmosferă. Da, era un familist, era pe jumătate jovial, râsul era doar o omponentă a figurii lui spirituale mult mai complexe. Era un om foarte complex, foarte profund. Abisal. Eu am stat lângă el atâţia ani şi nu pot să spun că l-am cunoscut în adâncimea spiritului său abisal. Eu am spus că el a fost un revoltat. Era, genetic, otogenetic, un om în permanenţă revoltat. Un spirit luciferic – l-am comparta cu Toma Nour, eroul romanului lui Eminescu: *Geniu pustiu*".

Ovidiu Ghidirmic

■ La 18 mai 2011, se stingea minunatul domn Mircea Horia Simionescu, stâlp al Şcolii de la Târgovişte. Aşadar, cinci ani fără M.H.S. , ani în care a cam fost uitat, cu excepţia celor de la revista târgoviştează *Litere*. Să recitim un pasaj de jurnal din *Febra*: „Dumnezeu nu mă va suprima curând, căci ştie bine că are de-a face cu unul care l-a înfruntat şi are nevoie de el, de încontrările lui, în opera de renovare a Creaţiei. Nu mă etichetează revizionist, nu mă trimite în faţa plutonului de execuţie. Pe de altă parte, El, suprema desăvârşire, deci cu un simţ artistic remarcabil, îmi şopteşte prin scârţâitul peniţei că e curios până unde voi cuteza să împing fantazia şi spectacolul". Sau, acest crez artistic: „Cred că am sugerat, în *Dicţionar*, că scrisul meu nu are cum să devină lapidar, rezolut, decât în urma unor mari acumulări preliminare. Ca să descoperi movila în Bărăgan, înoţi mult prin oceanul de praf sau ceaţă şi te înăbuşi mult până ce, printr-o tuse scurtă, din rărunchi, ajungi să expectorezi".

Mircea Horia Simionescu

■ În România literară, nr. 20/13 mai 2016, Gellu Dorian scrie articolul *150 de ani de poezie semnată Eminescu*, la împlinirea, iată, a unui secol şi jumătate de la debutul lui Eminescu în revista *Familia*. Textul are şi o dimensiune polemică, autorul deplângând lipsa de reacţie la acest eveniment: „Aniversarea a 150 de ani de la debutul în poezie a lui Eminescu trebuia să marcheze un moment crucial în cultura română, aşa cum aniversarea naşterii acestuia, în 2000, prin grija unor personalităţi conştiente de importanţa operei eminesciene, a făcut ca Eminescu să fie trecut în patrimoniul UNESCO, iar centenarul morţii sale, în 1989, pe vremea comuniştilor, să însemne un eveniment de rezonanţă naţională, care a atras atenţia asupra unei culturi cu o pregnantă identitate naţională de neconfundat. Dar se vede că trecerea timpului, cu cît impostura este mai aşezată pe culmile incompetenţei, face ca astfel de momente să fie marginalizate, minimalizate, ignorate, date definitiv uitării. Oare cine se face vinovat de astfel de fapte? Ce scop se urmăreşte cu astfel de lume care de la o zi la alta îşi ignoră valorile, îşi pierde identitatea, dar se află acolo, sus, la luarea deciziilor menite să ne facă ai nimănui?! Vom afla curînd? Vom afla vreodată? Va mai dura mult?"

■ *Viaţa Românească*, nr. 3/2016 publică la rubrica *Eveniment*, o secţiune dedicată lui Brâncuşi la 140 de ani de la naştere. Scriu despre sculptor Florin Toma, Radu Boroianu, Doru Strâmbulescu, Maxim Dumitraş, Pavel Şuşară, Matei Stârcea Crăciun şi Vlad Ciobanu, din eseul căruia am spicuit: „Brâncuşi preia universul formelor simple ale satului său văzut în copilărie, îl ridică de acolo, din illo tempore, traversându-l prin succesivele straturi de memorie culturală, ale lui şi ale lumii, le înţelege şi le investeşte astfel cu valoare arhetipală şi putere de exprimare universală. Împlineşte astfel afirmaţia cu calitate de profeţie a lui Rousseau-Vameşul – „Dumneata faci străvechiul modern!" Întoarce astfel registrul formal al lumii la momentul cosmogonic iniţial şi, prin asta, la menirea lui etimologică, la vocaţia şi destinaţia lui. Cu ajutorul acestor forme aparţinătoare ale „infinitivului lung", el sondează lumea şi timpul până în chiar momentul său iniţial, formulează în sculptură marile întrebări şi sugerează astfel mari răspunsuri".

■ Istoricul literar Liviu Papuc este unul hâtru, căutând savurosul în literatura română de ieri. În nr. 3/martie 2016 din *Convorbiri literare*, scrie un asemenea text spumos intitulat *Unele, altele despre „ieşeanul" George Topârceanu*, din care reproducem, nu doar spre aducere aminte, dar şi spre a vedea cât de neschimbate sunt lucrurile în literatură din mai multe privinţe: „Dacă duhul lui Topîrceanu ar fi bîntuit, la începutul lunii martie, pe la tradiţionalul (şi prestigiosul, de ce nu?), Tîrg de carte LIBREX, s-ar fi putut exprima liber, aşa cum a făcut-o în mai 1933, la „Sărbătoarea Cărţii" din Iaşi („această pioasă şi tristă ceremonie, unde ne-am adunat cu toţii ca să dezgropăm morţii... şi să vă omorîm pe d-voastră"), fără a i se părea cuiva că este deplasat (=învechit, depăşit...). căci veţi vedea cam ce spunea el despre carte. Dar aceasta după un preambul, privitor la prezenţa sa în „capul bucatelor": „Primisem de la Bucureşti invitaţia să iau parte, acolo, la Sărbătoarea Cărţii şi să plec imediat. Dar la o consfătuire ţinută mai alaltăieri în localul Primăriei, unde am fost şi eu chemat – domnul Mihail Sadoveanu, în frunte cu domnul primar Petru Bogdan şi în spate cu ceilalţi membri culturali ai acestui Municipiu, auzind că vreau să plec, au făcut apel la sentimentele mele de moldovean neaoş, născut la Bucureşti, din părinţi ardeleni, şi crescut în Bulgaria, ca să nu plec cumva din Iaşi tocmai în aceste clipe solemne, cînd toată suflarea moldovenească sărbătoreşte cărţile noastre – şi nu cumpără nici una. Avînd în vedere greutatea unui om ca domnul Sadoveanu, plus aceea a domnului primar Petrică Bogdan (ceea ce nu-i puţin lucru), la care se adăuga, ca o floare la ureche, şi greutatea specifică a confratelui nostru Adrian Pascu – ce era să fac eu? Ce era să fac, cînd nu aveam de partea mea, în celălalt talger al balanţei, decît pe domnul Athanasie Gheorghiu, simpaticul director al librăriei Socec, despre a cărui făptură trupească se poate spune că e ceva aproape inexistent, o virtualitate cu prea puţine posibilităţi pentru viitor... În sfîrşit, ceva care, sub o pălărie cu boruri uriaşe, abia atinge proporţiile unui ţînţar şi cîntăreşte cît a opta parte dintr-un purice". **(DAD)**

Viaţa literară

Comunicat USR

În perioada 7-8 mai 2016 a avut loc, la Alba-Iulia, a cincea ediţie a Colocviului Romanului Românesc, cu tema ***Romanul ca mărturie istorică***.

La cele două sesiuni de comunicări moderate de Nicolae Manolescu, în Sala Senatului Universităţii „1 Decembrie 1918" din Alba-Iulia, au participat scriitorii: Adrian Alui Gheorghe, Aurel Maria Baros, Gabriel Chifu, Petru Cimpoeşu, Al. Cistelecan, Daniel Cristea-Enache, Traian Dobrinescu, Horia Gârbea, Ioan Groşan, Ion Mureşan, Nicolae Oprea, Virgil Podoabă, Adrian Popescu, D. R. Popescu, Irina Petraş, Dan Stanca, Liviu Ioan Stoiciu, Florin Toma, Simona Vasilache, Răzvan Voncu.

Juriul format din criticii prezenţi – Nicolae Manolescu, Al. Cistelecan, Daniel Cristea-Enache, Irina Petraş, Virgil Podoabă, Simona Vasilache, Răzvan Voncu, a decis să acorde două premii, pentru cele mai bune cărţi de proză publicate în perioada mai 2015 – mai 2016 pe tema colocviului, astfel: *Viaţa ficţiunii după o revoluţie*, de Radu Cosaşu (Editura Polirom, 2015) şi *Nu te opri, nu te întoarce*, de Traian Dobrinescu (Editura Cartea Românească, 2016).

Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda"

Ediţia a XV-a, 22-23 septembrie 2016

actualitate

Consiliul Judeţean Teleorman şi Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Teleorman, în parteneriat cu revistele: „Luceafărul de dimineaţă", „Argeş", „Bucureştiul literar şi artistic", „Litere", „Pro Saeculum" şi „Caligraf", organizează **Festivalul Naţional de Literatură „Marin Preda"**, ediţia a XV-a, ale cărui manifestări finale se vor desfăşura în zilele de 22 şi 23 septembrie 2016, la Alexandria şi la Siliştea Gumeşti.

Festivalul îşi propune să promoveze prozatori de talent, care nu au debutat în volum. Concurenţii vor trimite ***1-3 proze scurte***, care pot avea în total 20 pagini. Vor fi acordate următoarele premii:

- ***Premiul „Marin Preda"*** şi Premiul Revistei „Luceafărul de dimineaţă" (în valoare de 900 lei);
- ***Premiul I*** şi Premiul Revistei „Argeş" (în valoare de 700 lei);
- ***Premiul al II-lea*** şi Premiul Revistei „Bucureştiul literar şi artistic" (în valoare de 600 lei);
- ***Premiul al II-lea*** şi Premiul Revistei „Litere" (în valoare de 600 lei);
- ***Premiul al III-lea*** şi Premiul Revistei „Pro Saeculum" (în valoare de 500 lei);
- ***Premiul a III-lea*** şi Premiul Revistei „Caligraf" (în valoare de 500 lei).

Prozele scurte premiate vor fi incluse într-un volum, ce va fi lansat în cadrul manifestărilor finale ale festivalului; de asemenea, vor fi publicate de revistele partenere.

Concurenţii vor trimite prozele scurte pe suport de hârtie, culese cu font 12 (Normal, Times New Roman, 1.5 Space), ***în câte 7 (şapte) exemplare***, semnate cu un motto, acelaşi motto figurând şi pe un plic însoţitor, în care va fi introdusă o fişă cu datele de identificare ale autorului: numele şi prenumele, data şi localitatea naşterii, adresa poştală, adresa de e-mail şi numărul de telefon mobil, precum şi un CD cu textele trimise, inscripţionat cu acelaşi motto.

Lucrările pentru concurs vor fi trimise, ***până la data de 1 august 2016***, pe adresa: ***Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Teleorman***, str. Ion Creangă, nr. 52-54, 140056 – mn. Alexandria, jud. Teleorman, cu menţiunea „pentru concurs".

Gheorghe Grigurcu

„Fragmentele mici ale timpului"

Ceea ce se numește carisma unei persoane rezidă mai cu seamă în faptul că aceasta lansează subînțelesuri (verbale, prin gesturi și prin mimică). Adică spații albe pe care interlocutorul se simte îndemnat a le umple cu note favorabile lui. E un soi de invitație la o colaborare benefică. Un raport social mai natural decît oricare altul, întrucît contează mereu spontaneitatea între ceea ce ni se oferă și ceea ce oferim (relațiile umane fiind necontenit un negoț).

■ Memoria își organizează materia meticulos. Amintirea și-o dezorganizează, dîndu-i o configurație de un tip irațional, care-i îngăduie în schimb strălucirea fără seamăn a aurei emoționale.

■ Jocul lui Cioran cu inexistența. Filosoful spaniol Fernando Savater s-a gîndit, la finele anilor '60, să le joace o festă universitarilor la care voia să dea o teză de doctorat și anume să vorbească despre un filosof elen imaginar, din perioada lui Heraclit, căruia să-i însceneze doctrina. Dar și-a schimbat intenția, elaborînd pînă la urmă o teză despre Cioran, pe atunci puțin cunoscut în peninsula iberică. În chip distractiv, zvonul despre personajul pe care ar fi urmat să-l plăsmuiască s-a întîlnit cu necunoașterea lui Cioran în mediul cu pricina, astfel încît s-a crezut că autorul **Silogismelor amărăciunii** este... acel personaj. Aflînd cum stau lucrurile, Savater i le-a relatat într-o scrisoare lui Cioran însuși: „Pe aici, unii nu cred că existați". Replica amuzată a lui Cioran: „Te rog nu dezminți zvonul acesta".

■ „Mai bine s-o pățești o dată, decît să te temi mereu" (proverb albanez).

■ Crîmpeiele de conversație pe care le prindem involuntar pe stradă, într-un magazin, la local, ceea ce în limba engleză se cheamă *owerheard*. Oferindu-ne un contact jucăuș cu lumea, în afara oricăror deliberări, preconcepții, canoane. Mirabile intruziuni ale unui soi de copilărie în viața tot mai copleșită de-o disciplină ce-o sleiește, deși pretinde a o sluji. O viață cu desăvîrșire liberă. Semnale ale unei lumi paralele cu a noastră, analoagă – de ce nu? – cu una ficțională.

■ A. E.: „Viața seamănă cu un zăvor defect pe care-l tragi zilnic cu ciudă, zăvor care ar putea fi fără doar și poate reparat, dar care nu va fi reparat niciodată".

■ Romantism. La prima lor întîlnire, lebedele își ating capetele. Apoi rămîn împreună pe viață.

■ Poetul: un ins vulnerabil, mai slab, cum spunea Kafka, decît media oamenilor. Din care motiv are nevoie de protecție, chiar dacă n-o mărturisește dintr-un natural simțămînt de demnitate, chiar dacă nu e mereu conștient de acest fapt. Cupola socială nu ajunge a-l acoperi satisfăcător, relațiile cu confrații sînt de atîtea ori consternante. În atari circumstanțe, protecția cade în sarcina propriei sale creații. Numai opera poate deveni ocrotitoarea sa fără greș. Laicul său Înger păzitor. Opera ca surogat al sfințeniei.

■ „Egalitatea este cel mai mare dușman al libertății" (Petre Țuțea).

■ După toate probabilitățile, nu orgoliul ci pur și simplu simțămîntul importanței subiectului l-a determinat pe Socrate a se declara, cum nu mai făcuse în relație cu altceva, „specialist" în cele eroticești. Ori a intervenit o sumețire față de inadvertențele afective ale Xantipei?

■ Inspirația: o naivă încredere în faptul că fărîme ale imposibilului ar putea deveni un organism al posibilului.

■ Să constituie cumva oboseala o formă de economie a ființei? O instinctivă măsură ce și-o aplică pentru a nu se risipi?

■ A. E.: „Lupta cu locul comun, dragul meu prieten, precum lupta lui Iacob cu Îngerul".

■ „E îndrăgostită de Crăciun! Din această cauză, britanica Jayne Winterham a decis să îl serbeze în fiecare zi. Are bradul împodobit permanent în casă și, zilnic, nu-i lipsește masa festivă cu toate bunătățile tradiționale. (...) Înainte, de fiecare dată cînd veneau Sărbătorile, lua proporții. După ce a început să aibă mereu bucate de sărbătoare la masă, s-a plictisit de acestea și nu mai face excese alimentare. Astfel reușește să-și păstreze o greutate ideală pentru înălțimea sa" (**Click**, 2015).

■ Vară toridă, indolentă. Simțurile rimînd în fiecare amurg cu orizontul fastuos în lentoarea descreșterii sale pe lenevoasele dealuri din Cărbunești. Rînd pe rînd, lucrurile cad de la sine în abis. Fără nici un regret.

■ Conceptul de Dumnezeu, cum o cupă goală pe care se cuvine s-o umpli cu iubirea pentru Celălalt ca fiind pentru El. E mai natural astfel pentru a conjura teroarea unei abstracțiuni.

■ „Țara Boemei este un trist ținut mărginit la Nord de nevoi, la Sud de mizerie, la răsărit de iluzii și la apus de spital" (Alphonse de Colonne).

■ A te spiona zilnic pentru a scrie cîte ceva în acest jurnal. O comportare inelegantă.

■ „În fond, de ce să dorim să fim mari, să fim genii creatoare? Pentru posteritate? Nu. Pentru a ne arăta mulțimea cu degetul? Nu. Ci pentru a ne menține truda zilnică în încredințarea că ceea ce facem merită osteneala, că este ceva unic. Pentru azi, nu pentru eternitate" (Cesare Pavese).

■ „În toate religiile există un temei spiritual și o pervertire exterioară, ritualică" (Tolstoi).

■ E preferabilă o tăcere fără oameni, deoarece nu implică supoziția unui sacrificiu.

■ Triumful dimensiunilor. Cea mai mare meduză observată vreodată avea un diametru de 2,3 metri, iar tentaculele sale se întindeau pînă la nu mai puțin de 36 de metri.

■ A. E.: „Trei soiuri de articole s-au ieftinit teribil în ultimul timp: hainele *second hand*, cărțile și caracterele umane".

■ Atîția indivizi care se poartă în lume atît de degajat, cu atîta suveranitate a ființei, de parcă ei înșiși ar fi Lumea. Un mit *sui generis* al Lumii, de fapt normalitatea sa, un mit pus de nenumărate ori sub ochii noștri.

■ Perlă de bacalaureat, 2015: „Unghiul ascuțit a fost descoperit de savantul Cosinus".

■ Îngrijirea sănătății, o formă de economie. Este ca și cum ai depune cu regularitate la bancă o sumă de bani pentru a avea o acoperire în posibilele zile negre ale viitorului.

■ „Nordul, lumea activă, melancolia, cîinele, berea se potrivesc, la fel ca Sudul, visul, vinul, pisica, veselia dionisiacă. Putem construi serii de acest fel, pe care să le prelungim după plac, ca moleculele din chimia organică. Avem aici afinități subtile, dar și fragile. Observăm îndată aceasta, dacă ne aplecăm asupra unui caz particular. Atunci există de fapt numai variante, numai excepții. Cum ar fi: este clar că Bismarck și Hitler iubeau cîinii puternici - și, de asemenea, că Bismarck și Pückler se pricepeau la cîini și la cai. Bismarck și Hitler au purtat campanii militare în Franța. Richelieu era nebun după pisici; lui Clemenceau îi plăcea să i se spună «Tigrul», ambii au dus războaie împotriva Imperiului, că lui Hitler nu-i plăceau caii, nu era doar o trăsătură a naturii sale, ci și ceva epocal tipic. Căci epoca noastră este nefavorabilă calului. Ea este în general ostilă și animalului și plantei – lucru care devine vădit tot mai amenințător - , dar calul are în plus și rolul de simbol al unei caste nobile. Numai în sport el mai este tolerat, deci acolo unde caracterele muncitorești intră și ele în joc. El supraviețuiește în mod similar corabiei cu pînze. Hitler a decimat aristocrația și ar fi exterminat-o dacă ar mai fi avut timp. I-ar fi plăcut să poarte războiul fără ofițeri, cu tehnicieni și funcționari. Cînd a strecurat politruci în armată, a făcut-o tocmai în acest scop" (Ernst Jünger).

■ O tristețe inofensivă, pură aidoma poeziei pure. Dimineața, limpezimea inimii reglată după o melodie auzită la aparatul de radio.

■ Amintirile au un gaj. Este chiar viața care le ocolește cu schepsis. Viața care le îngăduie totuși să fie ele însele. Să strălucească mat, să imite o muzică doar bănuită, să prezinte o mișcare statică. Adică să fie entități inconformiste, care, pînă la urmă, din mărinimie, dau ele un preț acestei vieți care abia le tolerează.

■ Fragmentele mici ale timpului, frecvent calmante, cu rol protector: o zi, o oră, o clipă. Durata devine însă progresiv neliniștitoare, cînd avem în vedere acumularea ei: un an, un deceniu, un secol. Pentru că sugerează teribilul său infinit.

■ Nu Egiptul, ci Sudanul e țara cu cele mai numeroase piramide din lume. Există cel puțin 223 de piramide pe teritoriul Sudanului, în vreme ce în Egipt sînt numai 110.

■ Naiva încredere în tine a lucrurilor de care nu te sinchisești, care au aerul a aștepta ceva de la tine, parcă tocmai din pricina faptului că nu le bagi în seamă.

■ Sentimente fără destinație, năuce, învăluind mișcările discrete ale vieții, care, poate, sub o asemenea pojghiță își ascund fragilitatea. Și care adesea pot ajuta în felul acesta decurgerea inexorabilă a vieții.

■ „Deja în clipa morții nu mai sîntem decît ceea ce sîntem, nimic altceva decît ceea ce sîntem, așa cum sîntem și, *atare* fiind, tocmai în fața lui Dumnezeu Cel care ESTE și care nu admite decît *ceea ce este*" (Monseniorul Ghika).

■ Moartea e terifiantă pentru că e o falie ireversibilă în *concret*. O sfîșiere a concretului existențial, pe o parte rămînînd trupul, uluitor conglomerat de senzații și emoții care n-au încetat să vibreze, pe de alta golul intrinsec al acestuia, redîndu-i cu fidelitate conturul.

■ E prea posibil ca un egotism nativ al poetului, o conștiință unicat (e un copil unic al universului) să aibă un rol în declicul creației. Dar în aceeași măsură idealul de unicat al creației, e prea posibil să accentueze egotismul ființei.

■ „Pînă la Renaștere, omul cerea scuze lui Dumnezeu că există, de la Renaștere, Dumnezeu este obligat să ceară omului scuze că există" (Nae Ionescu).

■ Are aerul a te admira, se pierde în elanul unor ditirambi pe care ți-i dedică, dar după cîteva momente de aparent transport pe această temă, constați că-i place a se asculta pe sine. Că această autoaudiție e ținta de căpetenie a discursului său. Dacă vrei să intervii, îți taie vorba îndată. Nu-l mai interesează ce i-ai putea spune tu. Te sfiești să întrerupi zborul unei păsări spre bolta ce crede că i se cuvine. Îl lași în pace.

■ După ce a găsit de cuviință a-ți adresa laude, la capătul lor îți cere ceva. E ca și cum cineva ți-ar oferi un dar pentru ca apoi să-ți pretindă să-l plătești, declarîndu-i răspicat prețul.

■ „În timpul unui *sesshin*, Suzuki Roshi a vorbit la o prelegere despre durerea pe care o simțeam cu toții, mai ales în picioare, din cauza lungilor ore de ședere. A spus: - Durerea e învățătorul nostru. În aceeași zi, mai tîrziu, la *dokusan*, o discipolă s-a apucat să-i spună cît de mult simte ea că a avansat datorită încercării de a stăpîni durerea. El a întrerupt-o și a zis: - Durerea e plictisitoare" (**Învățăturile lui Zhunryu Suzuki adunate de David Chadwick**).

■ Există o timiditate delicată, chiar sociabilă s-ar zice, și o timiditate aidoma unei poteci cu pietre ascuțite pe care unii dintre noi sînt nevoiți a o străbate solitari.

■ „Nu numai la Hristos, dar și la Lao Zi și la Buddha există neîmpotrivirea. La Confucius nu există, el spune: «Dacă vom plăti cu bine răului, care va fi răsplata pentru bine?»" (Tolstoi).

■ Timpul pe care ți-l răpește treburilor tale un lăudăros, un pisălog, un lingușitor, aidoma timpului pe care ți-l blochează oboseala.

■ „Nimeni nu-l putea întrece pe Roy în materie de cordialitate sinceră față de un coleg de breaslă al cărui nume era pe buzele tuturor. Pe de altă parte, nimeni nu izbutea să-l ignore cu un aer mai binevoitor pe acesta deîndată ce trîndăvia, eșecul ori succesul altui coleg îi puneau în umbră celebritatea" (W. Somerset Maugham).

■ Poetă. Are apetența urcării la înălțime, asemenea unei pisici. Dacă ia cuvîntul în public, în situația în care colegii d-sale vorbesc „din sală", se urcă pe un podium sau pe o scenă sau la balcon, după configurația încăperii. Singura. Bănuiesc că abia așteaptă prilejul unei adunări care să-i dea posibilitatea de-a cuvînta de pe acoperiș.

■ Întîlnești motive (literare, dar și afective, comportamentale etc.), pe care, încercînd a le imita, ai senzația că te imiți pe tine însuți. Nu mai poți merge mai departe. Nu mai poți fi altminteri decît ești. Marginile ființei scriptorului, tot mai accentuate cu timpul.

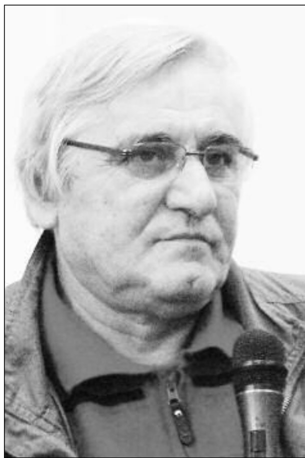
■ „E o prostie să-ți micșorezi dușmanul înainte de a-l fi răpus și mișelie – după ce l-ai biruit" Goethe).

■ Starea paradiziacă nu e una poetică deoarece îi lipsește resortul contrastant trebuitor poeziei. E doar o existență în absolut. Copilul nu e conștient că se află în Paradis. Poezia apare în rememorarea acestuia, mușcată de regret, adică de-o spaimă secretă pe care regretul o conține, spaima celui izgonit din Paradis.

Fragmentele mici ale timpului, frecvent calmante, cu rol protector: o zi, o oră, o clipă. Durata devine însă progresiv neliniștitoare, cînd avem în vedere acumularea ei: un an, un deceniu, un secol. Pentru că sugerează teribilul său infinit.

jurnal

Nicolae Oprea

Cronica întârziată

Romanul cu anexe

Prin întorsura necruţătoare a destinului, Omul de la fereastră, roman cu anexe devine operă postumă, cu valoare testamentară pentru Alexandru Vlad. Este un roman impregnat de tragism despre ororile şi mizeriile comunismului şi despre prelungirea stării de provizorat sau descumpănire în etapa imediat post-comunistă.

Dintre prozatorii grupării clujene *Echinox*, Alexandru Vlad a fost – fatalmente folosesc verbul la trecut, fiindcă a murit prematur în 15 martie 2015 – cel mai parcimonios, dezinteresat din principiu de o evoluţie ritmică în plan editorial. După debutul întârziat din revista studenţească (nr. 9/1973), cu două schiţe (*fragmente*, în denumirea sa), îşi face intrarea în fluxul literaturii contemporane la începutul deceniului următor, adunând cinci povestiri omogene stilistic şi tematic în volumul *Aripa grifonului*, premiat de Uniunea Scriitorilor din România pentru debut. Şi publică al doilea volum de proză scurtă după exact un lustru: *Drumul spre Polul Sud*, 1985. În acelaşi an, abordează şi specia pretenţioasă a romanului, cu *Frigul iernii*. În timpul vieţii a publicat doar o duzină de cărţi, în diverse genuri: proză, eseu, publicistică. Dintre ele, numai două sunt romane: cel din 1985 şi altul, în climatul libertăţii post-1989, *Ploile amare*, distins cu Premiul U.S.R.

În anul morţii prozatorului, apare al treilea roman la Charmides, editura neobositului şi generosului Gavril Ţărmure, sub îngrijirea neconsemnată a poetului afin Ion Mureşan. Prin întorsura necruţătoare a destinului, *Omul de la fereastră, roman cu anexe* devine operă postumă, cu valoare testamentară. Este un roman impregnat de tragism despre ororile şi mizeriile comunismului şi despre prelungirea stării de provizorat sau descumpănire în etapa imediat post-comunistă. Construit, la prima vedere, după tiparele clasice, *Omul de la fereastră* se deschide cu o secvenţă-prolog din care aflăm protagoniştii acţiunii, cei doi fraţi legaţi printr-o relaţie specială: Adam (al cărui nume trimite simbolic la izgonirea din Paradis), tânărul obsedat de puritate şi maturul dezamăgit de mersul epocii, şi Monika, fata jucăuşă şi, apoi, femeia cu pasiuni ardente, maltratată de torţionarii mineriadei; la care se adaugă iubita eroului, părăsindu-l chiar în momentul introducerii narative, Victoria (nume cu sens parodic, aici).

Adam/Adamek, personajul-narator, ilustrând condiţia intelectualului inadaptabil în societatea comunistă, nonconformist şi imun la compromisul moral, este insul livresc refugiat într-o cameră ticsită de cărţi din Clujul anilor '80 (oraşul de referinţă al autorului, de unde decurg coincidenţele narative cu aspect autobiografic). Înzestrat cu simţul observaţiei intense, el vede cu ochi critic, printr-o lupă microscopică, detaliile „lumii bolnave" din jurul său. Vrând-nevrând, va îmbrăca vestmintele *omului problematic*, în mai toate sensurile conceptului. Este victima urmărită de Securitate sau omul vinovat pentru că nu putea deveni „Omul nou". Dar este şi omul care problematizează datele existenţiale, la modul interogativ uşor patetic, ajungând uneori la răspunsuri tranşante. Cum e cazul creionării profilului de activist comunist, cultivând până şi copiilor „voluptatea muncii în colectiv" sau „masochismul activist": „Activiştii erau urmaşii revoluţionarilor, răspundeau la chemarea ‹Fii gata întotdeauna!› şi se aflau într-o continuă luptă. Duşmanul nu doarme. Erau vremuri energetice, tineretul era permanent mobilizat şi permanent flatat: era considerat, prin importanţa şi sarcinile lui, mai matur şi mai responsabil decât putea fi". În planul aventurii evenimenţiale, Adam ilustrează condiţia călătorului fără prihană – motivul călătoriei iniţiatice fiind o constantă a prozei lui Al. Vlad. Multe dintre evenimentele relatate se petrec în Bucureşti, unde eroul o caută pe Monika: mitingul-maraton din Piaţa Universităţii, mineriadele, arestările. Iar acţiunea din capitolul-nucleu al romanului (*TREI*) se desfăşoară într-un oraş occidental anonim de pe malul Rinului. În oraşul „aseptic şi pietros", cu înfăţişare barocă – oraşul regăsirii protagoniştilor – putem distinge, după indiciile biografice, urbea elveţiană Basel, unde romancierul a ajuns în 1996 printr-o bursă acordată de o fundaţie culturală.

Între primul capitol – unicul datat: *UNU (1985)* – şi următorul există un gol fictional care ar sugera ideea nefinalizării proiectului romanesc. Capitolul *DOI* debutează abrupt cu momentul căderii comunismului într-o frazare rafinată şi registru sarcastic: „Şi iată comunismul a făcut infarct şi s-a prăpădit în câteva zile, suspect de repede, toţi fiind mult prea exaltaţi ca măcar să ne dea prin minte să fim suspicioşi. Unii au avut multă vreme vertij – de parcă ar fi dispărut eternitatea. Nişte soldaţi, febrili şi jigăriţi, descărcaţi dintr-un camion cu prelată, au mânuit armele ca în transă, au tras în centrul Clujului ca un pluton de execuţie, cam în cine s-a nimerit, apoi s-au îmbarcat şi s-au făcut nevăzuţi în unitatea lor, lăsând câţiva morţi şi răniţi pe jos şi miros de praf de puşcă în aer. Vitrinele din centru au fost făcute zob de cineva, nu se ştie de cine. Nu intru în amănunte...". Golul va fi umplut, însă, în celelalte trei capitole, în registrul relatării fruste, non-ficţionale, cu ajutorul memoriei reproductive.

Motivul ordonator al naraţiunii este *căutarea* cu dublu sens: căutarea surorii care dispare în Occident după '89 pe urmele iubitului Rainer; căutarea identităţi, pe calea cunoaşterii de sine. În chip semnificativ, în epilogul romanului, eroul-narator care nu-şi regăseşte *unitatea personalităţii* decât în oglindă îşi pregăteşte dispariţia simbolică: „Voi dispărea la sfârşitul acestei confesiuni. Mă voi face nevăzut. Nu mă veţi putea identifica pe stradă. Voi deveni de bunăvoie omul fără memorie, voi trăi bazându-mă în fiecare zi doar pe ziua de ieri". *Omul fără memorie* fiind opusul omului problematic. Dar motivul organic al ţesăturii epice este *delaţiunea*. Motto-ul din Marchizul de Sade deschide pista naraţiunii, concentrată pe figuri şi acţiuni securistice: „Denunţurile, autorizate cu o zi înainte, începură dimineaţa devreme". Tentativa de racolare a eroului-narator printre informatori eşuase încă din tinereţe, cum se vede din schiţa de portret al „colonelului": „M-a poftit la un local, cerceta din priviri toată clientele din jur, era corpolent şi avea o figură banală, ţinea mâinile pe masă şi am observat că avea psoriazis. Era chiar diavolul şi eu nu trebuia să uit de puritatea mea în faţa viitorului, Diavolul după ce te duce în ispită te şi acuză că n-ai fost destul de tare, te părăseşte în faţa acuzatorilor. Am început un dialog al minciunilor: aşa cum inventa el argumente ca să mă ademenească, inventam şi eu motive să refuz".

Glisarea naraţiunii spre configuraţia de tragedie antică se realizează nu doar prin relaţia de „incest neconsumat" dintre Adam şi Monika. Ci, mai cu seamă, prin descoperirea târzie (după moartea acestuia) că tatăl protagoniştilor fusese informator al Securităţii. Tatăl fără nume îl „turnase" tot timpul pe maestrul în sculptură Rainer, în braţele căruia o împinsese mai înainte pe fiica sa, studentă la Arte. Mai mult decât atât, sculptorul cu influenţă nefastă în viaţa Monikăi, în urma mărturisirii tatălui delator, decide să continue el însuşi şirul notelor informative, „angajându-se pe panta sinucigaşă a provocării destinului": „Îşi aroga lucruri tot mai periculoase şi mai ales cu o miză tot mai apropiată în timp, venea spre actualitate, ceea ce în mod obişnuit ducea prompt la declanşarea de investigaţii, după cum prea bine ştia şi tata". Toate aceste adevăruri crude sunt dezvăluite prin povestirile celor doi fraţi dintr-o „familie blestemată", care se regăsesc pe malul Rinului, încercând să clarifice situaţia problematică a omului din Est.

Roman politic şi psihologic în fondul său problematic, *Omul de la fereastră* este şi unul al condiţiei dramatice a generaţiei scriitorului. Are cu totul dreptate Ion Mureşan în afirmaţia de pe manşeta copertei: „Şi lui Alexandru Vlad i-a reuşit într-adevăr să scrie o carte în care toate personajele, fără excepţie, sunt victime: ale Securităţii, ale mineriadelor, ale mizeriei umane. Ba chiar victime ale victimelor. *Omul de la fereastră* este romanul-oglindă al unei generaţii pierdute". În definirea naratorului, aceasta a fost soarta istorică a congenerilor săi: „Ne consideram încă tineri, tineri fiindcă fusesem veşnic refuzaţi. Refuzaţi până în '89 (toleraţi, dar nu este acesta un gen de refuz?), refuzaţi după aceea pentru că – nu-i aşa? – se crease deja drum pentru o generaţie mai tânără, mai nevinovată. Pentru că nu ne-am împlinit viaţa n-am avut cum deveni maturi. Nu mai eram nici atunci foarte tineri, dar viitorul ne era amânat, viitorul acela pe care odată venit l-am fi recunoscut fără îndoială, viitorul care urma să vină după comunism, după acel etern provizorat". Portavocea auctorială, să-i spunem aşa, distinge în existenţa antinomică a generaţiei (şaptezecist-optzecistă) *două vieţi*: „Una rămasă în comunism, unde ne sunt amintirile, adolescenţa, iniţierile şi reflexele. Alta în democraţia improvizată care a urmat: în libertate şi sărăcie, instabilitate şi gălăgie, oportunităţi şi capcane care încă nu se înscriau în nici un sistem. Unii au încercat să le descrie, alţii s-au lăsat păgubaşi, câţiva au profitat de ele, cei mai mulţi n-au avut încotro şi au trebuit să le suporte".

Într-un gen de preambul al romanului din primul episod, naratorul mărturiseşte, la modul ludic, că nu are ambiţii literare: „Nu de literatură îmi arde mie! Scriu doar tot felul de foi, cărora le zic *Anexe*, părţi de adevăr din care lipseşte viziunea întregului. Încerc să trec lucrurile pe hârtie tocmai pentru că nu am curajul să mă confesez cuiva". Iar în avertismentul direct care precede motto-ul, cititorul e sfătuit de romancier să ignore anexele care fragmentează lectura şi să revină la „o eventuală a doua lectură", citind romanul ca o *parodie de dosar*: „În cazul acesta anexele ţin locul filelor lipsă sau al capitolelor nescrise (din lipsa unu talent mai abundent)". „Dosarul" are semnificaţie ambiguă, fiindcă poate fi deopotrivă dosar de cadre, dosar de urmărire sau dosar de fişe de lucru ale prozatorului. Dealtfel, în toate prozele valoroase ale lui Alexandru Vlad, naratorul cu funcţie auctorială apare nedespărţit de un *caiet* de note, corespunzând anexelor. Notaţiile în regim de urgenţă, schiţele de moravuri, portretele haşurate din Anexe completează substanţial materia romanescă. Stilul inconfundabil al romancierului se întemeiază pe observare lucidă a detaliilor care întreţin atmosfera universului epic, contribuind la realizarea viziunii integratoare. O mărturisire a eroului povestitor dinspre final ţine, în fapt, de crezul prozatorului: „Pentru ceea ce urma trebuia să fiu foarte atent la modul cum relatam, să gradez lucrurile şi să nu las imaginaţia, totuşi necesară, să mă depărteze de fapte, ci doar să le ilumineze".

Cultivând literatura fragmentului într-o manieră evident diferită de a prozatorilor din Şcoala de la Târgovişte, Alexandru Vlad a scris, finalmente, un roman complex, în care combină faptele cotidianului banal cu evenimentele istorice. Proiectând o dramă familială pe ecran istoric, el reconstituie, în fond, istoria ultimelor decenii de interferenţă politică de la sfârşitului secolului XX, ca un cronicar cu dicţiune ideatică. Fineţea analitică a prozatorului de mare profunzime se asociază, de această dată, cu viziunea critic-realistă, susţinută de o ironie corosivă.

Biblioraftul cronicarului:

Dan Damaschin, *Ziua Fiului Omului, Antologie de autor (1975-2015)*, Ed. Eikon, 2016

Fratele Începător Marius, *Integrala Ianuş: POEZIA*, Ed. Garofina, 2016

Virgil Todeasă, *Mecanicul cerului*, Ed. Şcoala Ardeleană, 2015

Adrian Alui Gheorghe, *Laika*, roman, Ed. Cartea Românească, 2014

Doina Popa, *Ca frunza-n vânt*, roman, Ed. Junimea, 2016

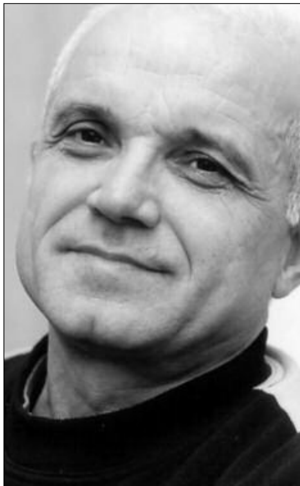
Bogdan Teodorescu, *Libertate*, roman, Ed. Cartea Românească, 2016

Al. Cistelecan, *Zece femei*, Ed. Cartier, 2015

Constantin Cristian Bleotu, *Personajul sadoveanian. Tipologie şi evoluţie*, Ed. TipoMoldova, 2015

cronici

Liviu Ioan Stoiciu

„Trăim într-o țară anormală...”

Am pierdut de la Revoluție încoace 20 de ani cu scrierea articolelor politice (publicate în *Cotidianul* lui Ioan Rațiu sau în reviste săptămânale ale vremii, *Contrapunct* — în vremea când mă aflam în fruntea ei, în 1990, *Luceafărul*, sub conducerea lui Laurențiu Ulici, *Phoenix* — condus de Horia Gârbea, *Acum* — condus de Stelian Tănase, *Contemporanul* — condus de N. Breban sau *Timpul*, condus de C.M. Spiridon și *Cuget*, foaie monarhistă condusă de Valentin Hossu-Longin, să mă refer numai la cele la care am colaborat în anii 90, majoritatea au dispărut; nici nu mai țin minte la câte alte foi am mai colaborat, las la o parte *Revista V*, fondată de mine în 15 ianuarie 1990, care apărea la două săptămâni, cât am condus-o). În mod miraculos, după ce Traian Băsescu a rămas în funcție, pus de Curtea Constituțională, împotriva unei majorități covârșitoare care l-a trimis la plimbare la referendum, m-am lecuit de scris articole politice, înțelegând încă o dată că totul nu e decât... zădărnicie. Am scris și zilnic texte politice, cât am ținut un blog ambițios (pe numele meu; era unic, în felul lui, scriind și postând în fiecare seară), până m-am scârbit, luând seama că unul ca Traian Băsescu, „alunecos”, de nedislocat (sau băgat la pușcărie), era prezent în toate: și în justiție, și în serviciile secrete, și în mafiile (inclusiv imobiliare; că e un adevărat jaf pe seama restituirilor „în natură”, cu tot felul de interpuși; se fură cu legea în mână), care-l îmbogățeau. Culmea, nu s-a mai schimbat nimic până azi, clasa politică fură din bani publici în prostie (deși toată lumea nu înțelege de unde se mai poate fura; păi dacă s-a desființat economia românească moștenită, e clar că banii s-au împărțit „cui trebuie”; iar economia postcomunistă, să poate să existe, trebuie să „cotizeze” la cei ce ne conduc, din clasa politică, nu se poate dezvolta altfel „democrația”). În acest 2016, suntem iar în an electoral, clasa politica e pe val, iar se votează pe liste de partid. Natural, nu mă voi duce să votez, că n-am cu cine („independenții” s-au dovedit a fi la fel de corupți de politică). Atâta pagubă că nu vin eu la urne, zic mersi că nu a fost și la noi votată legea votului obligatoriu (cum a fost votată în Bulgaria deunăzi; altă țară cu o clasă politică de doi bani, coruptă), să fiu pus să dau socoteală...

Mă uit cu mare tristețe, nu mai departe, la nefericitul primar abuziv pe nume Cristian Popescu Piedone — mare politruc descurcăreț, „imposibil” de pus la zid, cu adevărat (nici măcar cei 64 de morți de la Colectiv-ul din parohia lui nu au contat; un club Colectiv deschis prin corupție crasă, se subînțelege; e un demnitar nenorocit), trecut prin tot felul de partide, ajuns și ambasador, acum e înnebunit să rămână primar. Eu sunt una dintre victimele acestui primar de rea-credință, imoral, o nulitate care nu merită nici măcar o pomenire într-un articol. Am locuit în sectorul 4 și când era el primar, m-am plâns în scris: nici măcar n-am primit un răspuns. De câte ori am cerut să am o discuție cu el, dispărea, era imposibil de ajuns la biroul lui (mai degrabă intrai la președintele țării). Știți, am fost scos din minți de o cârciumă de lux de sub apartamentul meu (fost magazin, la parter, cu scară interioară de marochinărie; cel care a subînchiriat magazinul s-a îmbogățit pe nervii familiei mele), cu terasă sub ferestrele apartamentului la bloc, cârciumă patronată de o pereche abrutizată irlandezo-israeliană — căreia am reușit să-i fac dosar penal abia în al 17-lea an de teroare, găsind înțelegere la un procuror de sector *că mi se încălcă dreptul la viață pe propria proprietate* (aveam în cârciuma sub apartamentul nostru muzică dată la maximum non-stop și mirosul de la bucătărie era toxic; nu mai pun la socoteală fumul gros de tutun și scandalurile bețivilor de afară și dinlăuntrul cârciumii; soția s-a îmbolnăvit de inimă, la mine s-a agravat ulcerația de duoden, fiul, care locuia cu noi, se mira că n-am intrat toți trei în spiralul de nebuni). La deschiderea procesului penal, șmecherii de la „Irish Pub de la Fântâni” au închis locația și... cârciuma a fost redeschisă (cu șantier infernal), cu complicitatea primarului Piedone, de către cel ce s-a îmbogățit de pe urma subînchirierii, un individ pe nume George Văduva (care a împânzit Bucureștii cu gogoșerii; el era și este probabil principalul finanțator al lui Piedone în alegeri). M-am declarat învins, în sfârșit, înțelegând că nu mă mai pot lupta cu mafia primăriei sectorului 4, personal cu primarul Piedone, poliția fiind complice. Am vândut apartamentul la începutul anului 2014, mafia a triumfat (gogoșarul și-a extins afacerea acolo unde am locuit, după ce a redeschis cârciuma Irish Pub, a cumpărat și magazinele vecine și le-a transformat în restaurant, cofetărie de lux sau hotel, cu binecuvântarea primarului Piedone, care-i stă la picioare; mărturisesc, nici nu mai întorc de curiozitate capul de câte ori trec prin preajma locului unde am locuit 24 de ani, o scară de bloc dată USR, pe când era Mircea Dinescu președinte, în numele Revoluției, asigurând locuințe scriitorilor sau șoferilor și femeilor de serviciu de la USR). Azi, când scriu aici, Piedone *„și-a depus candidatura cu 5.600 de semnături, dar nu ca independent, ci din partea Partidului Puterii Umaniste”, a declarat purtătorul de cuvânt al Biroului Electoral din sectorul 4... După ce Piedone și-a depus anul trecut „demisia de onoare” din funcția de primar al Sectorului 4 în urma unor proteste masive de stradă în care oamenii l-au acuzat că este și el responsabil de tragedia din clubul Colectiv. Cu toate acestea, la începutul lunii aprilie, Piedone anunța că intră în cursa pentru primărie ca independent, considerând că așa își va „repara onoarea ca om”*. Sic! *Candidatura sa a fost însă respinsă după ce a fost contestată de avocatul Gheorghe Piperea, constatându-se, astfel, că jumătate dintre semnăturile prezentate de acesta la biroul electoral nu respectă condițiile legale, fiind inclusiv date de minori care nu ar fi împlinit 18 ani până la vot... Asta nu l-a oprit* (scrie Ziare.com / Mediafax) *însă pe Piedone, care a anunțat pe Facebook că nu renunță și tot candidează. „Există doar două variante - să mă omoare sau să mă lase să mă supun judecății la vot”*. Ați citi bine, „să mă omoare”! Ăsta e discurs mafiot. E clar că baronul Piedone își va scoate „gealații” la bătaie, să intimideze și să corupă electoratul sectorului 4 să-l voteze cu orice preț. Un electorat și așa debusolat, care se tot bucură de un „parc al copiilor” amenajat infect de Piedone, îngrămădit (cu minime locuri de parcare și cu „poduri de trecere” periculoase), din bani europeni. Piedone a dat demult de gustul puterii absolute și e convins că, acoperit cu hârtii justificative, niciodată nu va fi prins cu... „mita la vedere” (deși acum are dosar penal deschis de corupție, aflat sub control judiciar). Personal, sunt convins că electoratul sectorului 4 îl va vota, din inerție tâmpă. Piedone nu mai poate trăi fără bani murdari, adunați cu găleata, „furați pe șest”. Personal, îi urez din toată inima să ajungă în pușcărie (împreună cu patronul cârciumii de sub apartamentul meu, care m-a chinuit 17 ani, G.

Văduva, unul dintre cei ce-i umplu buzunarele). Bineînțeles, nu mi se va satisface dorința, învingător e unul ca el. Ce a declarat președintele Asociatiei #Colectiv aflând de noua candidatură a lui Piedone: *Mi se pare un act de cinism, de nesimțire. Trăim într-o țara în care justiția nu își face treaba, din moment ce avem candidați care ajung să aibă dosare, să fie arestați. Trăim într-o tara anormală...* În plus, titlu: *Candidatura lui Piedone, contestată din nou de Piperea: „Este o sfidare a justiției”!*

24 aprilie 2016. BV

Poemul de colecție

Lucian Vasiliu

ŞAPTE

Cu şapte degete la mâna dreaptă
m-am născut,
dar nu mai am decât
unul
prin care
vă descriu aceste fapte:

şapte femei am iubit
dar numai una era regină –
în amintirea ei nu dorm şapte zile,
timp în care
sufletul mi se închină

am scris şapte poeme fundamentale
dar tuturor le-am dat foc:
nu am salvat de la incendiu
decât
un cuvânt

şapte funii funii spânzură din ceruri –
trag şapte clopote
dar nu aud decât
unul

şapte vieţi am parcurs:
din toate s-a ales
praful
pe care cu grijă
îl scuturaţi de pe haine

Anton Jurebie

am încredere în resursele naţionale

tremur pentru resursele naţionale

fac scut în apărarea lor

am insomnii pentru ele.

să stea neclintite la locul lor.

cu ce ne-am mândri dacă n-ar exista?

nu le tulburaţi somnul!

roşia montană şi pungeşti,

mă auziţi?

sunt la post.

un hectar de poezie

stau la ţară şi cultiv
un hectar de poezie.
din el mă hrănesc, mai şi vând
câte ceva din rodul lui.
într-o zi va rămâne paragină,
cine să cumpere un hectar de poezie,
să bage bani în el, ca să aibă profit.
ue n-ar da un eurocent.
iar guvernul nostru nici nu vrea să audă
deşi îl însămânţez cuvânt cu cuvânt.
ministrul *culturii* agricole are
alte treburi. îmi răspunde cu întrebări
că: n-am ce face? ce m-a găsit
să cultiv poezie în locuri izolate?
cine să aibă nevoie în ziua de azi
de un hectar de poezie chiar şi cultivat.

sarea casei

ţi-am spus eu
nu împrăştia sarea prin casă.
nu toate lucrurile au nevoie de ea, nu toate.
sarea casei, lacrimile, trebuie
să le păstrezi.
te priveam cu sufletul, mă priveai
cu sufletul, pe ascuns. doar pe ascuns.
lacrimile, sarea casei
vor marca acest du-te vino.
pentru noi, lumea mică
este lumea fără margini.

bocet

picta tablouri pe care le intitula
românia căzând de pe cal.

picta un călăreţ fără cap
intitula tabloul *poporul român.*

desena un cal în trei picioare
şi-l intitula *ţara mea.*

porumbelul intra în biserică
şi ieşea şarpe.
nu era vis.

maşini de scris în flăcări

mă visam în 2020,
toate supermarketurile din oraş
deveniseră circuri ale foamei
ca la începuturi.

abia faptul că
sub mall-ul din urbe s-a descoperit
o groapă cu cranii mai veche decât ramses al II lea.
a început să ridice semne de întrebare
după ce, iniţial,
s-a crezut că e o glumă de hallowen.
străzile din creierul meu
şi străzile din inima mea sunt tot mai pustii.
nopţile mi le petrec
lângă maşini de scris cuprinse de flăcări.

farmacia de poezie

ne-am gândit să nu-i mai spunem *toamnă*
dar apele erau prea limpezi
aerul pur
şi lumina se scurgea din faguri.

poeţii s-au retras la bistriţa
au gura uscată scuipă cenuşe
tot cu sâmburii cuvintelor se hrănesc
dar speranţa picură dintr-o glandă otrăvită..

visul lor,
să vândă poezie cu gramul
la supermarket
în farmacii la colţ de stradă.

dacă nu – nu.
dar de la anul, gata!
vor lăsa singurătatea şi melancolia deoparte
şi, hotărât, se vor apuca de viaţă!

avertisment

dacă poezia e, aşa cum se spune,
o *artă a nimicului*,
atunci şi consumatorul
trebuie avertizat.

am auzit propria-mi voce
la telefon.
îmi spune cineva
ce se întâmplă?

aveam doar visuri despre america,
bilete de avion am primit
numai pentru africa. şi aşa a rămas.
dacă întrebi, primeşti o palmă de lignit peste obraz.

iarba îmi cuprinde glezna, ce zici?
e un avertisment. e ca atunci când
cerul se şterge de ochii tăi.

poem pentru prieteni

am câţiva prieteni, ne perfecţionăm să
devenim prieteni foarte buni.
avem un llimbaj interior comun,
n-avem nimic în comun cu restul lumii,
cu limbajul comunitar.

oficial, poezia nu mai există.
e un produs cultural *derivat*.
oficial,
nici dumnezeu nu mai există.
dacă s-ar fi interzis poezia
înainte de a mă naşte,
tot poet m-aş fi făcut.
sau aş fi inventat ceva în schimb,
produse culturale *derivate*, cum spun ceilalţi.

în trafic

eu sunt în gară,
vis-a-vis de ghişeul *bagaje pierdute*
s-a deschis o cameră pentru copii pierduţi.
e mereu plină, au psiho educator.

trebuie să înţelegi, trenurile au întârzâieri,
deraieri, accidente, atentate.
infrastructura, grevele.
hoţii de şină & cupru.

spui că eşti prinsă în trafic, undeva.
trebuie să ai nervii tari şi claxonul strident,
muniţie verbală adrenalină benzină
fuck-you. chestii bărbăteşti.

pantofii

vasile şi-a scos pantofii la plimbare.
dar pantofilor li s-a făcut somn.
căscau, când stângul când dreptul.
vasile se împiedica.

l-a prins căscatul şi pe el.
visa că şi-a luat propriul cap în braţe.
sau că se poticneşte
cu pantofii de el.

vasile, vasile,
nu ţi-am spus eu să fii atent ?
tu îţi pui mintea cu pantofii ăia negrii,
care scârţâie ca un dric neuns!

resursele naţionale

am încredere în resursele naţionale
tremur pentru resursele naţionale
fac scut în apărarea lor
am insomnii pentru ele.
să stea neclintite la locul lor.
cu ce ne-am mândri dacă n-ar exista?
nu le tulburaţi somnul!
roşia montană şi *pungeşti*,
mă auziţi?
sunt la post.
sunt nimeni şi nimic
fără resursele naţionale!
lăsaţi-le să doarmă, dormim cu toţii.
resursele naţionale sunt şi
manuscrisele mele care fac parte
din manuscrisele literaturii române
aflată în adormire.

Ion C. ŞTEFAN

poesis

DREPTUL DE-A EXISTA

Credeam că toate vin de la sine!
Cum se întorc, primăvara, păsările migratoare
Din ţările calde, cum răsare soarele –
Aşteptând să şi apună, cum înfloresc pomii
Şi apoi dau rod. Şi viaţa, de la sine,
Credeam că lin călătoreşte printre constelaţii
Cu gândurile mele înflorite – de viitor poet.
Dar, deodată, iată: primul fir de păr alb
Pe la tâmplă, strălucind
Sub un zâmbet melancolic; primele riduri,
Parcurgând timpul viitor;
Prima suferinţă, care a început
Să mă ameninţe necruţătoare...
Şi apoi – câte alte dureri şi necazuri –
Nu vă mai spun! Fiindcă amărăciunile
Nu mi se par a fi poezia adevărată
A vieţii risipite pân-acum!
Abia atunci am înţeles că dreptul
De-a exista este supremul dar
Pe care Dumnezeu l-a făcut tuturor fiinţelor...
– Iartă-mi, Stăpâne, nepăsarea de până acum
Şi dă-mi voie să beneficiez de acest drept,
În faţa Judecăţii Tale drepte!
Vreau încă să exist, e hotărârea mea
De-a nu recunoaşte bătrâneţea şi bolile!
Acceptă-mi prezumţia de nevinovăţie
În numele acestui drept sublim de-a exista!

CASCADELE SUFLETULUI

Cascadele sufletului, într-un foşnet al revenirii,
După o îndelungată încordare între stâncile tăcerii...
Şi, deodată, albastrul acela ca de oglindă solară
Porni năvala deslănţuită a cuvintelor.
Iar acestea m-au smuls pe neaşteptate
Din muţenia suferinţei, pe care am învins-o
Iar cascadele eliberate ale sufletului
Zburară luminoase spre o nouă spunere.
Slavă vouă, cuvinte reîntinerite,
Soli de împlinire ai gândurilor mele!
Vlaga, ce demult o sorbisem din pământul străbun,
A înflorit din nou în această primăvară a speranţei!
Aştept roade proaspete, din lăstarii
Care au încolţit viguroşi pe trunchiul bătrânului copac!
Simt că o nouă tinereţe s-a deslănţuit pe neaşteptate,
Deşi mă voi bucura de ea pentru ultima dată!

CÂNTECELE INIMII

Lumina nocturnă înmiresmează privirea
Cu imagini fantastice, nemaiîntâmplate,
O altă lume se înfiripă
Sub aripile întunericului protector.
O ţară a armoniilor dintre culori şi sunete,
Într-un ţinut unde oamenii nu mai îmbătrânesc;
Pentru prima dată descopăr o lume
Mai frumoasă ca-n basme –
Sub această lumină nocturnă –
În care mă refugiez pentru a mă salva
Măcar pentru un timp al speranţelor.

Eugen Bunaru

Aşteptare

Alarma din parcare trezea toţi morţii din cartier.
Am rămas ore în şir pe balcon să ascult greierii
să aştept ora nelămurită când încet-încet
– aproape că auzi – se luminează de ziuă.
Aveam un şiş în mână cu care plănuisem
să spintec tot întunericul ce (încă) tremura
ca o mireasă în aşternutul nunţii sale.
Când m-am întors în cameră mă aşteptau
la o masă îmbelşugată cu lumânări
şi pahare înalte toţi morţii familiei.
I-am învăluit îndelung cu privirea
ca să le desluşesc gândurile ca să le ghicesc
chipurile. Când au plecat am văzut pur şi simplu
aerul dimineţii intrându-mi în piept ca un cuţit alb
şi prelung azvârlit de aproape. Şi chipurile lor
încă dansau chicoteau jur împrejur în lumină
inexistente şi calde.

Album

Aerul era neclintit şi limpede ca orice lucru făţarnic
din oraşul acesta, ba chiar părea un imens vapor plutind
– încremenit – în derivă. Şi amurgul de iarnă strălucea impecabil,
aproape curveşte, cocoţat, deja, ca un cocostârc în flăcări,
deasupra atâtor acoperişuri mohorâte. Dincolo de ferestre,
o mână bătrână gâtuia lent amintiri fumegoase ce sucombau
cu infime zvâcniri de demnitate. Seara ezita, parcă, uzând
de strategii perverse, să-şi lepede, peste obiectele casei,
îmbrăcămintea ceţoasă. Tu hohoteai, veselă-veselă, acolo,
în poiana din munţi şi încă – se-aude limpede peste văi –
mai hohoteşti, noapte şi zi, noapte şi zi – abia te zăreşti,
ascunzându-ţi goliciunea sub cascada superbă de păr,
aplecată uşor, printre margarete infime, deasupra unui fir
de pârâu, ca o căprioară, din poezia lui Labiş, ucisă
de foame şi sete.

***

Te afunzi în somnul unei cărţi de altădată
când un copil aleargă adânc într-o pădure
se pierde sub obiceiul vechi de-a tremura
al unei frunze şi totul se petrece în surdină
în detalii îmbrăcate în pâslă ori în gravura
unei întâmplări uitate când doar aştepţi
ca să asculţi pe mai departe povestea
ce şi-a durat o casă mică aici la marginea pădurii
Tiptil acolo vin vulpile roşcate şi lupii suri
urechile-şi ciulesc şi urşi mormăitori se-apropie
prudent la orele înserării de micile ferestre luminate
şi ca-ntr-o horă a tăcerii căsuţa o-nconjoară
ca să-şi desfete ochii şi auzul să-şi desfete
în timp ce Albă ca Zăpada la masa îmbelşugată
în mijlocul odăii le cântă şi le susură piticilor
– cei şapte – eterna şi buclucaşa ei poveste.
(poem din ciclul *Albăca zăpada* al unui viitor volum)

***

Să (-ţi) râzi, asimetric, în barbă, să(-ţi) râzi de toată
tărăşenia, să-ţi dai pumni în piept, în scăfârlie
Să te izbeşti jur împrejur de un ecran omniscient,
să te vezi ca pe un scai, ca pe o gânganie mizerabilă
Să-ţi tragi un şut, un bobârnac, să te vezi cum zbori
pe uşă sau pe fereastră ca un fulg insignifiant
(dintr-o plapumă spartă). Să-ţi priveşti dispariţia
în eter, în neantul cosmic, însorit, la maximum,
ca pentru o zi magnifică, în care să te trezeşti
pe un tărm, aiurea, undeva, la capătul lumii ăsteia,
unde ţi s-a arătat cândva, ascuns în barba lui albă,
prelungă, însuşi Dumnezeu. Să aştepţi ca un Robinson
Crusoe (dintr-o copilărie neterminată), să aştepţi
peştele-banană, gata să înşfaci coada-i zburlită mirific,
să te laşi dus spre orizonturi confuze, încleştat de liniştea
translucidă a apei.

Bucuria înserării

în amintirea poetului Ioan Crăciun

Când traversam câmpia, ce tremura în ea însăşi, (efect optic,
bizar), în după-amiaza de vară şi, în sfârşit, când o tăiam,
aproape zburând, laolaltă cu stolul de gâşte, prin cimitirul interbelic
şi-apoi o zbugheam, pe stradéle întortocheate, cu gândul să câştig
minute preţioase şi s-ajung cât mai rapid la prietenul meu, poetul,
ştiam dinainte că-l voi trezi din somn, bătând uşor în fereastră,
căci i-auzeam limpede sforăitul încurajator, încă în timp ce sprintam
peste calea ferată din spatele Pavilioanelor. Şi-apoi, dintr-odată –
străduţa umilă şi lumina care mă izbea în vârtejuri arhaice
din toate direcţiile şi găinile ciugulind veşnice pe sub garduri
şi mârâitul prietenos al dulăului scuturând într-o veselie nebună
lanţul şi mormăitul prietenului care se iţea dojenitor dintre cearşafuri
şi, în fine, vocea mamei poetului – *haide, puiule dragă, înăuntru* –
şi încă altele destule şi fără vreo importanţă clară mă făceau, în timp
ce tocmai treceam pragul, să simt o nelămurită nelinişte şi toată bucuria
înserării laolaltă cu nerăbdarea agapei ce aştepta să înceapă.

Dimineţi retro

Intram puţin noctambul puţin misterios ca un lord
în palatul Lloyd în costumul meu întors pe dos
din stofă englezească. Comandam un Murfatlar
Pinoit Noir şi aprindeam o ţigară lungă, Dunhill
veritabil, nu glumă, să-mi ajungă. Flirtam, în oglinzi
paralele, cu domnişoare tânjitoare, cu vampe focoase,
de meserie, ce-şi lăsau la vedere mamèlele albe, puioase
şi aruncau priviri pidosnice de-şi momeau clienţii
în cămăruţe dosnice, puţind aţâţător a parfumuri
mizerabile şi a grele sudori de subsori. Chelnerii,
şi ei, la patru ace, roiau încolo-încoace, se aplecau,
peste masă, numai politeţuri şi zâmbete unsuroase, gata
să-ţi preieie comanda grasă la cea mai infimă mişcare
a buzelor. Spre miezul nopţii – tangouri şi valsuri
vieneze. Vioara şi acordeonul şi cântăreaţa, puţin beată,
puţin languroasă, cu braţe şi ţâţe creole pleznind în corset,
storceau vechi lamentouri cu iz amoros. Pe ring, patinau
perechi-perechi, lunecau în vârtejuri ameţitoare. În fine, când
ieşeam, bine grizat, în aerul fraged de-afară şi-mi auzeam paşii,
ca într-un vis îngheţat, traversând piaţa istorică a oraşului,
ceasul din turnul Catedralei, ce tocmai se isca din laptele ceţii,
bătea, neverosimil de limpede, prima oră a dimineţii
şi auzeam cum ciupesc melodios pavajul două-trei frunze veştede
şi porumbei nenumăraţi coborau din cer şi-mi gângureau protector
pe umeri şi-mi ciuguleau gânduri-gânduri din creştete.

Flash

Sunt bine mersi (înfipţi în cazematele lor)
sunt vipuri politice vedete culturale
marţafoi (cu gulere albe) pe la multinaţionale
au câte-o casă două-trei de vacanţă
în zone ecologice în toiul pădurilor virgine
(rarisim tulburate de aripa vreunei păsări de import
de saltul vreunei veveriţe ori căprioare exotice)
acolo mai trag discret câte-un *chef de chef*
ei între ei la sfârşit de săptămână
Sunt un fel de boşi ai cetăţii au mereu un cuvânt greu
de spus în trebile ţării privesc de sus la tot felul de nătăfleţi
care nu s-au ales cu nimic de pe urma *revoluţiei*
Sunt bine mersi în palatele lor cu grădină japoneză
cu apă limpede-limpede în piscina în care-şi bagă
din când în când picioarele şi-şi bălăngăne burţile albe
ca-ntr-o oglindă sinistră la sfârşit de săptămână.

***

Atunci am ridicat cu luare aminte paharu'
de pe măsuţa ce tremura şi cu fruntea îmbrăcată
în sudoare am sorbit meticulos din vinu' roşu
în care se pitise asfinţitul de soare. Ştiam că totul
nu era decât o fantezie ieftină, o farsă crasă a unui
biet păpuşar ce s-a topit brusc printre perdele.
Poate a zbughit-o – şi basta! - pe uşa din dos, cum
se obişnuieşte în situaţii dubioase ca asta. Am sorbit
mai departe din vinul ce tremura înţelept în pahar.
În cele din urmă, am auzit, prin geam, foarte clar,
paşi grăbiţi violând tăcerea tam-nisam.
O bună vreme, mi-au rămas pe retină siluete bizare
fâlfâind parcă din aripi în lumina de neon ce fredona
monoton deasupra limuzinelor adormite-n parcare.

Te afunzi în somnul unei cărţi de altădată
când un copil aleargă adânc într-o pădure
se pierde sub obiceiul vechi de-a tremura
al unei frunze şi totul se petrece în surdină
în detalii îmbrăcate în pâslă ori în gravura
unei întâmplări uitate când doar aştepţi
ca să asculţi pe mai departe povestea
ce şi-a durat o casă mică aici la marginea pădurii

poesis

Constantin Urucu

Nopți fierbinți în Bavaria

Recunosc: niciodată nu am știut să fac daruri. Sau, mai bine zis, nu se potriveau niciodată cu dorințele celui căruia îi erau făcute.

Într-un mod inexplicabil, ce cumpăram fusese de curând primit, uneori chiar în mai multe exemplare, disperându-mă. Sau nu observam că respectivul cadou are o defecțiune pe care gazda mi-o arăta, cu un zâmbet afectuos, din prima clipă.

Ori florăreasa îmi dădea flori în număr cu soț sau, și mai grav, ofilite, frânte, dar frumos împachetate, realitate de care îmi dădeam seama numai când nefericita voia să le pună în vază.

Ce mă durea cel mai mult era că nimeni nu îmi spunea aceste grave greșeli de comportament, de educație, pe care, la drept vorbind, n-am revendicat-o niciodată. Nici nu ar fi fost posibil, de altfel. Familia mea n-a avut, deasemenea, de unde să învețe aceste lucruri așa de importante într-o vreme ca a noastră și, în special, în cercuri "spălate" în care, de la o vreme, mă tot învârt.

Tata, orfan de la un an, a reușit să facă o școală profesională de mecanici. Nu știa altceva decât de fiarele lui, mirosea a ulei și benzină tot timpul, se credea un "șmecheraș de oraș", dar n-a reușit până la pensie să citească o carte. De când îl știu, construia la o casă, dar nu știu de ce mereu îi ieșea pe dos, motiv pentru care nu pierdea ocazia să-și verse focul pe mama, snopind-o în bătăi.

Biata de ea. Adevăratul ei tată, ungur sau neamț, nici ea nu știa și nici maică-sa nu voia să vorbească despre asta, a fugit după război de unde a venit, astfel încât mama a trebuit să îndure supliciile unui tată vitreg, alcoolic, apoi brutalitățile unui bărbat, ce tainic l-a iubit, dar de la care n-a primit niciodată o mângâiere. N-avea timp să respire, făcea totul la comandă, chiar și copii.

De toate relele din casă ea era vinovată. Nu-și găsea el hainele aruncate-n dezordine – ea strica. Întârziau copiii de la vreo treabă de el ordonată, vina cădea în seama ei. Se enerva singur, înjura și jignea cumplit, iar ea nu scotea nici măcar un sunet. Știa că dacă-i răspunde, se enervează. Rezultatul era, oricum, același. O apuca de păr și o târa prin casă. Mai apoi, începea să o lovească peste burtă, peste gură, și ea îl ruga: "Nu mai da, omule, că nu mai fac". Nu știu ce trebuia ea să "nu mai facă", dar spunea asta pentru a-l potoli, spre a-i face milă. Ți-ai găsit! El își mușca mai departe buza de jos, colțul stâng mai ales, și nu se potolea până n-o lăsa leșinată. În tot timpul, noi trebuia să ne prefacem că dormim, suspinam în noi, ne înghițeam lacrimile și ne gândeam că odată și odată ne vom face noi mari și o s-o răzbunăm.

El se apropia de noi și ne spunea că așa trebuie să te porți cu femeile, că altfel ți se suie în cap; ne vorbea, ca să ne îndulcească, de darurile de Crăciun, și aștepta ca noi să-l aprobăm. Ba chiar cei mici uitau nespus de de rapid; ei puteau să facă asta, mie nu-mi reușea niciodată și el, nesuportându-mi privirile acuzatoare, se năpustea și asupra mea, fără milă.

În fine, nu despre asta vroiam să povestesc, ci despre faptul că o prea mare educație de la părinți nu era de așteptat.

Spre norocul sau nenorocul meu, am reușit să fac studii universitare și, din câte îmi dau seama, sunt destul de apreciat. Ca specialist, însă. Mă tem, mai degrabă, că sunt, din păcate, mai mult acceptat pentru munca mea câinească, neîntreruptă. Colegii, dar mai ales colegele, se uită la mine într-un mod foarte ciudat, ca și când ar vrea să spună "facultatea asta nu te-a schimbat comportamental, în niciun fel. Ai rămas copil de mahala, încăpățânat și atât."

Ba mai mult, una m-a întrebat într-o zi dacă am spus vreodată "te iubesc".

Cred că m-am înverzit tot, am bâjbâit ceva care m-a făcut să mă rușinez și mai tare, am încercat o explicație penibilă care s-a încheiat prin rugămintea de a nu întrerupe "producția" pentru lucruri minore. Doamne, Dumnezeule, lucruri minore!

Mi-e groază să spun că numai "te iubesc" n-am spus niciodată nimănui, ci că n-am îndrăznit să țin pe cineva de mână. De multe ori, privindu-mi mâinile, mi-am dat seama cât sunt de urâte, butucănoase, cu degete scurte, ce nu pot exprima în niciun caz delicatețe, bune maniere.

Singura femeie cu care m-am culcat, și căreia evident i-am plătit pentru asta, a fost o asistentă medicală, pe care nici nu știu dacă eu am agățat-o sau, mai degrabă, cineva mi-a pasat-o spunându-mi că de la ea am multe de învățat. Bineînțeles că m-am făcut de râs și atunci. Nu știam că trebuie s-o mângâi, s-o sărut, să-i arăt, nu-i așa, afecțiune, dragoste.

La sfârșit, mi-a spus că nu mai vrea să audă de mine, ce, mă cred în câmpul muncii, la strung, ce e asta, o fac ca la comandă, ca pe o piesă etc.

Ce mai încolo și încoace, în puținul timp ce îl am liber, am început să-mi fac griji din ce în ce mai mari. Cred că m-am adâncit prea mult în specialitate și am uitat complet că mai există filme, teatre, cărți care, cine știe, m-ar fi modelat, cizelat, civilizat.

De când am fost trimis la cursurile de perfecționare în străinătate, n-am avut vreme să privesc frumusețea țării acesteia înalt industrializate.

Am avut timp să constat, însă ,că este mult mai rece ca acasă și că este diferență mare între ce am învățat eu în cărți și dialectul vorbit de băștinași. Aproape două limbi, extreme de diferite.

Rămân ore întregi în sala de lectură, spre hazul și deliciul colegilor, muncesc precum un disperat, mă înfrupt din cârnații lor de sute de feluri și beau bere.

Mi-am făcut câteva cunoștințe care, curioase să afle cum este la noi (încet-încet mă conving că ăștia cred despre noi că suntem sălbatici, că la noi nu există coșuri de gunoi, că n-apuci să ajungi bine în țară că te devastează localnicii, că pe tot timpul vizitei sunt înșirate milioane de copii care cerșesc) m-au invitat în nenumărate rânduri, probabil și puțin amuzați că eu vorbesc limba literară, și zâmbesc – ehei, nimeni pe lumea asta nu știe să zâmbească precum dânșii - când eu explic că gândesc matematic în limba lor: după "nach" construim cu dativul, după "gegen", cu acuzativul etc.

*

Astăzi merg în vizită la un coleg de birou, un mare specialist în domeniu, care are o casă frumoasă cu grădină mare, saună, o mica sală de sport, fântână țâșnitoare în curte.

Mi-a povestit că locuința are un salon uriaș, care dă direct, fără ușă, în "Esszimmer", unde se servește masa adică. Dacă vreau, pot înnopta la el, are camera la subsol, și-a cerut scuze că nu este chiar lux, dar pentru o noapte, merge.

Accept cu placere invitația și el îmi spune că la trei se servește cafeaua. Și aici, în Germania, când se spune că la trei se toarnă în cesti, cu siguranță că la trei se toarnă în cești; da-da cu o precizie care tinde să atingă perfecțiunea. Și eu, naivul, credeam că numai Dumnezeu este perfect!

În orice caz, voi încerca să fiu cât mai detașat să nu mai arăt stânjenire, să nu mă mai simt tot timpul sub urmărire, să nu mai cred că fiecare gest îmi este interpretat și că, probabil, cu aceeași perfecțiune, absolut tot se va ști în curând: ce-a mâncat/ ce-a băut/ ce-a spus, dar asta cu alte ocazii, café-visite, în piață, la telefon.

...voi încerca să fiu cât mai detașat să nu mai arăt stânjenire, să nu mă mai simt tot timpul sub urmărire, să nu mai cred că fiecare gest îmi este interpretat și că, probabil, cu aceeași perfecțiune, absolut tot se va ști în curând: ce-a mâncat/ ce-a băut/ ce-a spus, dar asta cu alte ocazii, café-visite, în piață, la telefon.

Trebuie să mă îmbrac cât mai frumos, cât mai adecvat. Îmi pun costumul meu gri pe care acasă îl foloseam la ocazii deosebite, la protocol, când primeam vizita unui șef.

Știu deja că are un băiețel de patru ani și mă străduiesc să nu mai gafez. Merg în vizită, ceva trebuie să cumpăr. Na, also, ar zice un prieten de-al meu din Nürnberg, originar de la noi. Copiii sunt gingași ca niște flori, citesc într-o revistă frumos colorată. Spre norocul lor, nu-și dau seama de greutăți, de dictatori, de teroriști, nu știu de lumea a treia, de războaie și alte întâmplări destul de grave prin care biata noastră planetă trece.

*

Îl întreb pe prietenul meu Măria Sa Măturătorul Străzii(M.S.M.S.), singurul la care pot apela pentru un sfat cinstit, fără menajamente, ce-i pot face eu cadou unui băiat gingaș.

Mă privește ca și când ar dori să-mi transmită o îndoială, o nedumerire.

"Băiat fiind, chiar și așa gingaș, nu este indicat să-i cumperi flori. De asemenea, părinții nu se vor bucura dacă aduci dulciuri – pentru că ei țin mult la dinții copiilor, atât de necesari în viață – și sunt și nesănătoase."

Îl privesc încurcat, știind că totdeauna îmi vorbește cu tâlc.

Plec cu hotărârea de a apela la un specialist din magazin în magazin. Aici, slavă Domnului, sunt magazine destule. Trebuie să sparg gheața, să-mi spăl ochii, cum ar spune colegul meu de bancă din liceu, să mă scald în lume, cum ar scrie sau ar gândi un poet sau un gânditor.

*

Lumea invitată la cafea este, cum îmi spune frumoasa gazdă mai târziu, "spitze".

La intrare, înainte de a suna, despachetez florile și verific încă o dată. Întregi, proaspete, fără soț. Răsuflu ușurat. Îmi aranjez cravata și apăs pe sonerie: scurt, o singură dată (pentru că, vă rog să nu râdeți, se pot enerva pentru orice gest de prisos. De ce adică, să suni de câteva ori sau prelung, asta ar putea enerva gazda și proasta dispoziție cauzată de tine s-ar putea transmite și celorlalți și, uite-așa, întreaga seară ar putea fi distrusă din cauza unei prostii ușor de evitat printr-un gest care poate părea minor, dar nu este deloc).

Constat cu stupefacție că sunt singurul îmbrăcat în costum și, ca la comandă, toți își întorc brusc ochii spre mine, ca și când li s-ar fi prezentat un specimen de pe altă planetă, despre care, se pare, fiecare știe o mulțime de lucruri. Toți mă invită să iau loc, dar din câte observ numai un singur scaun e liber.

Femei frumoase, sau înfrumusețate de rochiile exagerat de moderne, dezbat cu aprindere ultima modă, arată unde încep și se termină decolteele azi, unde este crăpată fusta la spate, ce fel de ciorapi se poartă (și își preling mâinile de la gleznă până aproape sus, întinzând o asemenea mostră).

Într-un alt cerculeț, alte frumoase sau înfrumusețate – ba nu, să fim serioși, sunt câteva frumoase, de ce să nu recunoaștem. Sunt frumoase ca niște statui, majestuoase și reci – vorbesc despre bucătărie – acum suntem la delicatesele grecești, gyros cu tzatziki, zice-se acum la modă. Din acest moment, deși era extreme de interesant, nu mai înțeleg despre ce se vorbește.

(continuare în p. 13)

proză

Din poezia lumii

Aleksei KRUCIONÎH (1886-1969)

În prezentarea şi traducerea lui **Leo BUTNARU**

În anul 1912, în poezia rusă se naşte (e născut!) un monstruleţ – de/din cuvinte, fireşte, – fiară nespus de „agresivă”, ce trezeşte-aţâţă-provoacă cele mai diverse reacţii, într-un diapazon cuprins între nedumerire şi blestem, curiozitate şi aprobare admirativă, în toate astea însă dominând confuzia, ca amestec de stupefacţie şi estetică, entuziasm revoluţionar (în artă) şi derută, perspective (parcă) şi totală absenţă a acestora... Monstruleţul, fiara suna-„urla” astfel:

Dîr bul şcil
ubeşciur
skum
vî so bu
r l ez –

fiinţă de cuvinte născută-semnată-„asmuţată” de Aleksei Eliseevici Krucionîh, ca ieri învăţător de provincie, născut, în februarie 1886, în satul Olevka din gubernia Herson, într-o familie de ţărani, absolvent al Şcolii de Arte din Odessa. În foarte scurt timp, s-a dovedit că monstruleţul-fiara de cuvinte sau, în aceeaşi măsură, din... anticuvinte (poate că şi: antecuvinte – ca pre-cuvinte) nu e unul/una ce încolţeşte, sfâşie, dărâmă, chiar otrăveşte, ziceau unii, ca scorpionul sau vipera, ci – din contră – ar avea incontestabile calităţi de ctitor, deoarece tocmai cu Dîr bul şcil se consideră a fi fost lansat un nou limbaj, zis transraţional (transmental), în originalul albiei sale ruseşti numit zaumnaia reci sau, mai simplu, zaum'.

Până la acel an de (diz)graţie, Aleksei Krucionîh participase la activitatea unor cercuri marxiste, în 1905 fiind arestat pentru păstrarea literaturii ilegale (...faţă de care, peste 7 ani, mica şi ne-tandra sa fiară de cuvinte avea să se dovedească incomparabil mai periculoasă!). În acea perioadă, face cunoştinţă cu David Burliuk, nume celebru de reformator în arta plastică rusească, deloc mai puţin dotat şi cu har literar, supranumit Tatăl futurismului rus. În toamna anului 1907, fostul învăţător de gimnaziu se stabileşte la Moscova, unde participă la expoziţia de pictură „Impresioniştii”, urmată de o alta, „Cununa”, la Herson, de aici încolo colaborând la revista „Budilnik” (Deşteptătorul) şi alte publicaţii periodice. Începând cu anul 1910, Krucionîh este unul dintre protagoniştii grupului „Ghileea” (în traducere din greaca veche – silvana/ păduroasa, precum se numise o regiune din Sciţia). În fruntea grupului se afla David Burliuk, colegii săi mai fiind Velimir Hlebnikov, Benedikt Livşiţ, Elena Guro, Vasili Kamenski, Vladimir Maiakovski ş.a. De fapt, „Ghileea” a fost întâia şi cea mai radicală grupare a (cubo)futurismului rus, în cadrul căreia este lansat celebrul manifest scandalos O palmă dată gustului public.

În timpul comunismului, creaţia lui Aleksei Krucionîh serveşte doar de ilustraţie a undergoud-ului epocii staliniste. În anonimat, sărac şi uitat de lume, avangardistul se preocupă de studierea şi clasificarea noii arte, parcă deja – cea de ieri deja. Cel care fusese unul din fondatorii esteticii cubofuturismului se vede nevoit să-şi vândă volumele dactilografiate şi portretele scriitorilor pe care le elaborase în mai depărtatele sau mai recentele vremuri.

VERSURI DE RESTAURANT

Eu – scăpatul din ştreang –
vă voi mai bucura încă vreo trei sute de ani!
În viaţă – marmorean şi nemuritor
după mine nu va goni nicio motocicletă
duduind a bulgări căzând în mormânt!
Eu trăiesc într-o infinită inerţie
ca oricare alt distrat căzut de pe nasul lunii
nu-mi pot stopa triumfala procesiune
cu mine sunt logodite
soarta şi toate magazinele! *(1917)*

DRAGOSTEA BUCĂTARULUI DIN TIBLISI

*In memoriam Niko Pirosmani**

Margarita,
privirea ta şi furtunile de gheaţă
mai înţepătoare-s ca dracila abhaziană,
mai parfumate decât feliile cepei fragede
peste frigărui,
dar ca pelinul amară-i dragostea mea,
strănut, de nu-mi mai aparţin,
răcnesc printre hohote, –
pierdut-am gustu-amirosirii.
Deja nu mai pot osebi ust'roiul,
peste inimă ca briciul de tăioasă
trece semiluna –
sprânceana ta de aur.
Sufăr precum tânărul Werther,
limba îmi e asemeni
unui diavol gol, –
curând va nimeri pe vârtelniţă!...
Şen ghenţvali, şen cerime,
*Merime!***
Arunc la picioarele tale de frişcă
pocalul cu salam
şi ca să mă înec
alerg
spre râul Kura –

CUPRINS DE FLĂCĂRI SUNT
şi desculţ. *(1918 – 1964)*

**Niko Pirosmani – Nikolai Pirosmanişvili (1862? – 1918), pictor georgian autodidact, primitiv ce a creat opere de o reală valoare artistică.*

***Expresii în limba gruzină, un fel de limbaj transraţional caucazian.*

EH, DOAMNE! MÂNTUITOR DE MÂNTUIALĂ!

A veni în miezul nopţii şi a te-nfige
în perna dragostei tale –
– Mâine plec la Moscova! –
elibera-se-vor de-mpovărări picioarele mele,
cu ele, precum cu cotul moriştii, voi flutura!
o sută de ani cu tine trăind
nu a fost să uit de Dânsa Unica
niciodată.
PESTE înflorirea verzelor, peste acoperişuri,
zboară duhul meu de lebădă
naf-ta-linizată! *(1919)*

* * *

Dacă te tot zbaţi dar rima-nrăita nicicum nu-ţi iese
Du-te de-i scuipă amicului pe roza-i vestă
Şi-n gâtlejul tău vor prinde-a dansa butuci diamantini
Şi se vor rostogoli consonanţele loviturilor în dinţi
Precum de pe Olimp
o bicicletă. *(1919)*

* * *

Încăpăţânat şi fraged ca ceapa verde
din gâtlejul dat sub ferestrău
vă voi construi o FABRICĂ DE MOŞIT!
La nuntă cocotelor cu PIELEA IUTE
le voi oferi solemn herbul meu de pivniţă
după care mă voi aşeza
şi cu periuţa de dinţi
voi roti atent maxilarele! *(1919)*

* * *

Curat femeieşte grijuliu şi tandru
Ea mă convinse că aş fi adevărat talent
Că mă vor include în meniul special
Şi ca pe o cină aleasă mă va înfuleca înecându-se
Gloata manieraţilor rumegători
Arunca-se-va asupra piciorului meu de viţel
Eu le voi arunca un set de zâmbete de peştişor de aur
Molipsiţii vor dănţui până-n zori
Zăngănind agresiv din linguri
Bând lichiorul înfloratei mele cămăşi
Peste care prins de bretele atârnă un divan de mahon
Apoi mă voi retrage-n ungher şi voi plânge
De încântare şi recunoştinţă
Iar după mine va face la fel
Întregul restaurant... *(1919)*

* * *

Eu sunt furnizorul de salivă „apetit” pentru 30 de ţări
reuşesc s-o distribui fără amânare
încărcat de ea ca un dreadnought –
şinele strălucesc precum cancanul.
Cisternele asigură cu sos exotic orice bucate
mie aţâţătorului de pofticios cadril mi-e scumpă
înfăţişarea de spumantă dezlănţuire
cu fundiţă în fâlfâire.
Eu sunt pepsină pentru digestie şi mândrie
mă înspumeg până la extenuare
cântăreţii plescăitor îmi sărută mânuşiţele.
Broaştele duioşiei cu ochi cenuşii
ies din nările apeductului
îndrăgostite robuste
lingându-mi lobii urechilor!
Sunt legate de toate planetele interdependent
Mueka şterge-ţi cu bluziţa lacrimile
transatlanticul transport al adâncului meu cuprins de guturai
nu cunoaşte stavile!
Vaporul e încărcat pe traseul planetar
şoldurile i-s doldora cu de toate
nu mai ia la bord şi alte conserve
şi prin lumea scuipăcioasă îşi va străluci
curcubeul-grimasă
fără el ar fi ca şi fără vegetaţie pe uscat. *(1919)*

LUNATISMUL GĂRII

de tristeţe
staţiile se înălbiră
cu var lunar
inscripţiile şterse
în vaporii ce se răcesc
sar pe cuiburile de faianţă ale
stâlpilor de telegraf...
roşul păun al semaforului
bate peste ceafă
şi împrăştie pe la locurile lor
acarii în tură...
lunatismul gărilor
ce-şi dezbracă sufletul de flăcări
acompaniate de scrâşnetul unei roţi zimţate
de buştean roata
nopţile înspăimântând cu o
nemişcată piruetă
——————————————-
nervosul şuierat al căscăturii
pe pod
contorsionată plantă acvatică domnişoara
întâmplător văzută cu ochiul
expresului rătăcitor
şi-a plâns coastele
pe cizma
arcaşului ţintuit în amurgire
şi grădinarul de seră
cu chipul de plumb
o trecu în rândul şi la rangul
înceţoşatei fecioare *(1920)*

* * *

în cel mai adânc loc al golfului de râu –
nu e totul în ordine: acolo
ochiul carasului e prea limpede...
şi râsetul bătrânei
subţirele broşe
cu pământuful aurite nazuri
şi falsele cărţi de credit prea categorice
TIPĂRITE
CU VERSURILE MELE!... *(1920)*

Dacă te tot zbaţi dar rima-nrăita nicicum nu-ţi iese

Du-te de-i scuipă amicului pe roza-i vestă

Şi-n gâtlejul tău vor prinde-a dansa butuci diamantini

Şi se vor rostogoli consonanţele loviturilor în dinţi

Precum de pe Olimp

o bicicletă.

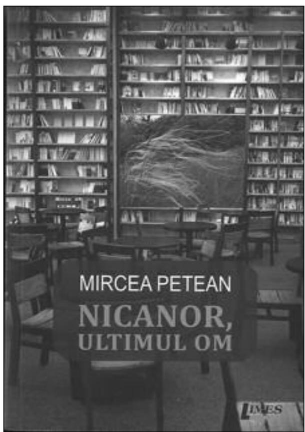
traduceri

Mircea Bârsilă

Fețele poeziei lui Mircea Petean

Un fir tematic semnificativ - și care va fi reluat, pe o altă spirală lirică, în Cartea de la Jucu Nobil (2000) - îl constituie retrăirea cu minuție a unor aspecte păstrate în memorie, aspecte ce fac din lumea copilăriei un spațiu circumscris, în fond, unei reverii a intimității...

Volumul de debut *Un munte, o zi* (1981) al lui Mircea Petean cuprinde poezii scrise în mai multe formule. Una din aceste formule - și care atrage în mod special atenția – constă în realizarea textului ca fantezist conglomerat de fragmente și în care, cum era moda pe atunci, sunt ignorate complet semnele de punctuație. Discursul are fluență, iar succesiunea suprizelor de factură imaginativă menite să susțină un mesaj cețos dovedește o matură stăpânire a procedeelor de obținere a expresivității: ,,chibiți anemici căutători chivuțe etern/pasionate țin domeniul în mâini în vârful/peniței de aur astronomi și astrologi de/ocazie proprietari ai funigeilor cosmici și/elementelor de substrat inițiatori ai cursei/cu obstacole care angajează lumina cu um-/bra cei care vopsesc planetele și cioplesc/sateliții plivesc când nu înlocuirsc dinții/Fabulosului Animal mici slujbași atei ai/Marelui Afacerist plătiți cu câțiva gologani/de argint ei nu ghicesc ei ghiontesc viitorul" (*Imprecație*). În volumele ulterioare, poetul a renunțat definitiv la această formulă lirică.

Alte texte conțin un mesaj clar, iar lirismul este dependent de imagini pe cât de concrete, pe atât de puternice: ,,prietenii ai mei/ înfășurați în plecări ca niște mumii verzi/vin vin dar de ajuns nu ajung/niciodată nicăieri//eu le ies în întâmpinare// coloane de plopi mi-o iau înainte/eu mă uit zâmbesc/ cum se micesc și se îngustează"... (*Zâmbiți vă rog II*)

Un fir tematic semnificativ - și care va fi reluat, pe o altă spirală lirică, în *Cartea de la Jucu Nobil* (2000) - îl constituie retrăirea cu minuție a unor aspecte păstrate în memorie, aspecte ce fac din lumea copilăriei un spațiu circumscris, în fond, unei reverii a intimității: ,,un gard de nuiele coapte străvechi o casă de/lemn rânced stâlpi fierăstruiți de nisip/de apă de frig curtea – un aluat frământat/îndelung de copite – a bălegar stătut de oaie/miroase cumplit o deșănțată viroagă verde/ascunde o părere de rău" (*case*).

În volumul *Zi după zi (1993),* opțiunea poetului vizează o poetică a instantaneului concretizată în poeme *,,fotografice",* cum este această *Ilustrată de la munte* în care, sub fixitatea imaginilor, freamătă melancolice înțelesuri de ordin existențial *(*,,cele câteva case de pe colină/în stânga drumului cum urci spre Moldova/ păreau compartimente ale serii care pune/brusc stăpânire pe verdele omniprezent// pe una din înaltele terase/picior peste picior/cu fața la munte/un bărbat trecut de-a doua tinerețe nu medita//nici la bucuriile spunerii/nici la dulceața spunerii/nici la nedreptățile lumii/nici la cum să mai câștige-un bănuț/ci la eșecurile sale discrete/și la victoriile sale și mai discrete//un cer de păsărele dedesupt/ deasupra cer de păsări răpitoare/în ciuda ruginii avocatul părea însăși osia lumii"), sau în fine structuri de factură *cinematografică:* ,,un cal în dosul cârciumii/odihnește – piciorul din spate -/când stângul când dreptul -/ se sprijină în vârful copitei îndoite/cu nepăsătoare eleganță//umbra vremelnic îndepărtatului stăpân/ îi apasă spinarea lăsată ca o covată/îi apleacă grumazul capul greu ca o baniță//am fraternizat într-o clipă/ văzându-mi de treabă n-am făcut altceva/decât să-mi iau propriul cal de dârlogi/și să pornim pe jos împreună în căutarea făgăduinței" (*Portretul unui cal,* în volumul *Zi după zi*).

Și în celelalte volume se află texte foarte frumoase realizate în regimul poeziei în care elementele decupate din realitatea obiectivă se orânduiesc în arhitecturi lirice care nu duc lipsă, precum în poezia lui Petre Stoica, de felurite ingrediente din categoria ironiei amare: ,,Soare nestingherit/o bătrânică estetă/înaintează ținând deasupra capului o umbrelă roz//un biciclist cu ochelari/ pedalează egal/pe o bandă cu înregistrări de muzică rock//noul taumaturg aleargă călare/pe motoreta spațiului timpului și cauzalității//turiștii bat în neștire coridoarele/viitorului muzeu antropologic// un mercenar vinde sticle și borcane - la Alimentara/culegătorii de râme construiesc un labirint subteran//melcul zilei lasă în urma-i o dâră de spumă - /copiii își ling degetele guițând de plăcere//cerul răsturnat într-o baltă/cândva și eu am fost copil/cândva și bunica mea a fost tânără-/chipul ei de fată mi-ar putea oferi acum/emoția întâlnirii totale" (*Poem găsit în colbul unei dimineți duminicale,* în volumul *Călător de profesie, 1992*). În *Cartea de la Jucu Nobil* (2000*),* ofertele poeziei directe, cele de natură pur fotografică sau cele cu o sarcină ironico-fantezistă, cedează prim-planul în favoarea unor viziuni tulburi (vezi ,,Nucul din dreptul fântânii", ,,Părul sau înflorirea nodului", ,,Arca de pământ", ,,Sfârșitul") de un remarcabil dramatism ce amintește, în multe momente, de lirismul din *Infernul discutabil* al lui Ion Alexandru: ,,casa bunicului meu și a bunicii mele era o insulă verde/cu pădure cu grâu cu grădină/cu livadă cu vie cu mălai/cu iepuri de casă și iepuri de câmp/cu vaci și viței cu o pereche de cai și o pereche de boi/cu câine și pisică dar și cu oi/cu miel de Paști și porc de Crăciun/cu copiii lor și copiii copiilor lor" ... (*despre ceea ce nu au văzut).*

Poate că poezia cea mai frumoasă a lui Mircea Petean, o poezie într-adevăr superbă, se ascunde în volumul *Poemelei Anei* și are ca titlu cifra *104:* ,,Vino/vino repede/vino puțin/vino să vezi ceva/vino să vezi păsările/vino să le vezi//auzeam vocea Anei răsunând în balcon//am sărit ca ars din fața calculatorului/traversând cât ai zice holul și sufrageria/și într-adevăr – nici una nici alta – mă trezii în fâlfâit/ de aripi penet cu urme de penel măiestru și ciripit zbanghiu//puseseră stăpânire pe copacii tuia/pe molizii teii și frasinii dintre blocuri/pe firele de telefon și pe firele de la rețeaua de cablu și de internet/pe tufele și pe brujii de pământ înghețat de dedesupt/trebăluiau gureșe sărind din creangă-n creangă/sau lansându-se în zboruri scurte/în căutare de semințe și firimituri/ori pur și simplu așa de amorul artei demonstrativ//și sper să nu greșesc prea mult afirmând că erau mulțime/de scatii pițigoi mierle măcăleandri și vrăbii desigur/ dar și altele fără nume cel puțin pentru mine/care posed atât de slabe cunoștințe în domeniu/ori imaginare precum pasărea cu ochii-n lună/ măiastra pasărea croitor pasărea cetitor/pasărea focului pasărea ploii pasărea phoenix//ce mai tura-vura – un concert extraordinar de Anul Nou/în spațiul priveligiat dintre blocurile de pe Snagov 3 și 5//ai fi putut rămâne ca mine – simplu spectator – dar nu/tu ai alergat în cămară/te-ai întors cu o farfurie plină de boabe și fărâme/ai presărat din loc în loc grămăjoare/apoi ți-ai sigilat buzele cu arătătorul mâinii stângi/și mi-ai făcut semn să ne retragem în odăile noastre cuminți//așa cum există anul câinelui al oii sau al maimuței/voi decreta acum și aici Anul Păsării anul acesta/ în care voi împlini o jumătate de veac de existență terestră – ai zis/stam amândoi în fața ferestrei ținându-ne de mână/și uitându-ne la păsăretul de-afară/ca prostiți – era vădit că ieșisem cu totul din cronologie". Odată cu înmulțirea numărului de volume, tematica poeziei lui Mircea Petean s-a lărgit, iar scriitura, la rându-i, s-a diversificat. *Călător de profesie* (1992) cuprinde fragmente ludice (,,Amicul meu Grig/ s-a făcut covrig/în Avrig//amica lui – Griga -/ a plecat la Riga/ cu quadriga") și mai multe haiku-uri: ,,soarele este o ceapă - /stropește-mă cu țărână/ca să pot să respir". În alte volume, ironia este întrebuințată în acide texte cu miză socială. Titlul *Câmp minat* al unui alt volum se vrea un avertisment asupra unor poezii cu un conținut experimentalist. Din păcate, poeme precum ,,Baba Bety și Moș Pendulă", ,,Paul et Virginie", ,,Balada șoșonului", marcate de un vetust spirit alegoric, nu au nicio legătură cu poezia experimentalistă și, în consecință, nici cu incitantul titlu al volumului.

Așadar, mișcarea în timp a scriiturii sale este fluctuantă, cu prestigioase înălțări, dar și cu și scăderi: unele, pricinuite de o excesivă relaxare a discursului poetic, altele, asumate în numele modernistei poezii a banalului. Poate că, pe de altă parte, în întregul operei poetice a lui Mircea Petean (unul dintre eminenții poeți de astăzi), respectivele scăderi au menirea pe care, într-un poem, o dețin necesarele ,,arii de sens în așteptare" care asigură pregnanța figuralului și în cadrul cărora expresivitatea poate coborî până la gradul zero.

Mircea Bârsilă (semnătură)

---

cronici

Simfonia Lalelelor XXXIX

Eveniment de poveste la Pitești, prilejuit de Simfonia Lalelelor, manifestare de anvergură internațională, ajunsă la a 39-a ediție și organizată de municipalitate, în perioada 22 – 24 aprilie. Vineri, 22 aprilie, a avut loc primirea invitaților la Primărie, urmată de Parada Florilor, acțiune susținută de preșcolari, elevi și studenți, de la unitățile de învățământ din Pitești și din localitățile limitrofe. Gazde și oaspeți s-au deplasat pe traseul cuprins între Primărie și Casa Cărții, acolo unde s-a desfășurat deschiderea oficială a Simfoniei Lalelelor. Cu acest prilej, au ținut alocuțiuni reprezentanți ai administrației publice județene și locale, ambasadorul Statului Palestina la București, ambasadorul Indoneziei, reprezentantul Ambasadei Republicii Armenia, primarul orașului Beit Jala din Palestina, reprezentanți ai delegațiilor din Turcia, Letonia, Republica Modova, Serbia și Olanda. Primarul Municipiului Pitești, Tudor Pendiuc le-a mulțumit celor prezenți pentru participare și i-a invitat pe toți iubitorii de frumos să viziteze expoziția dendro-floricolă, amenajată în Complexul Expozițional „Casa Cărții". Sub egida Simfoniei Lalelelor, au avut loc în Piața Vasile Milea, spectacole de folclor și muzică tânără, coordonate de profesorul de canto popular Valentin Grigorescu și cantautorul Tiberiu Hărăguș. Concitadini și nu numai au participat într-un număr impresionant la concertul susținut sâmbătă, 23 aprilie, în Piața Primăriei Municipiului Pitești, de Trupa Holograf și Lidia Buble.

Dumitru Augustin Doman

Literatura, o tânără țigancă

Când am primit volumul lui Andrei Mocuța, *Literatura* (*Tracus Arte*, 2015), la prima răsfoire am crezut că este vorba de o carte de scurte eseuri, eventual didactice, autorul fiind profesor. Ei, nu. Tânărul prozator reușește să surprindă cititorul încă o dată, cum o face mereu, fie ca poet, fie ca prozator, experimentând neobosit. Avem de-a face de data aceasta cu un roman alăcătuit din schițe, de fapt din șapte grupaje de schițe. Un roman teribil, profund postmodern, fără fir roșu cronologic, fără personaje creionate liniar, în schimb cu noi și noi schimbări de planuri narative, cu un amestec de neorealism și fantastic sau magic (sau mai curând de suprarealism), cu elemente de metaroman, cu întâmplări ieșite total din logica comună, din normalitate, dar totul veridic literar, cu personaje reale amestecate cu altele fictive, cu personaje umane și altele animale, unele de-a dreptul supranaturale, personajele acestea purtând nume din cele mai trăsnite: Dopu, Stălin, Mandala, Lala...

Literatura nu este literatura propriu-zisă, cum am fi tentați să credem, ci e numele unei tinere țigănci, care – cu ajutorul unei pene de aur – își transformă numele în renume. Fata îi explică unui ospătar de ce o cheamă Literatura: „Dacă nu știi răspunsul la întrebare, acela e numele meu. Dacă moartea are aceeași atitudine față de tine precum un bețiv față de-o sticlă goală, acela e numele meu. Dacă un veterinar îți pune în brațe un fox terrier, acela e numele meu. Și un bătrânel simpatic cu șal în jurul coapselor îți vinde cartea lui Homer Vincent Claude Person Jr., *Dumnezeu este hobby-ul meu*, acela e numele meu. Iar în urma lui vezi un alai de sfinți în colivii agățate de loburile urechilor, acela e numele meu. Dacă pescuitul în bibliotecă e sportul preferat al poeților orientali, acela e numele meu...” Aș zice că acest pasaj poate fi considerat și o artă poetică, e o autoprezentare a prozei (și a poeziilor presărate) din carte, o personificare a tinerei țigănci. Și, ca o concluzie, de data aceasta a autorului: „La drept vorbind, Literatura nu locuiește într-un singur loc, ea are rezervat câte un colțișor în sufletul fiecăruia dintre noi”.

Schițele care alcătuiesc textura rarefiată a cărții nu seamănă una cu alta, Andrei Mocuța dezvăluindu-și o imaginație prodigioasă și o dezinvoltură ieșite din comun. El nu are autocenzură de niciun fel, nici lingvistică (cartea e presărată cu înjurături sau cuvinte obscene, dar puse la locul lor și provenind din mediul lor), nici de gândire, nici de sinceritate maximă. Nimic nu e tabu în textul lui, nici măcar acțiunea liberă/libertină, alternând scenele de gingășie candidă, cu cele de-o cruzime fără limite, după cum alternează schițele ludice cu cele livrești, în care intertextualitatea are rolul ei, precum în secțiunea *Dragostea în catifea albastră*.

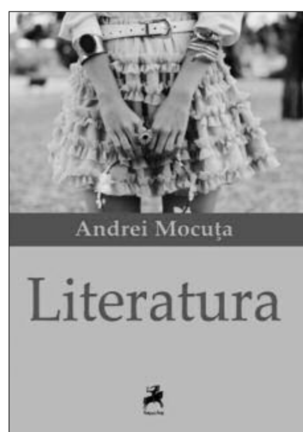
Stilul este unul vioi, succint, ludic, cu fraze scurte, tocate și cu dialoguri la fel: „A mers la tejghea, a cerut un monopol dublu și i-a spus ospătarului:

Îmi împrumuți și mie telefonul un minut?
Unde vrei să suni? Pe Orange?
Îhî!
Atunci poți vorbi mai mult de un minut.
Nu-i nevoie.
A dat pe gât monopolul dublu și a format numărul.
Alo? a răspuns Verona.
Sunt eu. Nu mai vin acasă.
În seara asta?
Nu, fă. Niciodată.
A urmat o tăcere de cel mult zece secunde, apoi Verona a adăugat:
Bine, când treci să-ți iei zdrențele?
Aruncă-le.”

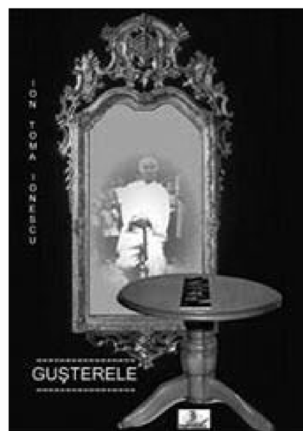
Așadar, o felie de viață nudă, crudă în doar câteva rânduri de dialog.

Întrebarea e: ce surprize mai poate pregăti poetul, prozatorul Andrei Mocuța?

Cititorul de roman

Un roman autobiografic

Teodor Mazilu l-a îndemnat la tinerețe pe Radu Cosașu să-și descrie mătușile, că aceasta e rețeta infailibilă de a deveni mare prozator, știind ce mătuși pitorești avea scriitorul, știind-o chiar din poveștile lui. Cosașu a devenit mare prozator, dar nu doar pentru că și-a descris mătușile, deși nici sfatul prietenului său nu l-a trecut cu vederea, ba l-a urmat, mai serios, mai cu autoironie.

Mi-am adus aminte de acest episod de istorie literară, citind romanul lui Ion Toma Ionescu – *Gușterele* (ediția a II-a revăzută și adăugită, Editura *Inspirescu*, 2015), pentru că autorul asta face, își descrie unchii și mătușile. Într-un puzzle cu piese (schițe), în general, cam de aceleași dimensiuni, urmărind meandrele unei memorii obiective, mai rar subiective, I. T. Ionescu reface tabloul neamului Tobârlanilor din Merișanii Argeșului din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial până-n zilele noastre. În fond, romanul este autobiografic, autorul făcând parte din familia numeroasă descrisă aici, numai unchii și mătușile fiind opt frați: Veronica, Gica, Toma, Leana, Nicu, Mița, Ionel, Gogu. Se pare că volumul a vrut descrierea unor Moromeți de la 100 de kilometri mai la nord de Siliștea Gumești. (Poate că mai nimerit ar fi fost ca titlu al romanului să fie chiar *Tobârlanii)*. Merișani devine un centru de unde Tobârlanii pleacă în lumea largă, unii mai întorcându-se din când în când, alții – nu. Spre deosebire de Marin Preda, Ion Toma Ionescu urmărește destinul fiecărui personaj în parte, de cele mai multe ori chiar în capitole care poartă numele lor, dar nu atinge resorturile psihologice ale acestora, care împreună să dea drama dezrădăcinării unei comunități sau măcar a familiei. Poate că Tobârlan cel bătrân, tatăl, să se apropie cumva de Ilie Moromete, dar el este abandonat după prima descriere, în restul romanului fiind doar evocat sporadic.

Ziceam că latura predominantă a romanului este aceea de autobiografie. Autorul se raportează mereu la unul sau altul dintre personaje, devine personaj adesea el însuși, are puține „devieri” de la realitate, pe care personajele celelalte i le amendează sau i le acceptă, după caz, de altfel. De aceea, cititorul e înclinat să creadă că ficțiunea reprezintă un procent mic din economia cărții.

Autorul este permanent lucid, nu se lasă dus de condei, chiar dacă e vădită plăcerea lui de a povesti, oprind firul narațiunii spre a pune lucrurile la punct, pentru a pune cititorul la curent cu bucătăria cărții, structura devenin pe alocuri una de anchetă de presă. Autorul se pronunță dubitativ încă înaintea criticilor: „Încerc să mă dumiresc dacă personajele mele schițate se pot așeza comod într-un roman. Am amestecat planurile, n-am pus personajele să relaționeze destul, alteori au relaționat nefiresc, nu le-am conturat suficient ca tipologie, ca epică, psihologie etc. Recunosc, am amestecat stilurile, timpii istorici și cei ai povestirii, spațiile, am inclus și un metaroman...” E adevărat, elementele de metaroman sunt numeroase, nu doar unul „inclus”. El scrie în această ediție a doua despre prima, despre modificările pe care avea de gând să le facă, despre adăugiri, ba dă cititorilor și indicații de lectură: „Adriana nu e din cartea asta, nu trebuie să vă încărcați memoria cu numele ei...” Romanul este ostentativ (post)modern, fiind unul în oglindă, autorul creându-l sub ochii noștri, introducând la un moment dat chiar și câte un promo turistic, ca și ecouri la prima ediție, pe care o poartă în geantă prin țară. Iar epilogul impregnat de intertextualism amintește de Mircea Nedelciu, cel din primele cărți.

Simfonia Lalelelor XXXIX

Simfonia Lalelelor constituie de fiecare dată, un prilej de strângere a relațiilor cu orașe înfrățite de peste hotare, de informare privind realitățile din diverse zone ale lumii, de stabilire a noi direcții de colaborare pe plan economic, administrativ și cultural. Primarul Municipiului Pitești, Tudor Pendiuc a avut o întâlnire oficială cu Ambasadorul Statului Palestina la București, însărcinatul cu afaceri de la Ambasada Ucrainei, primarul orașului Beit Jala din Palestina, delegațiile din Turcia, Olanda, Republica Moldova, Grecia și Serbia. Edilul-șef i-a invitat pe cei prezenți să colaboreze și la următoarele ediții ale Simfoniei Lalelelor, precum și la alte proiecte ale municipalității.

proză

Petruţ Pârvescu

Poetul&poemul la 60 de ani

addenda la câmpia cu numere*

nimeni

nu mai respectă aritmetica morţii

şi doar era atât de simplu

dinspre geometrie bate într-o adiere vântul

în seara pergamentelor aşteptându-ne fiinţa aproapelui

recitim tablele

stau

neputincios în ograda veacurilor

v ă d

şi a u d prin perete

la sfârşit de săptămână ca la sfârşit de mileniu

moto: „...am ajuns într-un loc unde lumina e mută ” (Dante)

1. a doua zi şi aproape
nu mai recunoşti nimic

de şapte ori a stat soarele-n loc acolo deasupra
seminţelor creierul meu o sărbătoare de patimi

rând pe rând ajungeam până la ghidon
trosnea pielea moale
subţire întoarsă pe trupul ei tânăr gelatinos
râuri de sudoare mestecau cilindri
între picioare nervos
scăpam din labă pedala dar nu mă lăsam

înaintam cu râvnă aproape curios
era însă uliţa strâmtă şi prea adânci malurile ei albe rotunde
cel puţin aşa mi se păreau mie când eram deasupra
călare pe situaţie
acolo se sfârşea abrupt totul

desigur gândeam
se întâmplă ceva despre care
eu nu ştiam pe atunci mai nimic bănuiam aşa vag absolut
din naştere
mă ridicam ruşinat în genunchi în picioare
prindeam coarnele ei mari nichelate răsucite
ce pe-un ham şi i z b e a m

firişoare roşii ciripind alergau voioase prin venele mei
întreaga pădure
venea în galop peste noi
muşchii solizi căutau frenetic teaca umbroasă
roata ei toată dinţată spiţele lanţul gâfâiau rotindu-se-n gol

(D o a m n e
pe lunca Vezii la deal
ce sărbătoare
în amiaza meşteşugului
cum scobeau lingurarii în trupul ei alb tânăr
cu dălţiţe şi cosoare de os
propriul lor chip)

trosc
auzeam târziu până la rădăcina fântânii până către poale
cum cădeau bilele mici şi rotunde direct în ţărână

cercuri în valuri tremura aerul tare gustos
a naibii situaţie încurcată păgână

împinge băăă
strigau flăcăii de pe marginea şanţului
împinge băăă
cu sete şi o să m e a r g ă

cădeam invers
într-un gol enorm măreţ şi împreună
cu mine roata cilindru bilele
lanţul gros de abanos murdar de vaselină
şi ea peste mine
C Ă L A R E

printre spiţele moi uleioase mergând înapoi se
vedea cerul negru ca smoala şi stele lui verzi mici s t r ă l u c i t o a r e

2. arătarea în coama dealului
s-a lăţit

mărturisirea voastră controlează memoria noastră
mereu aproximativă
fără contur fără orizont şiruri nesfârşite ale suferinţei din
care recreăm peisajul acesta domestic
aici pe fundul cenuşiu al mării albe
în această pauză neterminată
între un v i s şi a l t u l
e somnul
tuturor

veneau
aşa spre seară când se amurgea când nu se desluşeau bine lucrurile între ele cam o duzină acolo o ceată amestecată de ţărani de-ai noştri de prin alte sate şi nişte domni de la raion toţi cu bâte cu pari de porumb şi trei ţigani lăutari vestiţi de la gura boului cu două viori si-un ţambal pus pe burtă oprea tractorul gâfâind o namilă de maşină hârbuită cu remorcă de lemn cu roate mari ne uitam noi ca la urs cum ieşea fumul gros pe un coş lung şi îngust coborau cu toţii şi intrau ghiotura în ograda câte unui vecin de pe la noi din sat de toată lumea cu purcel cu căţele se strângea acolo să vadă până la capăt comedia unii cu haine negre de piele pantofi negrii de lac şi cu o geantă mare de porc jupuit în mână şi câţiva ţărani mai aleşi cu pari şi măciuci lustruite intrau direct în casă la om se aprindea lampa de petrol se trăgea grăbită perdeaua şi nu prea se auzea ce discutau ei acolo înăuntru lucruri importante pesemne gândeam în schimb în curte se încingea neică o horă bătută în toată puterea cuvântului şi jucau cu toţii chiuind de bucurie şi de năduf de săreau opincile din picioare iar arcuşurile ţiganilor parcă luaseră foc noi ne uitam prelung furaţi de dănţuială dar nu ştiu doamne de ce anume ne trăgea ochiul pieziş din când în când la fereastra omului cu pricina se mai stinge lampa vedeam bine asta că doar nu eram chori se mai aprindea lampa şi asta vedeam era lumina când prea albă când prea neagră era lume multă nu puteai să-ţi dai seama după o vreme ieşea gheorghe a lu' dovleacă şi muierea sa ilinca adusă de spate afară din casă acolo pe prispă nehotărâţi parcă apoi îmbrânciţi cu blândeţe în bătătură gheorghe nu prea se putea ţine singur pe picioare asta se vedea bine se mai înnoptase un pic dar tot se vedea pe faţa lui între ochi şi buză o cărare de sânge proaspăt neştearsă aşa cum era îl ţineau de aproape doi inşi mai cu grijă şi intrau apoi cu toţii în joc eram mic abia ajungeam până la mijlocul gardului mă beleam înghesuit acolo printre uluci în curtea omului să văd ce se întâmplă prea multe nu înţelegeam eu era o curată harababură şi hărmălaie o ploscă de cireş negru plină cu ţuică de poame puturoasă trecea ca un steag fluturând din mână în mână pe când hora se rotea se rotea se învârtea drăcească mai mai.... să............ urce... la.... ceruri..........................

A S E M N A T !.... am auzit atunci lângă mine o vorbă groasă tărăgănată... pe care nu am uitat-o nici acum...... şi vedeam cu uimire şi teamă cum se rărea de paşi uliţa noastră sub luna.................... borţoasă

acolo
desigur
sub reflectoare galbene umbroase libidinoase chiar
se-mbrăţişează cretină şi idioată toată gloria acestei lumi de prăsilă
toate marile victorii în avans promise tuturora dar
aici lângă firul de iarbă crestat pe buric
în ghioc pe brazdă
lângă copacul rotund şi fântâna de piatră
TU pe cine îmbrăţişezi în nopţile în care rămâi singur
la marginea mâinilor tale
a dorului tău mereu prea călător
suferind ca un proscris limita acestei transcendenţe

3. rapoartele luminii
i-au găsit vinovaţi pe orbi

nimeni
nu mai respectă aritmetica morţii
şi doar era atât de simplu
dinspre geometrie bate într-o adiere vântul
în seara pergamentelor aşteptându-ne fiinţa aproapelui
recitim tablele

stau
neputincios în ograda veacurilor
v ă d
şi a u d prin perete
la sfârşit de săptămână ca la sfârşit de mileniu
preotul îşi caută nedumerit ochelarii printre mucuri de lumânări
miros de tămâie şi ceasloave fălcoase
pentru slujba de d u m i n i c ă
TREC
cohorte nesfârşite de poheţi şi pohetese către academia
re-gală pe generaţii pe clanuri pe găşti haite şi cincinale
cu biciclete cu trotinete cu aeroplane
pe jos
şi pe sus
pe deasupra
şi pe dedesubt
pe unde s-a puTUT şi nu s-a PUtut
hăi hăi hă lă şa

AUD
ecouri dadaiste interferenţe futuriste repere programatice
sutiene ace brie şi alte desuuri pohezia contra
poheziei integralism şi suprarealism în vecinătatea avangardei
literatura manifestelor iar în loc de concluzii
grăitori neaoşi de limbă modernă
postmodernişti textualişti autişti
cu trompetiste alese guriste şi toboşari de gală cu steaguri chiar
cu lozinci mititele scrise direct acolo pe piele
la intrare să se v a d ă bine
(„CÎND VOM IZBI CU BARDA A DOUA OARĂ!")

VĂD
chelii savante bărbi matusalemice
mustăţi cravate noduri mirosuri fine
aduse direct de la paris şi alte capitale guralive
ţâţă de mâţă şi ţâţă de silicon în fustiţe şi huse latifundiare
doamne
domniţe domnişoare domnişori şi chir domniTORI
din generaţie în generaţie
din tată în mamă fiu şi surioară
m ă i d r a g ă n e i c u ş o r u l e

talent ales şi glorie măreaţă producători de sens pe fiecare cartier uliţă stradă
doar porumbul rămâne în fiecare toamnă necules

veta
de când se ştia era curva satului chiloţii ei vişinii mari uriaşi cu franjuri aurii şi mânecuţe se prăjeau zile-ntregi pe culmea borţoasă în bătătură copii fiind ne întorceam fără grabă de la şcoală treceam ziua în amiaza mare prin faţa casei şi neavând ce face se vedea bine treaba ne lăsam uitaţi printre ostreţe direct de acolo din drum în curtea femeii glumind şi râzând făceam haz de necaz şi ziceam aşa mai mult între noi că iar a lipsit veta de la şcoală şi arătam cu degetul în ogradă chiloţii cu pricina întinşi la uscat auziserăm noi undeva vorba asta şi tare ne mai amuzam veta de fel era demult muiere coaptă la trup şi fără carte multă rămasă nemăritată încă tânără zdravănă însă cam durdulie cu sânii grei lăsaţi în brazde mănoase peste bord şi fundul lat cât tărna cu cracii groşi noduroşi crescuţi direct din gât şi plini de varice făcea cu toate acestea deliciul flăcăilor neduşi de multe ori la biserică şi a bărbaţilor uitaţi prea mult în faţa paharelor goale în rest veta ca orice muiere singură făcea noaptea mare şi lampa mică muncea din greu se ruga mergea la nunţi horă şi parastase dar femeile cum sânt ele rele de gură şi cărpănoase din curvă n-au scos-o

înspre păduri
fiinţa noastră plăpândă fuge adeseori inima
noastră toată în sărbătoare dinspre păduri bate sufletul
acesta nemărginit sub înaltele ceruri
o mână de humă cu ochi şi gură
creşte pe umbră adumbrind acest ţărm călător
val peste val corabie firavă fără pânze
care la rându-i adumbreşte alt trup mult mai fără
de ramuri mult mai fără de frunze mult mai fără de păsări

dinspre păduri fiinţa noastră plăpândă fuge adeseori
în bătaia celor trei vânturi celor trei timpuri aproximative
unul
în răsărit mult prea trist
mult prea aproape

poesis

unul
în amiază şovăitor mult prea departe
unul
în amurg mult prea frumos mult
prea duios mult prea fără de moarte

4. ţârâitul urechilor
nasc consonantice silabe
aşa(DAR)
să recapitulăm
dumitru a muiat degetul ăla mare bătucit în călimara roşie
l-a pus apoi oarecum încurcat pe bucata aia de hârtie galbenă osoasă
a ascultat buimac o bucată şi ceva de muzică clasică cu
notarul primarul şi omul de serviciu de la primărie
şi-a luat apoi cu grijă pălăria nevasta şi pământul şi a plecat acasă

măria îl tot suduia pe drum
măi omule dar unde o să punem noi
pământul ista al nostru (şi-i arăta cu mâna baniţa
plină ochi cu pământ reavăn negru pe care o ducea gâfâind în cap)

lasă femeie
zicea într-un târziu dumitru
b i n e c ă n i – l – a u d a t ş i p - ă s t a
să ne rugăm
pentru păcatul frumos al Floricăi...
pentru spânzuratul suflet al Anei

cât de fericită e clipa care ne petrece în tăcere ne
acoperă uşor cu întreaga ei pustiire lichidă
de pe celălalt mal moartea ne face semne obscene c-o
monedă-ntre pleoape vâslim mediocru
înaintăm şovăielnic pe fundul mării albe
peşti zburători cu ochii în palme

mărturii despre obiecte fragile care
abia se ridică în picioare întind marginea obosită a zilei pe
acoperişuri fierbinţi ochii strigoiului înrămează îngerii trişti
pătrunjelul cânepa lintea blidul t ă u
zilnic ce te-mbrânceşte-nainte acolo un număr pe
bulevardul victoriei printre
stive de piatră ofilite
printre hârtii ridate şi mucuri de ţigară afişul zilnic
lipit direct pe creier O B I Ş N U I N Ţ A

în compartimentul X o câmpie imensă fără culoare
fără miros fără gust
aproape c î m p i e
numai numere cifre litere linii şi plane
într-o geometrie a elementelor din care lipseşte viitorul
fişa Y tasta K amprenta umbrei calde de siliciu
pe teritoriu abstract
marchează numărul din toate d i r e c ţ i i le
în toate p o z i ţ i i l e
linia subţire de crom oxidată la-ncheieturi
atinge perimetrul circular al vârstei inel
dintr-o eroare perfectă cipul de wolfram sectorul prezenţei
cade pe nivelul anterior spaţiului gol
principiul feed-back intră în alertă
prelungită pe firul scurtcircuitat tensiunea
preia echilibru calm relaxată
o omidă de platină şterge memoria
plăcuţei de nichel fierbinte
cu semnul acela ciudat ....pauză de scurtă eternitate

P I X E L I
o pastilă micuţă DREPTunghiulară de fosfor luminează
ecranul D I L A T A T

E N T E R ....CAPS LOCK... INSERT.... HOME...
END... DELETE..... Y E E S S !...

5. icoane de lemn adăpostesc troiţe
E J A C U L E A Z Ă lume fericită
între statistici care mai de care
droguri şi boli
volane şi bulane răsucite
pansamente cheaguri de sânge iarbă verde rară
ţigări şi sărăcie
MUCURI
seringi de multiplă utilizare
băutură ieftină S A L A M şi P Î I N E
prezervative de lux de ambele sexe pe trupuri moi
glisante fără jenă îmbracă peisajul colorat
interminabile şi inocente cozi ale unei suferinţe bolnave

o păpuşă de plastic într-o vitrină de sticlă s-a spânzurat o figură blajină de ceară s-a topit şi a curs pe asfalt piramidele au rămas şi...... din...... vârful......... lor............ tocit.......... peste veacuri......... (fleacuri............ domnule................ jumătăţi răsuflate de bancuri.... şi tu cu morala..... cu estetica epistemică în braţe..............cu critica raţiunii pure..................... cu retorica ta belită de raţe)......... bătrâne......... t i m p u l.... se scrie...... astăzi............ fără.. L.......I.........T........E.......R..............E.....................)

impulsuri iniţiatice
ritmuri ancestrale semne dorinţe străvechi
amprente refulate pe gura înflorită a unui canal colector
un cor enorm de trupuri înnodate pe râul care
curge de sub noi
aurolaci prostituate beţivi şi cerşetori
escroci killeri pungaşi şi laşi deopotrivă
un o s p i c i u ambulant fără
gratii umblă demult prin oraşe şi sate

imaginaţia fiinţei în creştere uşoară pe când
statistici ne-mblânzite merg direct în arhivă

să se ŞTIE
să se CUNOASCĂ
cineva acolo JOS ne corijează V i s u L

boul vede vaca
vaca vede boul
calul vede iapa iapa vede calul
capra vede capra.............................
se recoltează cu grijă imaginaţia
greutatea
culoarea ochilor
în eprubete de sticlă cu etichete multicolore printre
panglici eşarfe şi steguleţe se plimbă liberă fiara
în arenă T O A T Ă V I A Ţ A N O A S T R Ă

pipăi faţa o r b u l u i
două lumi imense
căzute-nlăuntru două hăuri
de vămi ce dau contur ales acestui gol şi
liber şi singur p u n c t u l închipuirii
un vis prea mult visat în acest v i s continuu prin
care dăm culoare spaţiu obiectelor

pipăi faţa s u r d u l u i
toate cântecele au culoare miros
unul singur în catedrala goală fără de moarte

pipăi faţa m u t u l u i
tiparul erorii multiplicând gestul unei definiţii perfecte

pipăi faţa o m u l u i
trei lumi trei paralele în aceeaşi secundă la acelaşi punct

ianus
incert
pe o scenă abstractă
lăsă loc unei repetiţii totale
spre binele şi indiferenţa tuturor peisajul din care lipseşte mereu autorul!

mărturii despre obiecte fragile care abia se ridică în picioare întind marginea obosită a zilei pe acoperişuri fierbinţi ochii strigoiului înrămează îngerii trişti pătrunjelul cânepa lintea blidul t ă u zilnic ce te-mbrânceşte-nainte acolo un număr pe bulevardul victoriei printre stive de piatră ofilite printre hârtii ridate şi mucuri de ţigară afişul zilnic lipit direct pe creier OBIŞNUINŢA

Nopți fierbinți în Bavaria

(urmare din p. 8)

Sunt nevoit să-mi îndrept atenția spre cercul bărbaților. Mi se aduce o bere proaspătă pe care, de sete, o beau cât se poate de repede. Observ câteva priviri ațintite asupra mea.

Doamne, voi fi plescăit buzele, mi-o fi curs pe piept?!

În sfârșit, momentul penibil este evitat cu discreţie de un bărbat înalt, cu mustăcioară foarte subțire, care sparge tăcerea:

"Trebuie să recunoaștem că problema străinilor este din ce în ce mai gravă. Pur și simplu nu mai putem respira de ei. Nu sunt extremist, dar, să mă ierte Dumnezeu, înțeleg și pe cei ce pun foc la casele de azilanți." Aproape toți sunt de acord.

"Pur și simplu este de neînțeles. Vin cu sutele de mii, iar noi, proștii, trebuie să plătim asigurări, chirie, ajutor social pentru dumnealor. Între timp, atâția germani nu au locuințe, locurile de muncă ne sunt ocupate, viața se scumpește."

"Da, da, adaugă o doamnă "care, trebuie s-o spun cu mâna pe inimă, este de o frumusețe exagerată," copiii noștri nu mai au loc de ei în grădinițe, în școli, unde vom ajunge?"

"Nu, doamnă, spune cineva care trebuie să fie în cunoștință de cauză, locurile noastre sunt ale noastre."

"Ah, wo? – se supără extrem de frumoasa – din cauza unora ca voi, delăsători, sângele nostru pur este nevoit să accepte atâtea."

Cred că am băut cea de-a treia bere și, cum sunt neobișnuit, văd totul plutind, râzând, nu-i mai aud nici pe frumoasa, nici pe mustăcios, nici măcar pe exagerat de frumoasa nu o mai aud. Eu vorbesc într-una, bazaconii probabil, explic cum e la noi, laud Carpații, Marea Neagră, sistemul de învățământ serios, iubirea părinților pentru copii și invers. Nu știu cât durează această poveste, dar, la un moment dat, o stranie presimțire mă cuprinde. Am senzația că totul fusese practic minuțios aranjat, pentru ca eu, de altfel foarte tăcut la serviciu, să arăt,în sfârșit,cine sunt..

Mi-am dat deja cravata jos, haina (ca să mă simt și eu, în sfârșit, liber) și constat cu uimire că țin de mână pe una dintre frumoase, nu pe exagerat de frumoasa, ci pe alta, brunetă, nespecifică aici, puțin fardată, nevorbitoare ca și mine înainte de bere. Mă sperii de îndrăzneala mea, caut din ochi cravata și, în bâlbâiala mea, găsesc din nou salvarea :băiețelul gazdei.

Îmi aduc aminte că nu i-am desfăcut încă jucăriile și-l întreb dacă nu vrea să le vadă.

Răspunde afirmativ. Mergem în hol, inima îmi bate foarte puternic, convins, doar am stat de vorbă cu specialiștii, că îi voi face o surpriză plăcută

"Ce mi-ai adus, mă întreabă nerăbdător; hai, vreau să văd."

Îmi permite chiar să-l țin de mână. Sunt fericit.

"Privește,îi zic, ai de-acum un elefant cu trompa de pluș, moale, cu care poți dormi în pătuț, poți să-i spui noapte bună înainte de culcare. O carte cu povești minunate și un clown care să te înveselească."

Mă privește necruțător, vădit nemulțumit.

"Elefantul e bleg și trompa îi atârnă așa de neplăcut; povești nu are cine-mi citi. Iar clownul nu are nimic glumeț, îți seamănă așa de tare."

Nu-mi mai simt respirația, inima bate să-mi rupă pieptul.Încurcat simt că aș vrea mai degrabă să dispar,să nu mă mai întorc niciodată între oameni....

"Ce ți-ar fi plăcut să-ți aduc?", îl întreb mai mult ca pe-o scuză, mușcându-mi colțul stâng al buzei de jos, furios pe mine însumi.

Mă ia de mână și-mi zice autoritar "vino!"

Coborâm treptele la subsol, chiar în camera în care va trebui să dorm eu astă noapte.

Încăperea e plină de rafturi jur-împrejur. Două saltele trebuie să fie patul meu de o noapte. O singură fereastră, mică, se deschide la nivelul solului și poți privi prin ea în afară.

Îmi arată jucăriile lui care umplu rafturile: pistoale, puști, căști de soldat, grenade de mână. Toate, toate pentru copii, dar așa de bine executate încât seamănă perfect celor reale.

"Numai un tanc îmi mai lipsea, un tanc trebuia să-mi cumperi."

Prostit, îl întreb, de prisos:

"Ce-ți trebuie ție un tanc, ai și-așa destule arme aici?"

"Un tanc îmi lipsea, spune ca pentru sine, să pot călca pe jucăriile celorlalți copii."

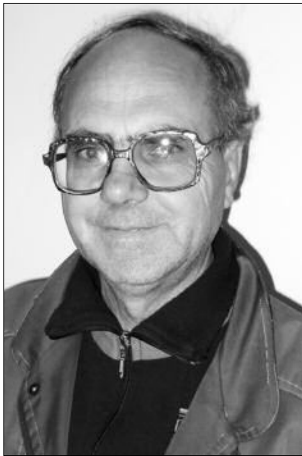
*

E vară. E plină vară. Am stins de mult lumina în camera mea de sub pământ. N-am adormit. Sunt acoperit cu plapuma până la gât, dar mi-e frig. Tremur.

Parcă aud pașii grăbiți ai lui tata.

Doar prin fereastră, ca lacrimile nopții, stelele luminează cerul așa de îndepărtat, tot mai străin.

Viorel Nica

Carte străină

Departe de cele ce sunt „în firea lucrurilor”

Meditând asupra existenţei sale, sesizează că viaţa pe care o duce nu-l satisface, nefiind atât de consistentă pe cât şi-ar dori el unul. Suferă nu glumă atunci când nemenajantele autorităţi şcolare insistă să-i ia copilul din custodie, dându-i de înţeles că a contribuit de mult mai multe ori la deformarea-i gravă decât la formarea-i ireproşabilă.

Deschis multor interpretări prin polisemia sa rodnică şi incitantă, redus la esenţial, cum îi stă bine unui text romanesc de orientare precumpănitor parabolică, înzestrat cu un dispozitiv narativ de o supleţe remarcabilă, capabil să încânte, să fascineze, să nedumerească, să dea de gândit, să tulbure, să bulverseze, să interogheze, să treacă dincolo de feluritele planuri ale aparenţelor învârtejite, derutante, romanul *Copilăria lui Iisus* (The Child hood of Jesus, 2013; publicat de Humanitas în 2014, în mlădia şi pertinenta traducere a Irinei Horea) de J.M. Coetzee (scriitor englez de origine sud-africană, născut în 1940 la Cape Town), este o carte minunată, care „se citeşte pe nerăsuflate”, impresionează prin exorbitanţă, ne introduce într-o lume ficţională aparte, extrem de condensată, deosebit de fin modelată astfel încât să-i procure cititorului sentimentul că pătrunde pe un tărâm straniu, cvasiutopic.

Însoţit de un copil de cinci ani care şi-a pierdut mama, nici tânărul, nici bătrânul Simon descinde în centrul de protecţie de la Novilla. Pentru a supravieţui se angajează ca docher în port. În timpul liber încearcă „să o găsească pe mama băiatului” David. Până una alta se simte ca într-un limb zăpăcitor. Cineva îl sfătuieşte să-şi lase trecutul în urmă, să-şi ia adio de la vechile legături cu ceilalţi. Lucru cu care el unul nu pare să fie câtuşi de puţin de acord. Tare mult îl irită faptul că se află într-o ţară „lipsită de nerv”, în care tocmai ceea ce este „în firea lucrurilor” e considerat absurd, în care aparatul social capturează elementul natural într-un mod inacceptabil, de-a dreptul revoltător. Din cauza muncii extenuante, „începe să se simtă ca o umbră; îi este teamă să nu leşine în faţa tovarăşilor săi şi să se facă de râs”. Chiar dacă doctorul îl spune că n-are nimic grav, presimte că o să cedeze cât de curând. Nu doar o dată i se sugerează că „totul e cum nu se poate mai bine în această lume care e cea mai bună dintre toate lumile posibile”. Sugestie pe care lui unuia îi vine mai degrabă s-o ironizeze (într-o manieră voltairiană) decât s-o trateze cu respectul cuvenit (dintr-o perspectivă leibniziană). Mutându-se în „Satul Vestic”, are impresia că începe „un nou capitol” din viaţa sa, îşi dă silinţa să-i asigure copilului tutelat într-un chip responsabil un trai decent, nefrustrant, evită să se epuizeze fără rost, se protejează pe cât îi stă în putinţă, îşi concentrează energiile. În sinea lui continuă, insistă să creadă că tot „ceea ce e personal (dorinţa, iubirea) primează în faţa a ceea ce e universal (bunăvoinţa, bunele intenţii)”. În timp ce sociabilul David se împrieteneşte cu Fidel, un copil de vârsta lui, tutorele său leagă o strânsă prietenie cu mama acestuia, Elena, pe care „decongelează” din ce în ce mai des, redându-i încrederea în simţuri şi în libidoul refulat. Cu toată generozitatea partenerei sale erotice, i se pare că „viaţa aici e mult prea placidă pentru gustul lui, prea îi lipsesc suişurile şi coborâşurile, drama, tensiunea, eterogenitatea, denivelările, striaţiile atât de necesare spre a simţi că trăieşte cu adevărat, la înălţimea aspiraţiilor dionisiace.

Dincolo de ceea ce i se oferă, el unul rămâne „excepţia, cel nesatisfăcut, cel nepotrivit”, cel ce percepe că nimic nu are greutate, „n-are substanţă”. După ce-l încredinţează pe David lui Ines, presupusa-i mamă, „se adăposteşte pe docuri”, „îşi dăruieşte întreaga energie muncii”, devine „spectatorul tăcut”, „pur şi simplu ignorat”, ajunge să se simtă de prisos, scos din scenă. Deşi continuă să muncească în port, o face automat, fără tragere de inimă, neîntrezărind „nici o perspectivă mai largă, nici un ţel mai înalt”, de natură să-i satisfacă dorinţa de a trăi din plin, intens, neinhibat. Vizitând depozitul de cereale aflat în portul unde munceşte zi de zi, se sperie văzând acolo atâţia şoareci şi şobolani, se simte copleşit de absurd şi de nebune, nu găseşte sensul unei vieţi petrecute într-un astfel de peisaj populat de mult mai multe ori de ceea ce-i displace mult de tot decât de ceea ce îi place şi îl satisface într-o măsură apreciabilă. De îndată ce-l revede pe David, îi încolţeşte în minte serioasa idee de a-l învăţa să citească, să socotească, să înţeleagă pe ce lume trăieşte, de a-l forma aşadar într-o modalitate complexă, spre a putea face faţă oricărei încercări dificile. Fără să mai stea mult pe gânduri, se apucă să-l iniţieze pe copilul inteligent, simţitor, receptiv în arta cititului consecvent şi scrupulos, folosindu-se pentru început de Don Quijote, „ediţie ilustrată pentru copii”. Surprinzându-l pe David strângând atâtea lucruri vechi în „muzeul” său, se simte iritat, îi dezaprobă pasiunea arheofilă. În ce îl priveşte, vrea ca băiatul „să se înfrunte cu lumea reală”, să se îndrepte spre „orizonturi mai largi”, să-şi găsească un loc în lume, să fie mai degrabă vegetarian decât carnivor, să muncească ordonat şi să trăiască onest de pe urma muncii sale, să-şi formeze deprinderile specifice unui om cât se poate de cultivat şi de civilizat, să nu cadă nicicând în vreo crăpătură primejdioasă, săvârşind te-ai mira ce „contra naturii” care se cade să fie respectată, în nici un caz sfidată, să reziste oricărei ispite nocive şi deturnante, să nu se considere nicicum „un soi de fiinţă superioară” şi mai ales, să nu se opună maturizării atât de necesare spre a le putea dovedi celorlalţi că-i îndeaievea o persoană demnă de stimă şi respect.

Îngrijorat de faptul că la şcoală copilul se comportă ciudat, nemulţumindu-l mult de tot pe exigentul său învăţător, merge cu el la un terapeut de la care află că agitaţia minorului pe care îl tutelează cu răbdare şi generozitate se datorează în cea mai mare parte „situaţiei familiale confuze”, acutei lipse de identitate, faptului că „nu e sigur cine anume este, de unde vine (ce hram poartă, că nu acceptă să se confrunte cu realul propriu-zis, expunându-se pericolului bovarizării treptate, că „nu are nici un reper în viaţa lui (de unde „retragerea şi refugiul într-o lume a fanteziei”, adică tocmai acolo „unde simte că deţine controlul”, că nu-i împiedicat de nimeni să-şi împlinească poftele, capriciile, plăcerile mai mult sau mai puţin vinovate), reţine că David ar trebui dat la o şcoală specială spre a-şi corecta, până nu-i prea târziu, deficienţele formative.

În ciuda celor întâmplate, tutorele bonom, simţitor, afabil continuă să creadă că nubilul, de a cărui formare se ocupă într-un chip benevol, „e excepţional şi că merită un tratament de excepţie”, rezervat celor aleşi să le stârnească altora entuziasm şi admiraţie, să-i fascineze enorm prin prestaţia-i ieşită din comun, prin darurile cu care este înzestrat din belşug şi pe care şi le face cunoscute printr-o graţie aparte, prin înteţitul simţ al unei distincţii fără seamăn.

Ca urmare a unui accident de muncă, Simon se pomeneşte la spital unde-i îngrijit, fără cusur, de „o echipă de infirmiere amabile”. Meditând asupra existenţei sale, sesizează că viaţa pe care o duce nu-l satisface, nefiind atât de consistentă pe cât şi-ar dori el unul. Suferă nu glumă atunci când nemenajantele autorităţi şcolare insistă să-i ia copilul din custodie, dându-i de înţeles că a contribuit de mult mai multe ori la deformarea-i gravă decât la formarea-i ireproşabilă. La un moment dat îşi dă silinţa să vadă lumea „prin ochii lui David”, admiţând să cadă „sub aceeaşi vrajă care pune stăpânire pe băiat”, opunându-se cu tot dinadinsul oricărei tentative desvrăjitoare. După ce însă copilul fuge de la şcoala de corecţie din Punto Arenas, Simon cată să-l desbovarizeze pe băiat, să-l adapteze realităţii efective, să-l convingă că-i spre binele său să se întoarcă în instituţia şcolară corecţională. Numai că, de îndată ce cedează rugăminţior patetice ale lui David şi Ines, se trezeşte ajutându-i să fugă aiurea cu un automobil împrumutat. În timpul fugii, copilul doreşte să fie îmbrăcat în costumul de magician primit în dar de la seducătorul Diego spre a deveni invizibil. Cum necum experienţa de magie eşuează, semn că invizibilitatea nu-i de fel compatibilă cu veritabila condiţie umană, aflată mai degrabă pe orbita realităţii prozaice decât pe cea a irealităţii poetice. În urma unui accident, David îşi pierde vederea. Ajunşi în faţa unui doctor, cei trei călători răvăşiţi nu inspiră încredere, stârnesc nedumerirea, contrariază prin ciudăţenia lor, prin insistenţa de a căuta o „viaţă nouă”, diferită de cea precedentă. În pofida oricărei contrarietăţi conjuncturale, ei îşi continuă călătoria spre Estrellita, unde speră să fiinţeze sub nişte auspicii mai favorabile, să o ia de la capăt, să-şi schimbe radical modul de viaţă.

Ce anume ne face să credem că o astfel de carte este o minunată rara avis? Nici mai mult, nici mai puţin decât incitantul ei fond problematic, de natură să interogheze temerar condiţia umană, să ne-o facă insistent cunoscută dintr-o perspectivă simţitor preînnoită, tulburătoare, îmbrăcat într-o formă narativă deosebit de lejeră, câtuşi de puţin poticnitoare, demnă de admirat prin echilibru-i dinamic, prin eleganţa firească, necăutată, prin transparenţa sporită, prin naturaleţea reconfortantă, prin acurateţea-i inimitabilă, prin permanenta sa propensiune spre distincţia cât se poate de degajată.

Magda Grigore

În numele poemului (ceai cu grădină)

Sunetele străzii s-au stins.
În grădină ziua strânge în grabă
ultimele sentimente şi culori
răspândite
printre ierburi şi crengi înverzite,
le alege, le îmbină şi le înalţă în văzduh.
Cerul se colorează încet şi închide grădina
într-un tablou luminat de crepuscul.
Sufletul se adună din drumuri fără liman
din naufragii şi zăpezi viscolite,
din adâncul fără capăt al oceanelor,
din libertăţile captive şi izbânzile solitare,
din părerile de rău
şi din nesfârşitele emoţii.
O mână nevăzută desenează agale pe cer
asfinţitul. Doi oameni singuri
urmăresc cu privirea coregrafia aburului
din ceaiul cu grădină.
Pudra de ceai verde
răspândeşte taina unor vechi înţelesuri.

Doi oameni singuri ca două întrebări
caută răsunsuri în binefacerea simplităţii.
E nevoie de timp pentru ca eul lor
(desprins din toate eurile oferite celorlalţi)
să se întâlnească unul cu altul.
Sufletul se adună din drumuri fără liman
din naufragii şi zăpezi viscolite,
din adâncul fără capăt al oceanelor,
din libertăţile captive şi izbânzile solitare,
din părerile de rău
şi din nesfârşitele emoţii.

Ceasurile se urnesc, secolele culisează,
spiritul călătoreşte liber,
taie văzduhul ca o sabie –
grădina,
convertită la o singurătate afectivă,
se ridică o dată cu aroma ceaiului verde
într-un punct înalt din care
doi oameni privesc (împreună) lumea.

litere

ARGEȘ memoria revistei 50

Nr. 12. Mai 2016

ARGEȘ

REVISTĂ POLITICĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ

Inaltul umanism

Semnificația morală a literaturii

Din iunie 2015, revista *Argeș* a intrat în cel de-al 50-lea an al existenței sale. Până la jubileu, ne propunem să marcăm, preț de 12 numere, momente și... schițe din istoria revistei: texte facsimilate, poze cu parfum de epocă, ecouri... Altfel zis, să ne amintim de cei ce-au au trudit o jumătate de veac la ieșirea în lume a publicației care a pus orașul Pitești pe harta culturală a țării. În cei 50 de ani, n-a existat mare scriitor român contemporan care să nu fi publicat aici, după cum cei mai importanți scriitori au fost laureați ai revistei; nu dăm nume, pentru a nu deranja prin fatale omisiuni, nici de colaboratori, nici de redactori, nici de redactori-șefi. Miile de pagini tipărite sub antetul *Argeș* reprezintă implicit un important capitol de istorie a literaturii române contemporane. De altfel, din revistă s-au născut nenumărate cărți ai căror autori le-au croit inițial aci în rubricile lor. Cu bune și cu faste, cu mai puțin bune, *Argeș* a ajuns la o vârstă venerabilă. Cine ar avea curiozitatea să parcurgă întreaga colecție, ar putea depune mărturie că revista n-a fost niciodată culegere de texte mai mult sau mai puțin valoroase, ci că ea a reprezentat totdeauna un proiect editorial coerent, schimbat pe ici, pe colea, de la o serie la alta... Ajutați de editor, de finanțator, de eventuali sponsori, sperăm ca în iunie 2016, să sărbătorim la Centrul Cultural Pitești așa cum se cuvine și cum ne place să credem că merităm. **(D.A.D.)**

RADU ALDULESCU

Am trecut şi trec iarăşi

Revista *Argeş* înseamnă pentru mine mai mulţi prieteni decât oriunde în lumea asta, scriitori de tot felul şi de toate calibrele, iubitori de cultură şi literatură emanând o emulaţie rară, fascinantă, căreia mereu i-am dus dorul în Bucureştiul natal. Literatura este desigur mereu în altă parte, dar eu unul am văzut-o mai cu seamă aici. Am scris câteva romane aici. Constant sau ocazional, cotizez de vreo cincisprezece ani în paginile *Argeş*-ului, dintr-un preaplin de iubire pentru oameni şi locuri, cu gândul la nişte iluştri înaintaşi, care şi ei au cotizat în ultimii cincizeci de ani: Nichita Stănescu, Cezar Ivănescu, Cezar Baltag, Gheorghe Tomozei, Fănuş Neagu, Eugen Barbu, Marin Preda, D. R. Popescu şi alţi zeci asemenea lor. Suma spiritelor lor a coagulat ceea ce s-ar putea numi centrul de putere al literaturii române moderne, rămas intact până-n ziua de azi, determinând totodată spiritul revistei. Mă socot solidar cu acest spirit. Şi eu am trecut pe aici şi trec iarăşi, pentru a spune La mulţi ani, *Argeş*!

LUCIAN VASILIU

Redactor-şef *Scriptor*

Oştenilor culturali argeşeni...

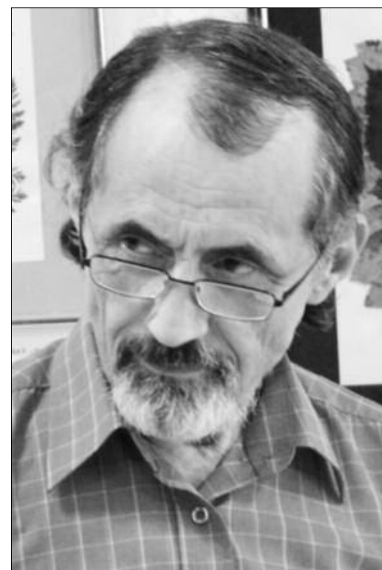
Când zic revista ARGEŞ mă gândesc întâi la baaadeanul **Cezar Ivănescu**, apoi la infatigabilul D.A.D., format, în junimie, la Şcoala ieşeană varlaam-dosofteiană-crengiană...

Îmbrăţişările noastre... scripto(r)junimiste bahluiene, oştenilor culturali argeşeni!

28.04.2016, Iaşi

ACAD. GHEORGHE PĂUN

De pe Argeş mai în Sus...

Cultura română datorează enorm revistelor literare – de-ar fi să amintim doar istoricele *Dacia Literară, România Literară, Convorbiri Literare*, de la mijlocul secolului al XIX-lea şi mai târziu. Vremurile-cultura-literatura, desigur, s-au schimbat, şi rolul revistelor s-a schimbat, dar ele încă au o misie crucială, cel puţin în cultura română. „Rezistenţa prin cultură", în faţa totalitarismelor de tot felul sau în faţa globalismului nivelator-deznaţionalizator (ca să nu mai amintim şi zgomotul digital sau interesele contrare identităţii de neam), nu e deloc o vorbă goală.

De 50 de ani, cu fireştile suişuri şi coborâşuri, revista *Argeş* face cultură, deci istorie. Cu nume mari alături, cu *perioade* numite după personalităţile care i-au stat la cârmă (nu enumăr, de teamă să nu omit pe Cineva, dar scriu cu majusculă şi fac o reverenţă), cu profesionalism şi tenacitate, cu prestigiu în comunitatea literară, cu fidelitate pentru programul asumat, pentru menire. O revistă care contează – iar toate acestea sunt aproape o obligaţie pentru următoarea jumătate de secol...

De pe Argeş mai în Sus, din redacţia „junioarei" *Curtea de la Argeş*, căci e de aproape zece ori mai tânără, admiraţie şi bune urări „senioarei" *Argeş!*

la vreme de Paşte şi Armindeni 2016

GELLU DORIAN

Redactor-şef
revista „Hyperion"

PE ARGEŞ MEREU...

Pe cînd am început eu să descopăr revistele literare, de pe la finele anilor şaizeci, eram la Cîmpulung Moldovenesc, îndrăgostit lulea de două fete frumoase, deşi nu ştiam sigur de ce – acum, da, ştiu!, dar e foarte, foarte tîrziu –, revista „Argeş" mi se părea una foarte elegantă – poate numai „Steaua" lui A. Baconsky să o fi întrecut, ştiu eu, poate şi „Transilvania". Dar asta conta mai puţin. Adunam banii pentru reviste – unele hebdomadare („Gazeta literară", devenită în 1969 „România literară", „Luceafărul", „Cronica", „Tribuna" altele şi altele), altele mensuale, aşa cum era „Argeş", care, cu o echipă de forţă de la Gheorghe Tomozei la Cezar Ivănescu, apărea în straie frumoase şi cu un supliment - „Biblioteca *Argeş*" –, în care citeam pe cei mai buni poeţi ai vremii cu grupaje de poezii consistente. (Acolo l-am descoperit pe excelentul şi pe nemeritat uitatul poet Miron Cordun!) Era, printre „revistele din provincie", cum se vorbea, una aşteptată şi citită în grup la Cenaclul „Mihai Eminescu" din Botoşani. Lucian Valea, mentorul nostru, sever şi generos în acelaşi timp cu timpul de care dispunea fără limite, ne făcea „introducţiunile" în presa literară şi ne orienta lecturile spre valorile autentice. Şi revistele literare erau ele în care se putea face această iniţiere. Şi, evident, Lucian Valea, printre altele, îi corecta pe cei care vorbeau pasămite „academic" de „mişcarea revuistică" din România, fiind incorect „revuistic", cuvînt care se referă la „spectacolele de revistă" şi deloc la numărul de reviste dintr-o ţară care apar la un moment dat. Era doar un aspect ce ţinea de învăţarea corectă a proprietăţilor cuvintelor. Revista „Argeş" era un model. Aşa a şi rămas multă vreme, deşi a trecut prin diverse metamorfoze, dar, faţă de alte reviste ale acelui timp vitreg, care au dispărut pur şi simplu („Tomis", „Astra" – apariţii sporadice acum), revista „Argeş" a avut o cursivitate normală, curgînd prin Trivalele nămoloase ale literaturii române cu eleganţă şi consistenţă, ţinînd la fondul şi atitudinea corectă faţă de valorile promovate. Pe lîngă „Calendele" lui Călin Vlasie, o revistă reper al începutului democraţiei noastre (fie ea şi originală!) şi „Cafeneaua literară", în acel areal distinct, revista „Argeş" ţine steagul sus, fără părtiniri şi poziţii false, fără prejudecăţi şi atitudini stîrnite de un val sau altul al vremurilor tulburi şi uneori şi de restrişte. Echipa de acum, una restrînsă, condusă de Dumitru Augustin Doman, se dovedeşte o urmaşă demnă a acelei echipe de început, coordonată vreme îndelungată de Gheorghe Tomozei. Mă simt un apropiat al revistei „Argeş", pe care o citesc de cincizeci de ani, iar atunci cînd întîrzie poştaşul sau unii colegi de birou mi-o sustrag, îi întreb unde este revista şi imediat apare, liniştită şi plină de farmec ca apele Argeşului, înconjurate de peisaje mirifice. Este şi ea o zidire în timp, la fel de unică şi minunată ca neasemuita ctitorie de la Curtea de Argeş. Ce Ană o fi fost zidită în paginile ei de început? Ce nemilos Manole a acoperit cu litere de plumb, ce zeţari, ce mîini pricepute, călcîiele, pulpele, pîntecul, sînii, buzişoarele Anei, de lucrarea este atît de durabilă...?

Îi doresc semicentenarei reviste din Trivale – „Argeş" – un mereu curs, fie în aval, fie în amonte, viaţă lungă şi plină de roade.

OCTAVIAN DOCLIN

Redactor-şef,
revista *Reflex*,
Reşiţa

Urare reflexivă

Pe Argeş în jos,/ Pe un mal frumos,/ Doman şeful trece/ Cu laureaţi zece...

Cunosc şi citesc revista ***Argeş*** de pe vremea liceanului care am fost. *O, tempora*! Pe atunci n-aveam cum să gîndesc şi să cred că voi fi onorat în paginile ei şi premiat. Cum nici Mircea Bârsilă, colegul de liceu alături de care o citeam, n-avea cum să bănuiască şi să creadă că va fi redactor al ei.

Mereu elegantă, frumoasă şi înţeleaptă precum, „cu ochi de peruzea", frumoasa Domniţă din cunoscutul poem al lui Ion Pillat, *Aci sosi pe vremuri*...

La Mulţi Ani, frumoasă Domniţă şi drepţi Domni de Curte ai săi!

6 mai 2016

AUREL MARIA BAROS

Directorul revistei *Proza 21*

ARGEŞ – 50

Revista *Argeş,* la 50 de ani deja !... O regăsim, cu bucurie, mai suplă şi mai înaltă. Şi nimeni n-ar putea să spună că e frumoasă doar din întâmplare !... Iar noi suntem, ca întotdeauna, alături de ea: aventura poate să înceapă !

foto: Mihai Cucu

REVISTA „DISCOBOLUL”

Dragi prieteni,

Suntem deosebit de onoraţi să salutăm revista „Argeş” în momentul ei aniversar. Cum se întâmplă în viaţa literaturii, revista „Argeş” a constituit şi constituie o modalitate esenţială de lansare în viaţa literară a numeroşi scriitori.

Revista dumneavoastră este imediat sesizabilă în lumea periodicelor culturale prin spiritul critic inconfundabil, prin calitatea excepţională a prozei şi poeziei pe care o promovaţi. Publicaţia dumneavoastră i-a susţinut pe cei mai importanţi scriitori ai generaţiilor 60, 70, 80 şi pe scriitori din generaţiile mai noi.

Dragi prieteni, Nicolae Oprea, Dumitru Augustin Doman, Mircea Bârsilă, Mariana Şenilă-Vasiliu, Aurel Sibiceanu, în ipostaza dumneavoastră de redactori ai acestei reviste v-aţi îndeplinit pe deplin misia.

Fiţi bravi în continuare!

CRONICA CRONICA CRONICA CRONICA

teatrală

„Visul unei nopți de iarnă“

Teatrul „Al. Davila“ - Pitești

Stînjenit în activitatea sa de lucrările de renovare a sălii – lucrări începute cu o întîrziere de neîngăduit și desfășurate apoi într-un ritm cel puțin discutabil — teatrul „Al. Davila” din Pitești și-a deschis noua stagiune la... Cîmpulung. Această forțată deplasare a spectacolului inaugural a fost însă transformată de un restrîns colectiv de actori entuziaști, într-un autentic act de cultură: alegînd piesa „Visul unei nopți de iarnă” de Tudor Mușatescu și reprezentînd-o în orașul în care autorul s-a născut și a copilărit, ei au adus dramaturgului un întrupări și emoționant omagiu, iar teatrului pe care îl slujesc, un remarcabil succes. Este meritul întregii echipe, de la regizor și actori pînă la minuitorii decorurilor, — care au știut să biruiască dificultățile și să dovedească încă o dată că arta se slujește cu devotament, cu abnegație, cu spirit de dăruire — și tuturor li se cuvin, deopotrivă, aplauzele și elogiile spectatorilor.

Dar lauda entuziasmului pilduitor nu anulează îndatorirea noastră de a reflecta cu obiectivitate asupra piesei și interpretării ei.

În ansamblul operei dramatice a lui Tudor Mușatescu, „Visul unei nopți de iarnă” se înscrie, ca valoare estetică, pe la jumătatea drumului care coboară de la excepționalul „Titanic-Vals” pînă la insitilul „Domn cu camelii” sau la regretabilele farse bulevardiere confecționate în colaborare cu Sică Alexandrescu („Sînziana la domiciliu”, „Teoria cocoșului”, „Călugărul din schitul schir” etc) și cu V. Timuș („Primăvara bat-o vina”, „Dragoste cu cîntec” etc). „Visul unei nopți de iarnă” nu are virulența satirică din „Titanic-Vals”, dar nici nu este năpădită de platitudinile și calambururile ieftine din „Domnul cu camelii”, nici de dulcegăriile și vulgaritățile din „Teoria cocoșului”. Ea este una din excepțiile fericite ale perioadei 1934—1939 — perioadă în care Tudor Mușatescu a făcut concesii superficialității unui public dornic de amuzamente ieftine. Satira socială — care constituie vigoarea nepieritoare a „Titanic-Vals”-ului — capătă aici o surdină menită să-i atenueze clamările; săgețile par neascuțite, iar adresa criticii, confuză. Piesa se salvează însă de primejdia mediocrității prin filonul ei liric: tînăra vînzătoare de magazin, cu visurile ei de adolescentă, cu puritatea ei morală, cu micile ei teribilisme nevinovate, reprezintă unul din cele mai reușite personaje feminine create de Tudor Mușatescu și constituie un imn închinat omului simplu și cinstit, bogăției lui sufletești, aspirațiilor lui spre fericire.

„Visul” unei nopți de iarnă este, în fond, visul celor optsprezece ani ai Mariei, este dorința ei de a evada din banalitatea unei vieți dominate de lipsuri, de meschinele rînduieli ale unei societăți caracterizate prin atotputernicia banului; este visul curat al unei fete care refuză mocirla din juru-i și năzuiește spre lumină, spre acea eliberare spirituală menită să ducă la realizarea plenară a disponibilităților ei de dragoste, de bunătate, de omenie. Această aspirație profund umană a Mariei este atît de puternică, atît de fermă, încît dezlănțuie un verosimil proces de clarificare și în conștiința omului pe care îl iubește. Prezența fetei îndeplinește rolul de catalizator al reacțiilor sufletești ale scriitorului Alexandru Manea. Procesul lăuntric al acestuia este pregătit și motivat cu finețe psihologică de dramaturg: senzația de gol lăuntric, de neîmplinire, care-l stăpînește pe scriitor — după anii trăiți în mijlocul unei lumi superficiale, printre aventuri galante și succese ușoare — face posibilă descoperirea de către Manea a frumuseții vieții adevărate, a dragostei adevărate, a fericirii adevărate. Descoperirea respectivă este gradată de cunoașterea treptată a purității morale pe care o dovedește fata modestă „cu ochi neobișnuit de frumoși”.

Această încredere nețărmurită în valoarea omului simplu, a omului cinstit, reprezintă singurul mesaj al piesei care și-a păstrat viabilitatea în zilele noastre luminate de înalta etică a umanismului socialist. Calitățile indiscutabile ale textului — replici vii, savuroase, abila construcție dramatică a tablourilor, lirismul cald, împletit cu un umor de calitate — amplifică rezonanța mesajului și justifică reluarea piesei pe scenele românești.

Sub îndrumarea competentă și generoasă a actorului **Ion Dumitrescu** — care se dovedește un permanent animator și un febril căutător de posibilități noi de afirmare pentru colegii săi, întrebuințați mai rar sau unilateral în teatrul piteștean —, toți interpreții au slujit cu egal entuziasm, dar cu posibilități artistice felurite, textul spumos al comediei lui Tudor Mușatescu.

Marea biruință din acest spectacol aparține **Mioarei Iatan**, care a întruchipat personajul Mariei cu o remarcabilă fidelitate față de coordonatele psihice trasate de autor. Mișcîndu-se cu siguranță și dezinvoltură pe o întinsă gamă de stări și reacții sufletești, de la candoarea visului, la simularea îndrăzneață a fetei emancipate și pînă la suferința sinceră și intensă a zborului frînt — suferință căreia numai adolescența îi acordă dimensiuni cosmice — Mioara Iatan a realizat un veritabil recital actoricesc, care o cinstește și pentru care merită unanime elogii.

În interpretarea scriitorului Alexandru Manea, actorul **Mihail Milcoveanu** a arătat o înțelegere exactă a personajului și o strădanie lăudabilă de a nuanța evoluția oarecum lineară a eroului. Dar timorat, probabil, de amintirea neuitatei creații realizate cu peste un sfert de veac în urmă de regretatul maestru al scenei românești George Vraca, în același rol, n-a putut înlătura o undă de crispare, care l-a împiedicat să exprime tot ce gîndise și ce putea exprima. Pentru onestitatea și seriozitatea lui profesională, M. Milcoveanu trebuie să aibă — iar regizorii să-i acorde — mai multă încredere în posibilitățile sale artistice.

În rolul lui Gogu Panait — pe care autorul a ținut să-l prezinte puțin „filozof”, dar care nu este în realitate decît expresia lamentabilă a abdicării de la demnitatea umană și a acceptării unor compromisuri abjecte — **Dumitru Ivan** a adus gesturile, mimica și glasul cu care a interpretat pe „Moș Florică” din piesa lui Paul Everac „Simple coincidențe”.

Lili Ciumber a realizat cu subtile nuanțări personajul Nataliei Panait, iar **Irina Mareș** a dovedit inteligență artistică în interpretarea — cu fină distanțare critică — a frivolei Elvira. Notabilă este și interpretarea dată de **Paul Podoleanu** lui Manole, deși o mai discretă trecere de la prestanța afișată a slujitorului de „casă mare”, la slugărnicia primirii bacșișului ar aduce un plus de sobrietate în economia mijloacelor actoricești, — pe care am salutat-o cu bucurie. În nota generală a spectacolului (deci meritorii) prezențele scenice ale **Anyei Mera**, **Adrian Grigoriu** și **Marin Alexandrescu**, în rolurile respective.

Ilustrația muzicală a lui **M. Drăgoi** a izbutit să sugereze atmosfera epocii.

Regretabile greșelile din program, unde personajul Milică este transformat în Mitică; dar surprinzătoare este trecerea acestei greșeli într-o cronică asupra spectacolului. Eventuala necunoaștere prealabilă a piesei impune cronicarului, amator sau profesionist, consultarea textului, după spectacol.

AL. CERNA-RĂDULESCU

Mioara Iatan (Maria) și Mihail Milcoveanu (Alexandru Manea) într-o scenă din „Visul unei nopți de iarnă”.

VALERIA MANTA TĂICUȚU

„Argeșul” la jubileu

Revista „Argeş” împlinește 50 de ani. Deceniul pe care-l am în plus față de ea mă ajută să-i înțeleg istoria, modul în care a reușit - și reușește – să supraviețuiască, lupta ei cu oficialitățile, cu orgoliile locale, cu veleitarii, cu tot ceea ce este rău, strâmb și se opune lucrului bine făcut. De la „Meșterul Manole” la „Argeș”, la „Calende”, iar la „Argeș”, apoi la ciudata situație în care o revistă literară a fost editată de ziarul „Secera și ciocanul”, înapoi – pentru câteva clipe grele – la „Meșterul Manole” și, în final, înapoi definitiv (sperăm!) la „Argeș”, drumul a fost lung și deloc simplu, a fost o luptă și a fost o călătorie, care au întărit revista, în loc s-o distrugă. În calitate de cititoare fidelă și, uneori, de colaboratoare, am întâlnit în paginile argeșene nume mari: căci revista a stat deschisă poeților autentici (dacă o numim numai pe Ileana Mălăncioiu și tot este suficient) din țară, refuzând cantonarea în provincialism. De fapt, multe dintre loviturile primite de redactorii care-au trudit, de-a lungul deceniilor, la apariția revistei „Argeș”, s-au datorat tocmai refuzului de a acorda atenție nemeritată „gloriilor” locale, faptă condamnabilă – în ochii sfertodocților – meritorie – în ochii celor care mai cred că ne putem salva prin cultură. Desigur, lupta continuă, dar revista „Argeș”, sunt convinsă, va rezista, dacă nu o veșnicie, măcar, acolo, câteva sute de ani (căci ce mai e suta în ziua de azi?).

APRECIERI DESPRE „ÎNSEMNARE A CĂLĂTORIEI MELE”

O scrisoare inedită a lui Ion Luca Caragiale

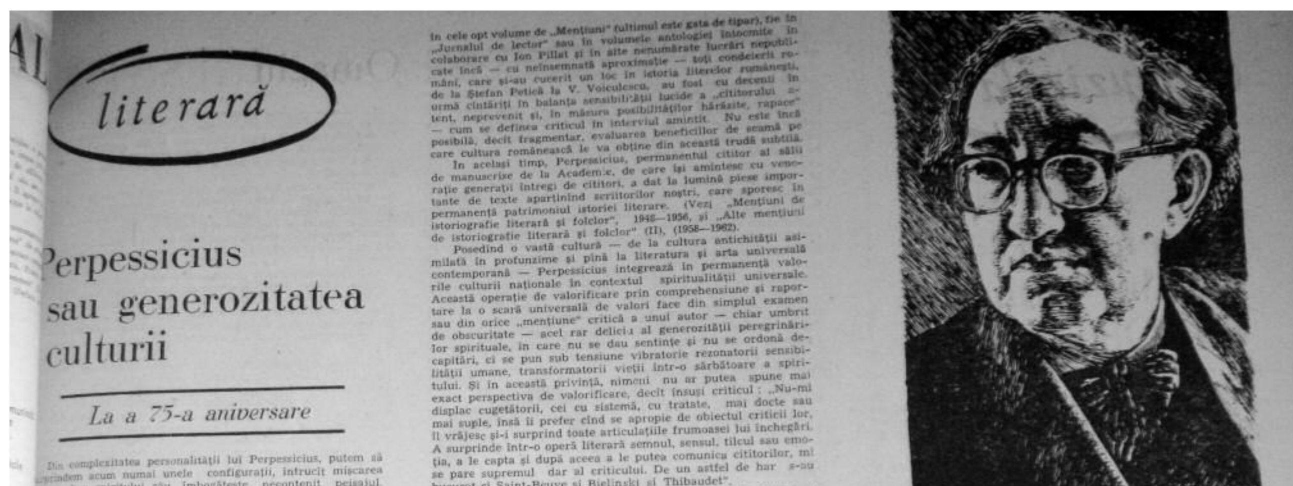
In arhiva fostului muzeu „Saint Georges”, depusă astăzi la Biblioteca Centrală de Stat, am identificat recent o scrisoare necunoscută a marelui Caragiale către eruditul bibliograf...

Asupra proiectului de editare a revistei **Comorile României**, Caragiale formulează unele rezerve de natură pecuniară, pline de amară iro-...

multă vreme, dată uitării o carte așa de prețioasă. Introducerea dumitale, în care se vede ce bine le stă erudițiunii și pietății a merge împreună, și sfințenia cu care ai reprodus bătrîna operă, plină de atita căldură tinerească, dovedesc că ești un om de gust, un prieten luminat al slovei, cum nu prea avem, un eminent elev al bu-...

Ulterior, adresa ... deoarece Nerva Hodoș ...

Storoboneasa, Gara Smirdioasa Jud. Teleorman

literară

Perpessicius sau generozitatea culturii

La a 75-a aniversare

Din complexitatea personalității lui Perpessicius, putem să ...rindem acum numai unele configurații, întrucît mișcarea ... a spiritului său îmbogățește necontenit peisajul.

in cele opt volume de „Mențiuni” (ultimul este gata de tipar), fie în „Jurnalul de lector” sau în volumele antologiei întocmite în colaborare cu Ion Pillat și în alte nenumărate lucrări nepublicate încă — cu neînsemnată aproximație — toți condeierii români, care și-au cucerit un loc în istoria literelor românești, de la Ștefan Petică la V. Voiculescu, au fost cu decenii în urmă cîntăriți în balanța sensibilității lucide a „cititorului atent, neprevenit și, în măsura posibilităților hărăzite, rapace” — cum se definea criticul în interviul amintit. Nu este încă posibilă, decît fragmentar, evaluarea beneficiilor de seamă pe care cultura românească le va obține din această trudă subtilă.

In același timp, Perpessicius, permanentul cititor al sălii de manuscrise de la Academie, de care își amintesc cu venerație generații întregi de cititori, a dat la lumină piese importante de texte aparținînd scriitorilor noștri, care sporesc în permanență patrimoniul istoriei literare. (Vezi „Mențiuni de istoriografie literară și folclor”, 1948—1956, și „Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor” (II), (1958—1962).

Posedind o vastă cultură — de la cultura antichității asimilată în profunzime și pînă la literatura și arta universală contemporană — Perpessicius integrează în permanență valorile culturii naționale în contextul spiritualității universale. Această operație de valorificare prin comprehensiune și raportare la o scară universală de valori face din simplul examen sau din orice „mențiune” critică a unui autor — chiar umbrit de obscuritate — acel rar deliciu al generozității peregrinărilor spirituale, in care nu se dau sentințe și nu se ordonă decapitări, ci se pun sub tensiune vibratorie rezonatorii sensibilității umane, transformatorii vieții într-o sărbătoare a spiritului. Și în această privință, nimeni nu ar putea spune mai exact perspectiva de valorificare, decît însuși criticul : „Nu-mi displac cugetătorii, cei cu sistemă, cu tratate, mai docte sau mai suple, însă îi prefer cînd se apropie de obiectul criticii lor, îl vrăjesc și-i surprind toate articulațiile frumoasei lui închegări. A surprinde într-o operă literară semnul, sensul, tîlcul sau emoția, a le capta și după aceea a le putea comunica cititorilor, mi se pare supremul dar al criticului. De un astfel de har s-au bucurat și Saint-Beuve și Bielinski și Thibaudet”.

GEORGE VULTURESCU

Director *Poesis*

”Argeș”-ul șerpuiește prin toate ”geografiile literare” înainte de-a se vărsa în Dunărea europeană...

Deși anii se scurg pe maluri de râu „în jos”, șuvoiul de litere din paginile revistei literare ”Argeş” pare a urca spre noi, post-modernii... Puterea asta vine din atenția cu care îmbrățișează întregul fenomen literar național - fără altă barieră (”generații”, ”capitala”, ”provincie”) decât opțiunea pentru valoare. Ea reiese, număr de număr, din cronicile literare/comentariile pertinente ale semnatarilor - Nicolae Oprea, Mircea Bârsilă, Șt. I. Ghilimescu, Marin Ioniță, Magda Grigore, A. Sibiceanu, Leonid Dragomir și ale colaboratorilor prestigioși din țară (bine aleși de Dumitru Aug. Doman, redactorul-șef, care fixează în cuvinte briliante, la rubrica ”Lector”, cele mai noi apariții editoriale). Ilustrațiile revistei (care vin, adesea, din călătoriile Doamnei Mariana Șenilă-Vasiliu) plasează textele ca într-un forum ținut între arcadele unor galerii ilustre, în care se regăsesc scriitori din Neamț, Cluj, București, Satu Mare, Iași, Timisoara. Putem spune că ”Argeș”-ul șerpuiește prin toate ”geografiile literare” înainte de-a se vărsa în Dunărea europeană... Felicitări echipei redacționale!

MIHAI STAN

Redactor-şef *Litere*

Argeş – Litere, o relaţie literară confraternă

La începutul anilor ’70, alături de Ion Mărculescu, Tudor Cristea şi Ion Sorin Ivaşcu (azi scriitori cunoscuţi) trudeam sisific la reeducarea unor minori delincvenţi la Institutul Special de Reeducare a Minorilor din Găeşti, nume oficial sub care se ascundea o şcoală de corecţie. Cum am ajuns noi acolo este o altă poveste. În fine, imediat după armată (duşman al poporului, repartizat la „sapa şi lopata”, la 18 ani, cu accesul în învăţământul superior închis; visam la Facultatea de Litere), m-am oploşit la Institutul de Pedagogie din Piteşti unde, spre norocul meu – există totuşi un Mare Arhitect care ne aşază rosturile – i-am avut ca mentori pe Şerban Cioculescu (un singur an), pe eminescologul Augustin Z.N. Pop, pe lingvistul Gabriel Ţepelea, pe folcloristul Gheorghe Vrabie, pe tânărul asistent Petre Mihai Gorcea. Vor fi fost mai numeroşi, pe cei enumeraţi i-am reţinut pentru implicarea lor în apariţia revistei „Argeş” (la început „Meşterul Manole”, o vreme „Kalende”).

Cu revista m-am împrietenit la început prin profesorul Aurel Iordache, şeful cercului profesorilor de limba română din raionul Găeşti, pe care-l frecventam şi eu şi Tudor Cristea drept îndatorire profesională. De la Tudor Cristea am aflat, dintr-o relatare sibilinică de necrezut pentru mine atunci, că revista apăruse prin implicarea universitarilor amintiţi, dar şi că se croiseră planuri în casa lui Aurel Iordache la Găeşti. În primăvara anului 1970, primesc de la un amic piteştean, fost coleg cu care păstram o relaţie epistolară cu lungi sincope, un număr al revistei „Argeş” cu Gh. Tomozei redactor-şef. Alură de revistă serioasă. Mă gândisem chiar la o colaborare (proză scurtă) dar nu mai ştiu ce m-a oprit. Până la plecarea dintre noi (10 noiembrie 1975), câtă vreme a condus cercul profesorilor de limba română, Aurel Iordache ne împrietenea cu revista „Argeş” pe care ne-o „recenza” la fiecare întâlnire a cercului.

În 1972, Tudor Cristea ne oferă, cu dedicaţii referitoare la viaţa noastră în infernul Şcolii de ⟶

STERIAN VICOL

Redactor-şef *Porto-Franco!*

Arca Argeş şi matrozii ei

Revistele de excelenţă n-au vârstă; mai exact spus, ele sunt mereu tinere. Fiindcă, citind revista *Argeş*, de pildă, revista de ieri, de azi şi de mâine, noi, scriitorii, cititorii ei devenim mai tineri. Norocos un oraş ca Piteştiul care are o asemenea Revistă! Eu, cititorul de la Dunărea Patriei şi a Europei, n-am încotro, şi vă zic cu voce tare: Revista de cultură *Argeş* fondată, hăt, în 1966, reprezintă un brand al culturii argeşene şi atunci, şi acum, şi mâine/poimâine...

Când căpitanul corabiei *Argeş* este un scriitor de elită, îl numesc pe urmuzianul Dumitru Augustin Doman (DAD care rimează cu Vad, cu Vlad, cu JAD, cu RAD, Bârlad, cu brad, dar şi cu iad, cu răsad, Bagdad, Belgrad, Piteşgrad, Baaad ş.a.), împreună cu matrozii săi aleşi, atunci cum să nu ne minunăm şi să-i spune Viaţă lungă şi sigură!

Dunărenii îndrăgostiţi iremediabil de Bătrâna Apă Argeş, de Mănăstirea Argeş, de Curtea de Argeş, dar şi de tânăra Arcă, Revista *Argeş*, vă îmbrăţişăm şi vă urăm ceea ce urează Preotul mirilor în Casa Domnului: împreună până Dincolo!...

Metaforic vorbind, la nunta de aur, Revista *Argeş* concurează cu vinul de Cotnari sau de Nicoreşti – vinuri alese de Ştefan cel Mare! La mulţi ani, dragi colegi!"

⟶ Corecţie, un supliment al revistei „Argeş" apărut în cadrul Bibliotecii „Literatorul" sub îngrijirea lui Gh. Tomozei, în fapt o plachetă de versuri adunate sub titlul „Copacul îngândurat" şi semnate cu pseudonimul George Buzinovski, moment după care, prin Cristea-Buzinovski „frecventam" „Argeş"-ul aproape număr de număr descoperind modele comparative pentru propriile scrieri, dar şi fel de fel de „şopârle" pe care le însoţeam de sarcastice comentarii.

Timpul a trecut...

În zilele noastre, o constantă colaborare între revistele „Argeş" şi „Litere"-le târgoviştene se înfiripă în „era" redactorului-şef Dumitru Augustin Doman secondat de consilierii editoriali Nicolae Oprea, Marin Ioniţă şi Dumitru Ungureanu, ultimii doi marcanţi membri ai Societăţii Scriitorilor Târgovişteni. Fiindcă mai mulţi scriitori târgovişteni de la „Litere" sunt membri ai Filialei Uniunii Scriitorilor din România Piteşti condusă de prof. univ. dr. Nicolae Oprea, legăturile literare dintre „Argeş" şi „Litere" sunt mai durabile ca oricând extinse şi în domeniul editorial, al criticii şi istoriei literare, sau al simpozioanelor cu teme literare (vezi cele trei ediţii ale Simpozionului naţional „Şcoala de la Târgovişte. Receptarea critică a operei" organizate de SST şi „Litere" în colaborare cu USR Filiala Piteşti şi revista „Argeş"), sau al concursurilor literare la nivel naţional (Nicolae Oprea în juriul „Moştenirii Văcăreştilor").

„Argeş" se numără printre puţinele publicaţii culturale de tradiţie care au rezistat „schimbărilor" – mai mult sau mai puţin „revoluţionare" – cultivând o critică asumată imparţială şi independentă de anumite confrerii conjuncturale, dobândind astfel adeziunea cititorilor proprii din ce în ce mai „calificaţi" în receptarea critică a literaturii contemporane. Eseuri, traduceri din literatura universală, texte inedite, corespondenţă, interviuri, memorialistică, reportaje, critică literară, studii de istorie literară, cronică de întâmpinare, publicarea, alături de consacraţi, a unor tineri poeţi talentaţi, informaţii din „lumea literară" sunt tot atâtea direcţii de abordare a fenomenului literar contemporan care conferă revistei „Argeş" o remarcabilă fizionomie apreciată de cititori tocmai pentru identitatea aparte într-o vreme când mimetismul e prezent în mai toate publicaţiile culturale. Prin păstrarea liniei proprii în abordarea actului critic, prin promovarea valorică a poeziei şi prozei contemporane originale, începând cu 1990, când orientarea revistei este vizibilă spre cultura scrisă, găzduind în paginile sale scriitori de primă linie (spaţiul tipografic nu permite o enumerare exhaustivă), dar şi tineri poeţi a căror poezie este cultivată cu obstinaţie, revista „Argeş" se află, fără îndoială, valoric printre primele 5-6 reviste ce apar în prezent.

Cei 50 de ani dedicaţi cu perseverenţă literaturii contemporane conferă revistei „Argeş statutul de revistă în paginile căreia a fost/este prezentă în ceea ce are mai semnificativ o istorie a literaturii române ilustrată.

La 50 de ani un salut confratern al „Litere"-lor alături de urarea de viaţă lungă spre propăşirea culturii scrise româneşti promovate cu tenacitate de conducătorii spirituali ai „Argeşului literar".

Prin locurile de unde a pornit CONSTANTIN BRÂNCUŞI

bilete de papagal

Coloana infinitului

Supliment îngrijit de Dumitru Augustin Doman şi Simona Fusaru şi ilustrat cu fotografii din arhiva revistei şi din colecţiile Jean Dumitraşcu, Vasile Ghiţescu, Dan Rotaru, Nicolae Oprea.

Ştefan Mitroi – 60
„La mine totul e făcut din pământul de acasă”

Interviu de RODICA LĂZĂRESCU

Procuror şi doctor în drept căzut sub vraja cailor verzi pe pereţi, jurnalist, scriitor pentru cei mari şi pentru cei mici – poet, romancier, dramaturg –, fin seismograf al vremurilor prin care trece, îndurerat de toate durerile lumii, dar şi incurabil visător, vâslind printre nedumeriri sub aripa îngerului său păzitor, aşteptând să se pârguiască stelele, Ştefan Mitroi numără în acest mai şase decenii de când se tot întreabă, fără a şti răspunde: „De ce nu m-or fi făcut părinţii mei din flori? Că era vară, înfloriseră toate câmpurile”...

„Eu vin dintr-o lume a bucuriilor mici”

– Citesc într-un fel de ghid al zodiilor: Taurul – nu suportă sfaturile; mândru, greu de abordat; greu de descifrat! Nu se poate spune că nu am fost avertizată! Să încercăm totuşi o „descifrare” a celui care sunteţi, stimate domnule Ştefan Mitroi!

Pe 5 mai 1956, Prinţesa Ileana a scăpat cu viaţă dintr-un atentat, în America. În aceeaşi zi, în altă parte a lumii, Padre Pio, „fratele stigmatizat”, înfiinţa „Casa de Uşurare a Suferinţei”. Iar într-o „silişte”, pierdută în Câmpia Teleormanului, se năştea un pui de ţăran, Fănică pe numele de alint. Bref, a fost o zi benefică acest 5 mai 1956?

– Pesemne că da, de vreme ce, din această zi, am început să exist. S-a întâmplat să văd lumina zilei noaptea. Cum era noaptea de Înviere, pot spune c-am venit pe lume văzând mai mult decât lumina zilei. M-a însoţit peste tot în viaţă ceea ce-am văzut atunci. Cred că asta m-a ajutat să găsesc mereu drumul pe care trebuia să merg, altminteri, m-aş fi rătăcit de multe ori. M-aş fi rătăcit poate chiar de tot!

– Scriaţi în 2015: „singura lume ce-l poate interesa pe om e acolo unde îi sunt amintirile şi mormintele”. „Amintirile şi mormintele” dvs. sunt în ţinutul Teliormanului, *zice-se, cuman. V-aţi născut (la un an după apariţia primului volum „Moromeţii”), în Siliştea (în componenţa com. Vităneşti), care nu-i totuna cu Siliştea Gumeşti, dar nici prea departe de localitatea lui Preda. Să mai adăugăm că în Vităneşti a văzut lumina zilei, în 1909, Constantin Noica. Vă apasă această „zestre” a locului ivirii în lume? A lăsat ceva în ADN-ul dvs. spiritual?*

– Răspunsul îl aveţi chiar în rândurile citate mai sus. Eu nu pot trăi fără locul în care m-am născut. D-aia îl şi iau peste tot în lume cu mine. D-aia şi sunt aripile cu care zbor de pământ. La mine totul e făcut din pământul de acasă. Cu excepţia cerului, care e şi el tot de acasă. Îl port şi pe acesta cu mine prin lume. N-am niciodată alt cer deasupra capului. D-aia şi pot zbura cu aripi de pământ. O fac doar atunci când nu mă vede nimeni. Şi ştiţi de ce? Eu vin dintr-o lume a bucuriilor mici. Cum să te arăţi celorlalţi c-o bucurie atât de mare? Aş putea să par un neruşinat fără seamăn. Mă dau însă de gol cărţile pe care le scriu. Orice m-aş apuca să povestesc, ajung la bucuria aceasta şi încep să vorbesc, fără să vreau, despre ea.

„Cred (...) în puterea de seducţie a cailor verzi de pe pereţi”

– Vă propun un exerciţiu de imaginaţie: ce-ar fi menit, lângă pătuţul lui Fănică, cele trei Ursitoare? Mai umblă în zilele noastre ursitoarele pe la casele nou-născuţilor? Sau comunică pe facebook... ori trimit sms-uri... (că şi spovedania, mai nou, se face on line)?

– Ce le-aş mai rupe picioarele celor trei Ursitoare care au venit la patul meu! Mai ales celei ce mi-a hărăzit să mă doară cam tot ce-o doare pe lumea asta prin care trec. Dar şi celei care mi-a dat darul păgubos al sincerităţii. Ce să faci cu sinceritatea în ziua de azi? Şi n-aş ierta-o nici pe ultima, care m-a înzestrat cu înclinaţia spre visare. Visez cu ochii deschişi de când mă ştiu. Cred, cu alte cuvinte, în puterea de seducţie a cailor verzi de pe pereţi. Şi numai cele trei Ursitoare sunt de vină. Nişte uzurpatoare nenorocite, fiindcă s-au repezit în locul celor ce-mi pregătiseră o soartă mai bună decât asta de acum! După informaţiile mele, trebuia să am o mai mare aplecare spre viclenie şi minciună, să nu-mi pese nici cât negru sub unghie de suferinţele celorlalţi, iar dintre puterile ce-i sunt date omului, s-o pot alege mereu pe cea de-a călca pe cadavre. Este că m-aş fi potrivit de minune cu aceste vremuri? N-a fost să fie. Şi asta din cauza acelei substituiri de demult, care n-a fost şi n-o să fie niciodată pedepsită.

De umblat, mai umblă ursitoarele şi azi. Doar că sunt, cum Dumneavoastră înşevă spuneţi, ursitoare on-line. Urmează iubirile carnale on-line, nou-născuţii on-line, viaţa şi eternitatea on-line.

– Că am ajuns aici: încotro se îndreaptă (sau cum se destramă) satul românesc ne-o spuneţi în „Bâlciul de argint”. Dar literatura de inspiraţie rurală? Sau acum e la modă cea de inspiraţie... poliţienească (musai de la rutieră!)? În decurs de câteva luni, au apărut – or fi fiind mai multe, eu pe-astea le-am citit – trei „romane” de aceeaşi esenţă: „Lambretta” de N.D. Fruntelată (Oltenia natală), „Bâlciul...” dvs. (Teleorman) şi „Lumina îndepărtată a fluviului” de Ov. Dunăreanu (Ostrovul dobrogean). E „în trend”, „se cere” ori e o imperioasă nevoie lăuntrică a scriitorului de întoarcere la rădăcini, în lumea de altădată încărcată de poveşti, de magie, ca reacţie la vremurile sub care ne aflăm (vorba cronicarului) şi din care se pare că nu avem puterea de a ne smulge?

– Habar n-am cum e în cazul altora. Ştiu cu foarte mare precizie cum e la mine. Şi la mine e că dau întotdeauna ascultare sentimentelor pe care mintea le trimite inimii şi gândurilor cu care inima îi răspunde minţii. Din această aproape neîntreruptă corespondenţă ia naştere substanţa cărţilor mele. Pot spune că ele, inima şi mintea, fac totul. Eu doar profit de munca lor. Aşa că n-aţi nimerit pe cine trebuie în ce priveşte întrebarea cu trendul. Întrebaţi-le pe ele!

– Cu prima ocazie!

„Ferească Dumnezeu să fii taur şi să încapi pe mâna omului!”

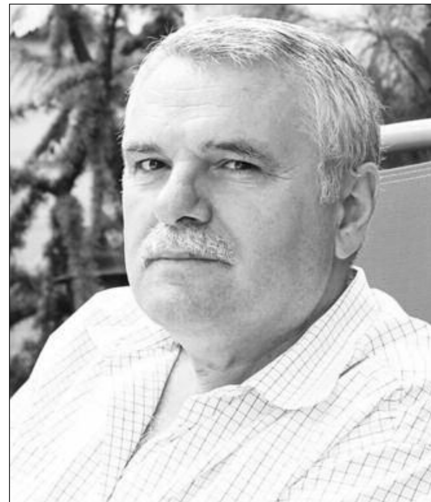
– Să revenim! Mai trag cu ochiul la ghidul pomenit mai sus: Taurului îi plac mult călătoriile. Vă place să călătoriţi?

– Oho! Îndeosebi prin ţară. Poate unde-mi place atât de mult România am avut parte de şansa de a călători prin întreaga lume. Bucureştii au fost cel mai îndepărtat loc unde a ajuns mama vreodată, ceea ce înseamnă 80 de kilometri de satul natal. Tata a ajuns până la Timişoara doar pentru c-a făcut armata, altminteri... Nu mi-aş fi închipuit, când eram copil, c-o să văd vreodată ţări precum Japonia, Filipine, China, Mexic, Venezuela, Statele Unite ale Americii, Canada, Kuweit, Arabia Saudită şi altele. Pe unele chiar de câteva ori. Bunicii mei abia dacă ieşeau din sat şi eu... Cântărind cât de mult mi s-a dat în privinţa aceasta, aproape că-mi vine să mor de ruşine în faţa amintirii lor.

– În călătoriile dvs., aţi asistat vreodată la o coridă? Cu cine aţi ţinut – cu toreadorul sau cu taurul??

– S-a întâmplat să asist în două rânduri la o coridă. Ultima oară, anul trecut, în sudul Franţei. Prima oară, în Mexic, am ţinut cu toreadorul, ajutat de faptul că n-a fost nevoie să moară taurul. În Franţa, am fost de partea taurului. Am văzut acolo un spectacol de o cruzime greu de descris. Tot ce pot să vă spun e că am plâns. Ferească Dumnezeu să fii taur şi să încapi pe mâna omului! Barbarie în stare pură! Dar nu trebuie să ne mirăm. Omul îi face chiar omului astfel de lucru. Spuneţi-i c-a început pe strada lui un război şi o să-l vedeţi cum uită de veacul în care trăieşte şi iese cu satârul în mână afară din peşteră!

– Criticii zic multe – sau zic dacă eşti din bisericuţa care trebuie... În ce relaţii sunteţi cu criticii (sau invers)? Aţi simţit vreodată nevoia să vă „închinaţi” în vreun „lăcaş”?

– Despre partea închinării, însă, Doamne să ne ierţi! Mă închin doar în faţa icoanelor, mai cu seamă a celor din gând, şi mai cu seamă atunci când mi-L închipui în ele pe Dumnezeu.

„E ca şi cam s-ar porni ploaia şi-ar începe să fulgere cu cuvinte”

– Povesteaţi la o lansare că un amic, dorind să vă laude prolificitatea, a declarat că scrieţi mai mult decât gândiţi... (Halal!) Scrieţi greu? Depindeţi de muza numită inspiraţie? Când scrieţi – la furie, la necaz, de bucurie...?

– Se întâmplă uneori să vină, întotdeauna de sus, nişte cuvinte spre mine. Nu vin singure, ci aduse de cineva, care-mi ia mâna dreaptă în mâna lui dreaptă şi-mi spune: pune-le pe hârtie. Le pun, dar nu oricum, ci într-un fel care le transformă într-o poveste. De fapt, aşa vin de acolo de sus, sub formă de poveste. E ca şi cam s-ar porni ploaia şi-ar începe să fulgere cu cuvinte. Mă ia la ochi un astfel de fulger şi până nu mă preface în scrum nu se potoleşte. Unii îi spun inspiraţie unei asemenea întâmplări. Eu îi zic mâna lui Dumnezeu.

– Aţi simţit, ziceaţi odată, că „îngerul păzitor al lui José Saramago i-a transmis un mesaj îngerului păzitor al lui Ştefan Mitroi”. (Adică şi îngerii ăştia fac trafic de influenţă?!) Aveţi un înger păzitor, domnule Ştefan Mitroi?

– Da, am. D-asta şi umblu doar cu cerul de acasă deasupra capului. Acolo locuieşte îngerul de care mă întrebaţi. E musai să rămân tot timpul aproape de el. Câteodată, îl chem la un păhăruţ de vin. Şi vine. Ca să-mi dau seama, când se ridică de pe scaun să plece, că el a băut din vinul oferit de mine, iar eu din lumina adusă de el. De aceea ne şi simţim atât de bine împreună.

– Am fost tentată să încep cu această întrebare. O pun acum, mai spre final: Zodie de pământ, Taurul e predominant materialist şi practic. Ce caută un procuror în literatură aţi mai povestit. Eu vă întreb dacă lucraţi sub acoperire.

– N-am fost decât 30 de zile procuror. Abia dacă mai ţin minte. La ce vă referiţi când spuneţi sub acoperire? Ofiţer sub acoperire? Păi, eu sunt ofiţer la vedere, doamnă. Colonel în rezervă. Ultimii ani de activitate profesională mi i-am petrecut la Ministerul de Interne, unde am fost consilier al ministrului, apoi şef de departament la Academia de Poliţie, iar spre final, director adjunct al direcţiei de relaţii publice din minister. Spre dezamăgirea ticăloşilor de profesie şi a bietei lor mame, care te trimit aproape cu burta la gură, n-am fost şi nu sunt securist. Turnător la securitate, nici atât! Îmi vine să regret, uneori. Mi-ar fi prins bine astăzi, când pare să fie, mai mult ca oricând, vremea lor.

– Facem o simplă operaţie matematică şi ne dă fix 60! Vi se întâmplă des să ziceţi: „Tu-i adineaurea mă-sii de viaţă!”?

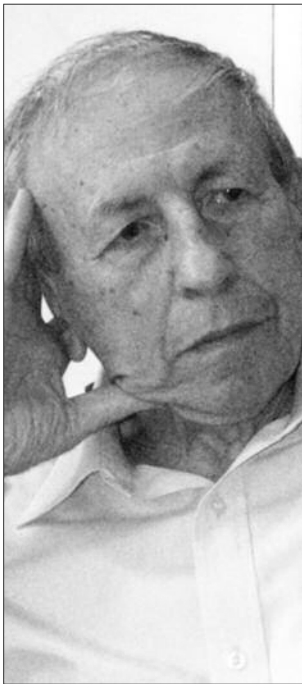
– Chiar adineauri am zis. Şi-o să zic şi mai încolo. Depinde până unde o să se întindă mai **încolo ăsta**, că eu poftă de zis o să am mereu. Am motive să cred c-o să mi se-ntâmple şi în viaţa cealaltă, de dincolo. Nu mă întrebaţi dacă o să-mi păstrez acest curaj şi în faţa lui Dumnezeu. Asta chiar că nu ştiu. Şi nici nu vreau să aflu până atunci.

– Ar mai fi vreo câteva decenii bune până când să exclamaţi, precum vocea lirică din „Jocuri de nenoroc”: „Acum, că s-a terminat şi primăvara, şi ziua, şi timpul, şi lumina, şi cerul, chiar nu ştiu ce-o să fac. Zău că nu ştiu!”. Până atunci, vă dorim multă sănătate, inspiraţie şi să faceţi ce ştiţi dvs. mai bine: să scrieţi!!

La mulţi ani, domnule Ştefan Mitroi! Şi multe mulţumiri pentru acest dialog la ceas aniversar!

...dau întotdeauna ascultare sentimentelor pe care mintea le trimite inimii şi gândurilor cu care inima îi răspunde minţii. Din această aproape neîntreruptă corespon-denţă ia naştere substanţa cărţilor mele. Pot spune că ele, inima şi mintea, fac totul. Eu doar profit de munca lor.

Marin Ioniţă

Da, îmi aduc aminte, era vorba de dulap... În care păstra bunica manşonul, căciula de nurcă ori haina de blană, gulerele de miel... Te-au ros moliile... Lenjeria intimă... Nu se mai poartă... Nici chiloţi... Nici sutiene... Nu mai sunt la modă nici bikinii... Alte vremuri, alte obiceiuri... ”Ţi-ai pus, fetiţa mea, prezervativul în ghiozdan ?!”

HĂNĂNĂU- BĂNĂNĂU, FILE DINTR-UN JURNAL DEMENŢIAL

CAPRA CRAPĂ PIATRA

- Da... Am fost acasă la Urmuz. Şi-i povestesc toată tărăşenia.

N-o interesează. N-o impresionează. Nu-i pasă. Femeia de piatră. Sfinxul deşertului... Căţelul de piatră care se gudură şi urlă la lună? Nenăscuţii câini care latră nenăscuţii oameni ? Cadavrul care creşte ieşind cu picioarele în stradă? Cântăreaţa cheală fără perucă şi nudă? Noaptea valpurgică? Stafii, strigoi, vampiri, vârcolaci, monştri din hăuri, Ismail şi Turnavitu, în pâlnie, Urmuz care face dragoste cu moartea în boscheţi, puşca ce se descarcă? Nimic n-o mişcă. Trec vorbele pe lângă ea ca vântul peste stâlpi...

Gorila. Element de decor. De prisos în poveste. Dar jurnalul meu nu e literatură! Aveţi de-a face cu o mărturisire. Şi nu-mi permit să las nimic pe dinafară. Se tot bagă ca musca în fundul calului. Însă trebuie să-l suport. Deocamdată...

Doamna dezlipeşte totuşi buzele.

Şi-acum între noi doi !

Noi. Doi. Eu şi ea. Aşa a vrut soarta. Ea, anchetatorul. Eu, interogatul.

- Vămile. Trebuie să trec prin ele. Floare la ureche. Pericol de moarte. În fiecare poţi să-ţi frângi gâtul. Oasele albite între dune. Şacalii deşertului. Scorpionii. Şobolanii pustiului. Corbii. Vulturii hoitari. Arşiţa soarelui. Îngheţul de noapte. Şobolanii antropofagi. Urlă lupii deşertului.

- Numesc trei obiecte şi vă rog să mi le spuneţi când vă cer: masă, dulap, telefon...

(Le privesc stăruitor şi le arunc adânc în memorie!...)

- Banal! Nu găseaţi altceva? Iubirea? Fericirea? Despărţirea? Sau numai ceva, aşa, ca să ne treacă timpul mai uşor?

- Trecem la altceva!

- Trecem, doamnă! Cu dvs., şi oceanul. Şi veacul...

- Vă rog să spuneţi repede, fără să vă poticniţi, fără să vă bâlbâiţi!... ”Capra crapă piatra, piatra crapă-n patru!”

- “Capra crapă piatra, piatra crapă-n patru!”

- De trei ori ...

- “Capra crapă piatra, piatra crapă-n patru!” “Capra crapă piatra, piatra crapă-n patru!” “Capra crapă piatra, piatra crapă-n patru !”

- Mersi !

- Joc de copii... Îl jucam când eram de-o şchioapă...Şi multe altele...” Eu pup poala popii, popa pupă poala mea!”... Mă ascultă fără să clipească...

- Iar o ia razna!

- Poţi şi tu, maimuţoiule? Ia încearcă! Pupă poala popii!

- Când ţi-oi da una, vezi stele verzi!

- ”Doamne miluieşte,/ Doamne miluieşte,/ Popa prinde peşte!/ Preoteasa cu ciurul,/ Să-i cârpească popei turul!”... “ La popa la poartă / E o pisică moartă,/ Cine-o va găsi,/ S-o mănânce coaptă! “

- “Poftă bună, dobitocule !”

- “Să ştiţi că-mi place ! E bine-aici la voi! Capra crapă piatra... Nu-ţi crapă inima... Nu ţi-e foame... Nu ţi-e frig... Nu trebuie să mai pui o haină-n spinare... Nu trebuie să te acoperi cu altcineva... Nu-i aşa, doamnă? V-ar fi greu ?... Bărbatul... Ce urât e după! Istovit! Blegit! Fleşcăit! Bun de aruncat la gunoi!

- Taci odată, moară neferecată! intervine gorila.

- Nu-l iau în seamă !

-”La moară la hârţa-pârţa/ Unde se macină tărâţa... Altă făină se macină la Cotroceni!“ Hârţa-pârţa, hârţa-pârţa, hârţa-pârţa!”

Anchetatoarea porunceşte:

- “Numele şi prezentarea celor trei obiecte pe care vi le-am menţionat!”

- ”La masa verde stau faţă-n faţă,/ Cer unii moarte şi alţii viaţă!”... Masa destinului... Masa norocului... Masa pe care mâncăm dacă avem ce... Masa de bani în circulaţie... Masa de poker... Masa Rotundă a Cavalerilor lui Arthur... Masa de nori... Masa rulotei... Masa altarului... Masa miresii... Masa biroului... Masa critică... Masa fără picioare a lui Urmuz, bazată pe ipoteze, principii şi teoreme...

Masele răsculate... Masa de tablă pe care se face autopsia cadavrelor la morgă... Nu cumva mă aflu printre ele?... Cine sunt eu? Duhul care a ieşit din mine? Ce mai aştept? De ce nu-mi iau zborul?... Dar, încotro ?...

- Da !... Altceva?

- Telefonul. Roşu. Scurt. Pe care în Revoluţie preşedintele neales şi nenumit suna la Ambasada Sovietică!... Alo, alo, alo!... Vocabula asta a sărit demult din telefon. O folosim toată ziua: Alo, domnu’! Alo, doamnă, eu sunt! Alo, Prefectura! Alo, Preşedenţia! Alo, Agenţia de Mariaj! Alo, Agenţia de Voiaj!... Alo, alo, alo! Alo, staţi pe locurile voastre! (Scena în semiobscuritate. Figuri estompate. Steaguri, lozinci, oameni în marş... Explozie... Oameni în panică... Steaguri aruncate... Lozinci călcate în picioare... Vocea lui Ceauşescu din balcon: ”Alo, alo, alo, staţi la locurile voastre! Voce de femeie disperată: Alo, alo, alo! Vocea reprodusă a lui Ceauşescu din balcon: “Alo, alo, alo!”) Telefonul pe fir! Telefonul mobil! Telefonul care aduce moartea! Liderul gruzin, mica bombă teleghidată... Telefonul inteligent... Cu memorie, calculator, cameră de luat vederi... Telefonul prin satelit... Telefonul erotic... Telefonul fierbinte... (Aşa, aşa, iubita mea... Dă jos tot ce ai pe tine... Lungeşte-te pe pat... Suge-ţi buzele... Desfă genunchii... Sărută-ţi sânii... Aşa, aşa, aşa... Întoarce-te pe partea cealaltă... Geme... Scâncete...)

- Domnilor, faceţi zâmbre? De ce gâfâiţi? Fiţi atenţi! Vă aflaţi într-o sală de spectacol!... Hei, nu-ntinde mâna...Nu ţi-o vârî în decolteu... Nici sub poale... Animalule! Mai departe... Mai profund... Până la extaz... Până la moarte... Aşa- aşa... O-o-o! A-a-a ...

- Obiectul următor!

- Da, fereastra... Cine bate? “À la fênetre, moi!”... “ Je suis, ţaţă Mariţo! Nu te supăra!” Bau-bau... Umbre... Arătări... Închide fereastra... Intră vampirul... Fereastra fetei din Decameron, care doarme în balcon ca să asculte privighetoarea şi pe care Boccaccio a surprins-o cu păsărarul amantului în mână... Ferestre-ferestre... Fereastra Palatului... Fereastra bordeiului... Fereastra bogatului... Fereastra săracului... Fereastra Împăratului... Fereastra Întemniţatului... Fereastra... Ai alt cer în fereastră... Pe ce geam priveşti... Alt cer... Altă lună... Alte stele... Alţi Luceferi... Corbul lui Edgar Allan Poe bate-n uşă... Vântul mi-a adus o frunză,/ Tremurând fereastra,/ Este Moartea ce-mi trimite / Fără plic, scrisoarea asta!...” Fereastra deschisă spre lume... Luna în luminişul oglinzii... Mă atrage ca un magnet... Poate sunt fiul lunii... (Mă urc pe pervazul ferestrei, simulând că mă arunc.)

Gorila. (Mă trage înapoi. Mă aruncă pe podea.)

- Ce faci, nemernicule ? Vrei să ne bagi la puşcărie ?!...

(Lovit cu capul de dulap, mă ridic în şezut. Mă scarpin în ceafă...)

- Nu era fereastra?

- Da, îmi aduc aminte, era vorba de dulap... În care păstra bunica manşonul, căciula de nurcă ori haina de blană, gulerele de miel... Te-au ros moliile... Lenjeria intimă... Nu se mai poartă... Nici chiloţi... Nici sutiene... Nu mai sunt la modă nici bikinii... Alte vremuri, alte obiceiuri...” Ţi-ai pus, fetiţa mea, prezervativul în ghiozdan ?!”

Un oniric malefic bulgakovian

Are Radu Cosaşu o întrebare tranşantă, pe care îmi place s-o utilizez : „Vrei adevărul crud sau pané?” Georgianul Tenghiz Abuladze n-a ezitat să spună adevăruri monstruoase în 1984, când a terminat *Căinţa* (prezentat publicului abia în 1987). Filmul a fost nominalizat la Globul de Aur şi a primit Premiul Juriului la Cannes. Filmată în cinci luni, opera reprezintă capitolul ultim al trilogiei regizorului (alături de *Ruga, Copacul dorinţei*). Grotescul lumii totalitariste e săpat pe chipul dictatorului feroce Varlam – o combinaţie între Mussolini, Stalin, Hitler. Însuşi Mihail Gorbaciov a apreciat filmul lui Abuladze – o parabolă cutremurătoare în registru absurd. Cadavrul lui Varlam e dezgropat mereu, din spirit vindicativ, spre veşnică neodihnă. Primarul Varlam era convins că „din 3 oameni, 4 ne sunt duşmani”. Abel, fiul său, trăieşte un coşmar, deoarece copilul i se revoltă, înţelege vina bunicului, sesizează pustiul putred, minciuna. În film, torţionarii poartă armuri medievale, muzica patriotică urlă, discursurile se ţin chiar sub jeturile turbate ale pompei defecte. Varlam se comportă adesea ca un clovn pervers, periculos, perfid, cu mască bonomă, recită din Shakespeare, cântă operă, sugerează pictorului nonconformist să picteze „o tânără muncitoare cu chip de madonă”. Imediat m-am gândit la Bulgakov. Tunel cu apă, cai, cavaleri, pian, aplauze, arestări...Fiecare doreşte să fie util (cu excepţia anarhiştilor) : „Am semănat porumb otrăvit, ca să exterminăm populaţia”. Atrocităţile se comit în ritmuri de *Odă bucuriei* – oximoron filmic copleşitor. Finalul înseamnă jertfă şi exorcizare. O femeie caută o cale, un sens şi zice : „La ce bun un drum, dacă nu duce la biserică? „Filmul lui Abuladze cultivă în mod original un oniric malefic bulgakovian.

ALEXANDRU JURCAN

Lazăr Popescu

Urmuz & Tudor Arghezi

Ion Trancău a debutat editorial tardiv, dar *antum,* ca să utilizez termenul inventiv şi ironic din *Autoprefaţa* sa la volumul *Imixtiuni critice,* apărut în anul 2011 la Editura *Fundaţiei Constantin Brâncuşi* din Târgu Jiu.

Un compendiu critic, a doua carte de critică literară a lui Ion Trancău, apărută la Editura *CJCPCTG* din Târgu Jiu în anul 2012, s-a constituit tot din colaborări publicistice, micromonografice, scrise şi publicate în revista *caietele Columna, la prima lectură,* o rubrică din iniţiativă personală.

A treia carte de exegeză şi evaluare critică pe care Ion Trancău a intitulat-o, cu explicaţii şi justificări personale, *Urmuz & Tudor Arghezi,* s-a aflat în manuscris în anul 2013 şi a fost premiată la secţiunea de *arghezologie* cu ocazia Festivalului Internaţional de Literatură *Tudor Arghezi,* ediţia a XXXIII-a din acelaşi an. Utilizarea semnului copulativ *&* este justificată de respectul criticului Ion Trancău faţă de proza urmuziană *Algazy & Grummer* şi faţă de trilogia lui Nicolae Manolescu, *Arca lui Noe,* partea a treia, *Corinticul,* care începe cu titlul *Tudor Arghezi & Urmuz.* Inversarea locului pseudonimelor în titlul cărţii sale, Ion Trancău o argumentează cu eleganţă şi subtilitate: *Mi-am permis să expun acestei revizuiri titlul manolescian, stimulat şi de un adevăr original şi profund, tot manolescian, după care, paradoxal, din mentor, Tudor Arghezi trebuie să fie considerat drept primul emul al prozatorului avangardist Urmuz.*

Cele şase capitole ale carţii *Urmuz & Tudor Arghezi* dau acesteia continuitate, coerenţă, varietate şi unitate. În aproape cincisprezece pagini ale primei secvenţe cu titlul *Considerente critice preliminare,* Ion Trancău subliniază stranietatea textelor urmuziene şi a celor trei romane argheziene,dar şi a ambelor pseudonime *nu pe deplin şi definitiv elucidate*. Criticul nu se lasă tentat de amănunte biografice sau de informaţii derizorii, el caută afinităţi şi diferenţieri elective ale celor doi scriitori. O coincidenţă editorială i se pare pe cât de aleatorie, pe atât de stranie: Arghezi şi Urmuz au debutat editorial la aceeaşi vârstă, la 47 de ani, primul, antum, cu volumul *Cuvinte potrivite,* 1927, iar al doilea, postum, în 1930, cu volumul *Pagini bizare,* editat de Saşa Pană. În fond, Demetru Dem Demetrescu- Buzău, alias Urmuz, a avut în cele patru decenii ale vieţii sale suficiente experienţe bizare. Asemenea lui Franz Kafka, după cum sesiza Nicolae Balotă, excepţionalul urmuzolog, autorul romanului *Pâlnia şi Stamate* trăia intens complexul patern. În plus, tatăl lui Urmuz, medicul Dimitrie Ionescu – Buzău, era un om cultivat, ştiutor al limbilor clasice, elina şi latina, dar detesta în mod bizar artele, ca preocupări şi îndeletniciri nelucrative. În familia numeroasă a acestui medic atipic, doar mama avea vocaţie muzicală, iar sora Eliza discernământ literar. Ambele înţelegeau şi preţuiau talentul artistic cu care era înzestrat *Demetru,*fiul şi fratele lor.

Primul capitol al cărţii *Urmuz & Tudor Arghezi* se finalizează cu o ipoteză extrem de pertinentă, inedită şi chiar şocantă, după care proza lui Urmuz ar avea antecedente cu vreo două secole în urmă în *Istoria ieroglifică sau Lupta dintre Inorog şi corb,* primul nostru roman cult, creat în anul 1705 de Dimitrie Cantemir. Miraculos, Urmuz & Tudor Arghezi ar deveni emuli ai ilustrului precursor, care va face tranziţia de la umanism la iluminism, iar romanul acestuia ar fi un roman corintic *avant la lettre, surprinzător* de *avant la lettre,* după opinia mea.

Al doilea capitol al cărţii are un titlu interogativ, oarecum dilematic, criticul Ion Trancău comentând modalităţile publicistice şi editoriale prin care Arghezi şi Urmuz pot şi nu pot fi consideraţi teoreticeni ai prozei. Se ştie că Arghezi a persiflat proza de amploare epică prin sintagma ironică şi sarcastică *imperialism romanesc.* Adeseori, Arghezi recurge în textele sale de *ars poetica* la expresivităţi satirice şi pamfletare, precum cele din *Romanul Ion de domnul Liviu Rebreanu sau Cum se scrie româneşte,* în care săvârşea o injustiţie critică asemănătoare aceleia adresate de Ion Barbu lui Tudor Arghezi. La fel de ironic se arată autorul romanelor *Ochii Maicii Domnului, Cimitirul Buna-Vestire* şi *Lina* în articolul intitulat *Romancieri, poftiţi.* În creaţie şi în teorie, conchide Ion Trancău, Arghezi a izbutit performanţa de a concilia tradiţionalismul cu modernismul. Surprinzătoare, simultan plauzibilă şi discutabilă, i se pare concluzia lui Nicolae Balotă, potrivit căreia *într-o istorie a Avangardei române Tudor Arghezi ar trebui privit ca un precursor malgre-lui.* Incitantă este şi observaţia referitoare la unele similitudini teoretice ale lui Arghezi şi Jean Cocteau, scriitorul francez lansând şi el expresii frapante ca *Poesie de roman* şi *Poesie de theatre.* Dezinvolt şi ludic, Tudor Arghezi şi-a subintitulat un roman drept *Poem.* La fel de bizar este şi scriitorul ceh Franz Kafka atunci când afirma că *romanul* e *poezie.*

Parcimonios pretutindeni, în minuscula sa operă, Urmuz nu ne-a oferit texte de teorie a prozei, dar, în totalitate, această proză de dimensiuni reduse poate fi citită şi comentată în spirit avangardist, ca o parodie a epicii tradiţionale, reprezentând *Antiproza,* după cum observa Ovid S. Crohmălniceanu. Criticul Ion Trancău consideră că teoria literară urmuziană constă chiar în această antiproză lăsată posterităţii de nefericitul Urmuz. Literalmente, teoria literară urmuziană minimală este mai mult terminologică. Astfel proza de aproape şase pagini intitulată *Pâlnia şi Stamate* apare, în viziunea acestui autor straniu, ca un *roman în patru părţi,* iar o altă capodoperă, *Fuchsiada,* cu un titlu epopeic şi parodic, este subintitulată *Poem eroico-erotic şi muzical in proză,* pe când versurile folclorizante intitulate *Cronicari* poartă subtitlul *Fabulă.* Cele trei noţiuni de teorie literară, fabulă, poem şi roman sunt, evident, specii ale genului epic în versuri şi în proză. Ion Trancău crede că Urmuz ar fi putut concepe şi redacta un alt manifest avangardist, cultivând antiproza potrivit unui enunţ original, la fel de dinamitard şi şocant: *Jos proza, căci s-a prostituat!*

Sub mirajul prozei urmuziene, Ion Trancău ne propune, în capitolul al treilea, *O radiografie critică urmuziană,* un microdicţionar neologistic insolit, absolut necesar în hermeneutica şi evaluarea critică a prozei lui Urmuz. De la *a* la *z*, criticul ne oferă mai multe substantive, adjective, verbe şi adverbe ca: *aberant, absurditate, atroce, bizar, a carica, devergondaj, ezoteric, factice, fantoşe, grotesc, hidos, insolit, insidios, jenant, kitsch, labirint, lugubru, marionete, nihilism, nonsens, obstinat, oniric, a parodia, a pastişa, persiflant, a repugna, ridicol, stranietate, stupefiant, şaradă, a şarja, trucat, ubicuu, vampir, vindicativ, zootropie, zoogeneză, zolist.* Singurele cuvinte autohtone, demne de acest microdicţionar neologistic şi de familii lexicale neologice, ar fi doar substantivul *ciudăţenie* şi adjectivul *ciudat.* Ion Trancău urmându-i pe criticii şi istoricii literari veritabili, de la Perpessicius şi G.Călinescu, la Nicolae Balotă şi Nicolae Manolescu, utilizează asemenea fond lexical in radiografia comentată a prozei lui Urmuz.

Corect şi pertinent procedează autorul cărţii de critică literară şi în capitolul al patrulea, intitulat *Din galeria unor personaje mecanomorfe.* Se vede că Ion Trancău a recitit aproape integral dosarul de referinţe critice stabilit, cronologic şi axiologic, de profesorul universitar braşovean Adrian Lăcătuş. Totodată, el acceptă şi aplică într-un comentariu critic original opiniile din capitolul *Antiproza* introdus de Ov.S. Crohmălniceanu la sfârşitul volumului I al tratatului universitar despre proza noastră interbelică. Ion Trancău valorifică apoi idei magistrale din monografia *Urmuz* de Nicolae Balotă şi din *Corinticul* lui Nicolae Manolescu, ultima parte a trilogiei eseistice romaneşti, *Arca lui Noe.*

Aprofundând tipologia personajelor mecanomorfe din monografia lui Nicolae Balotă, Ion Trancău o ilustrează pregnant insistând în caracterizarea lui Algazy, *un bărbat simpatic, ştirb şi zâmbitor şi cu barba rasă şi mătăsoasă (...) frumos aşezată pe un grătar sub bărbie şi împrejmuit cu sârmă ghimpată.* Alt personaj mecanomorf este chiar partenerul lui Algazy, adică Grummer, dotat cu acel *cioc de lemn aromatic* şi *o băşică cenuşie de cauciuc înşurubată la spate, puţin deasupra feselor, ceea ce îl face să sară prin magazin fară să mişte din genunchi scoţând sunete.*

Spre finalul cărţii, în capitolul, *Tudor Arghezi, romancier,* Ion Trancău comenteză aspecte ale corinticului în cele trei proze romaneşti ale marelui poet. Consideră, bine argumentat, că lui Arghezi i se potriveşte sintagma steinhardtiană de *scriitor total*, pe orizontală scriitorul fiind poet, prozator, dramaturg şi publicist, iar, pe verticală, având o operă durabilă estetic şi o conştiinţă artistică fără compromisuri. În romanele *Ochii Maicii Domnului, Cimitirul Buna-Vestire* şi *Lina,* mai ales în primele două, Arghezi dovedeşte particularităţi ale romanului corintic, cele dorice fiind prezente mai accentuat în ultimul lui roman. Personajele din romanele argheziene nu sunt însă mecanomorfe, ci antropomorfe. Ultimul capitol al cărţii lui Ion Trancău se referă la contemporaneitatea şi posteritatea critică a lui Urmuz.

Al doilea capitol al cărţii are un titlu interogativ, oarecum dilematic, criticul Ion Trancău comentând modalităţile publicistice şi editoriale prin care Arghezi şi Urmuz pot şi nu pot fi consideraţi teoreticeni ai prozei.

Autorul cărţii stabileşte etape în evoluţia receptării şi evaluarii critice a prozei urmuziene, antebelică, interbelică, postbelică şi postdecembristă. În contemporaneitate, ecolul prozei lui Urmuz s-a limitat la mediul boem al cafenelei bucureştene, dominat de figura dramaturgului, regizorului şi actorului George Ciprian, şi la cel familial, stimulativ,

creat de mama şi sora prozatorului. Momentul veritabil al afirmării decisive in contemporaneitate a fost totuşi antum, interbelic, marcat de relaţia publicistică şi epistolară cu Tudor Arghezi. Posteritatea lui critică a continuat să fie şi să se menţină la fel de generoasă prin entuziasmul idolatru al avangardiştilor interbelici în frunte cu Geo Bogza şi prin atitudinea pertinentă a marilor critici şi istorici literari interbelici, postbelici şi postdecembrişti.

Urmuz & Tudor Arghezi de Ion Trancău este o carte de exegeză şi de evaluare critică remarcabilă, care trebuie să fie situată în descendenţa acestei tradiţii prestigioase a urmuzologiei, o contribuţie meritorie, demnă de contextul consideraţiilor critice despre prozatorul Urmuz şi opera sa.

Ştefan Dimitriu

ÎNTREBĂRI ŞI RĂSPUNSURI LA PROVOCĂRILE TIMPULUI

După ce a scris şi a tipărit 100 de cărţi (nu, nu e nicio greşeală, niciun zero în plus, exact *o sută* în cap; am transpus cifra şi în cuvinte, ca să nu fie nicio confuzie!), deci după această ispravă rar întâlnită nu numai în literatura română, dar şi în cea universală, Nicolae Rotaru îşi inaugurează viitoarea sa sută de cărţi cu aceea intitulată *Satul de sub sat*, care le rezumă într-un anumit fel pe toate celelalte. Şi când spun asta, mă gândesc nu numai la împrejurarea că autorul reia uneori sub formă de citat, alteori face doar aluzii la întâmplări sau pasaje din vechile scrieri, dar şi la faptul că, în general, el păstrează de la o carte la alta tonul său inconfundabil, ca o transmisie în direct de la locul faptei, chiar atunci când faptele s-au petrecut cu multă vreme în urmă, făcându-ne astfel părtaşi la toate trăirile şi obsesiile sale, la toate temele sale ciclice, pe care le aduce cu un meşteşug, cu o vigoare şi cu o febră aparte din dârdora vieţii în pagina de hârtie. De altfel, vorbind despre acest meşteşug şi despre această implicare, trebuie să adaug imediat că ele dau întreaga savoare a prozei lui Nicolae Rotaru care, cu verva sa inepuizabilă, este în această privinţă un fel de Rablais al românilor; având, însă, în Nea Mărinul lui Amza Pellea, şi rădăcina unui filon autohton de inspiraţie, sau poate numai de apropiere stilistică.

Dar ajuns, aşa cum spuneam, la cea de a o sută una carte a sa, Nicolae Rotaru se hotărăşte s-o dedice în mod explicit obsesiei sale la zi, care este aceea a morţii. Întâmplările-limită din ultimii ani sau, altfel spus, cumpenele prin care a fost nevoit să treacă i-au determinat şi grăbit această alegere. Care nu este însă una tenebroasă, ci mai degrabă, după modelul cimitirului vesel de la Săpânţa, una de îmblânzire a morţii, de umanizare a ei şi, în ultimă instanţă, de rememorare a unor fapte de pomină pe care, consemnându-le aşa cum au fost într-un fel de cronică-testament lăsată urmaşilor, scriitorul le sustrage eroziunii timpului, uitării şi morţii.

Aşadar, privindu-se acum ochi în ochi cu moartea, după ce a avut şansa să se sustragă aproape miraculos din îmbrăţişarea ei, Nicolae Rotaru profită de răgazul căpătat pentru a se mai hârjoni puţin cu ea. În primul rând, pentru a-i dovedi că ea însăşi poate fi înfrântă de memoria celor care duc mai departe amintirea înaintaşilor dragi, prin această coloană fără de sfârşit a generaţiilor. Iar terenul cel mai propice de exersare a acestei memorii este satul natal, în cazul de faţă un sat din Argeş, numit aici când Adâncata, când Valea Seacă (la un moment dat, în mod ironic, în consonanţă cu snobismele şi cosmopolitismele vremii, *Valeaseacănburg)*, un sat mutat în tot mai mare parte sub pământ, în cimitirul din deal (Călugăriţa), ca-ntr-un adăpost antiatomic, care-l va feri pentru totdeauna de urgiile vremii.

Şi astfel, *satul de sub sat* prinde viaţă cu fiecare pagină, cu fiecare evocare cu care Nicolae Rotaru plusează la această masă de joc a amintirilor, unde invitatul principal este *pater familias*, abordat mai întotdeauna pe un ton glumeţ: „Te rog să fii atent, tată, să nu mai întinzi din ochi de parcă ai fi vizitat sticla de rachiu cu dop de cocean din dulăpiorul de sub polată, cum făceai când trăiai şi în taină te cinsteai". Din această năvală a amintirilor şi din acest dialog cu cei plecaţi întru Domnul se naşte, sub ochii cititorului, această carte. Ceea ce face ca, în contrast cu satul care dispare fizic din peisaj, tărâmul liniştii veşnice, cimitirul, să devină de fapt locul cel mai plin de viaţă, ca într-un fel de sărbătoare a Învierii de Apoi. Locuitorilor acestui sat de sub sat, ne spune autorul, „le hărăzesc destine de Lazăr, înviindu-i şi aducându-i la vorbitor, la anchetă, la spovedanie". Iar lumea aceasta a umbrelor răspunde prezent, cu nume şi cu poziţie de onoare în ierarhia de altădată a comunităţii: „Cea mai mare umbră o are popa Chiţu zis şi Ion Creangă. Nu poate fi confundat. De fapt, aşa şi trebuie. Şi când trăia, avea rol de şef al satului. Acum, în satul de sub sat, e şeful şefilor, chit că s-au aciuat sub brazde şi primarul Beşoi, şi Negulici miliţianul, şi Belmeaţă directorul şcolii, şi Lica directorul căminului, şi Cioarămoartă preşedintele *ceapeului*, şi madam Manolescu şefa magazinului mixt, chiar şi Dobreasca şi Popeasca, învăţătoarea de la *unu-patru* şi diriginta de la *cinci-opt*, plus ultimul venit, Vuţă", acesta din urmă fiind temutul profesor de matematici care, îşi aminteşte fără ranchiună autorul, „mă lua de ureche, mă sălta în sus şi mă dădea cu capul de tablă, ca să-mi intre-n creier amplificarea şi simplificarea fracţiilor ordinare", metodă, după cum s-a văzut, încununată de succes, dacă avem în vedere performanţele şcolare de mai târziu ale celui astfel tratat. Aşadar, morţii lui Nicolae Rotaru sunt mai vii decât viii. Pentru că, ne spune el, „la ce bun să poţi ridica pietre de moară ori capace de cavou, dacă o faci degeaba? Dacă nu învioază nimeni din acel hău lăsat fără piatra care ţine loc de uşă?"

Dar satul lui Nicolae Rotaru nu este unul de îngeri, ci mai degrabă unul pervertit de războaie, de luptele politice de ieri şi de azi, de civilizaţia plasticului şi-a manelelor, de mahalaua orăşenească revărsată pe uliţele sale, de revărsarea sa în cartierele mărginaşe ale oraşelor, de uitarea sau alterarea tradiţiilor, de golirea de conţinut a tablelor sale de valori, de năvala *e*-urilor din alimente, care-i împiedică pe morţi să mai putrezească, prefăcându-i în moaşte, deşi – bieţii de ei! – au fost departe de a fi trăit ca nişte sfinţi. Despre toate acestea povesteşte Nicolae Rotaru în noua sa carte, crucindu-se, indignându-se, amuzându-se dar, în cele din urmă, solidarizându-se cu ei, chiar şi atunci când amintirea îi reînvie fapte ale înaintaşilor cu care nu prea are a se mândri: „Tata rezema bicicleta, trecea răzorul şi se topea printre tulpinele ca nişte soldaţi aliniaţi din ogorul vecinului. Se întorcea apoi cu câţiva ştiuleţi pe care-i vâra în veşnica-i sacoşă de pe port-bagaj, făcându-mi cu ochiul. Eu mă bucuram, c-aveam să găsesc acasă porumb fiert, în timp ce maica-mare îl dojenea făcând mărunt din buze c-o să-l blesteme păgubaşul că i-a furat din agoniseala câmpului". Şi mai departe: „c-aşa te-am pomenit, tată, râvnitor la brazda de pământ ciupită de la vecin şi pe care o întorceai cu plugul către lotul tău". Un tată cu multe păcate şi cu nenumărate ibovnice, pe care nonagenara mamă, care a lăsat cu limbă de moarte să nu fie îngropată alături de el, îl visează acum ca pe un personaj cu numele de *Coşmar*! Trebuie să ai forţă ca prozator pentru a-ţi privi cu atâta necruţare anceştrii. Asta îmi aduce aminte de poveţele pe care Scott Fitzgerald i le deădea cândva mai tânărului său confrate, Hemingway, în legătură cu modul în care pot şi trebuie să fie trataţi literar membrii propriei familii, pe care scriitorul îi cunoaşte cel mai bine, atunci când este vorba de a scrie literatură adevărată.

> **...satul lui Nicolae Rotaru nu este unul de îngeri, ci mai degrabă unul pervertit de războaie, de luptele politice de ieri şi de azi, de civilizaţia plasticului şi-a manelelor, de mahalaua orăşenească revărsată pe uliţele sale, de revărsarea sa în cartierele mărginaşe ale oraşelor, de uitarea sau alterarea tradiţiilor, de golirea de conţinut a tablelor sale de valori...**

Dar *Satul de sub sat* nu este numai o carte a morţilor, ci şi una a poreclelor, a blestemelor, a mahalalei bucureştene în care locuieşte acum autorul, a vidului sufletesc, a globalizării pustiitoare, a revoltei împotriva nedreptăţilor şi a relelor întocmeli sociale. Pentru că, ne spune Nicolae Rotaru, „m-am bucurat întrucâtva la căderea lui Nicolae Ceauşescu, crezând că urmaşii săi la *tronul* prezidenţial de la Cotroceni o să fie mai breji", dar aceştia, „(...de când ne-am dat cu UE şi NATO), sunt slugi de paie, marionete, tocători de bani şi atât. Plagiatori, ofiţeri acoperiţi, trădători, falsificatori de autobiografii, vânzători de pământuri, lacuri, cimitire, meleaguri, plaiuri, regiuni, vânzători de ţară". În aceste condiţii, ne spune el, „îmi vine să cânt pe româneşte Marseilleza: *La arme, cetăţeni!* La coase şi sape, la măciuci şi securi, la furci şi grebleee! Nu se mai poate!" Dar, „Istoria, neavând altceva de făcut, se repetă". Astfel încât chiar dacă, între timp, „S-a schimbat din nou un macaz, (...) drumul duce tot acolo. Nicăieri. Niciunde. La fel ca ieri. Şi-alatăieri". Iar concluzia care se impune nu poate fi decât una singură: „Zău, tată, o ducem mai rău noi ăştia care trăim ca să murim, decât voi care aţi murit ca să trăiţi veşnic". Dar şi cu veşnicia asta e o problemă, pentru că, subminată de concesionările strict drămuite ale mormintelor, nici ea nu mai e ce-a fost. Mai cu seamă de când în cimitire „vin morţi, dar pleacă prăduite de ţigani crucile, uşile cavourilor, grilajele. Totul se cară la valorificare: fier, lemn, marmură", prin acest exerciţiu înjositor al hoţiei, pe care Petre Pandrea îl considera „sportul nostru naţional".

Se întâmplă aici, în cartea lui Nicolae Rotaru, ceea ce se întâmplă şi în proza lui Ştefan Mitroi – desigur, literar altfel, dar în esenţă, acelaşi lucru: punerea la pământ, aneantizarea satului românesc, ştergerea memoriei lui. E drept că autorii înşişi privesc cu un ochi deloc iertător alcătuirea acelei lumi, dar asta nu înseamnă arderea cu napalm, ci, eventual, îndreptarea ei. Asta ar fi de fapt menirea civilizaţiei, a progresului. Pentru că altfel, vid lângă vid, groapa imensă a uitării se întinde nemăsurat şi ne-ar putea înghiţi într-o zi pe toţi. Dar nu cumva chiar asta se urmăreşte? Şi nu cumva chiar asta se întâmplă?

Îndestulându-se cu amintiri din anii copilăriei, aşa cum o mărturiseşte de altfel, Nicolae Rotaru se psihanalizează cu o neîncetată râvnă, descoperindu-şi în anii aceia de început ai fiinţării sale trăsăturile de caracter care-l definesc, chiar dacă uneori uşor contradictorii („sunt un nestatornic, un răzbătător, un încrezător, un dinamic"), precum şi „mâncăriciul limbii şi furnicăturile de la degetele cu care mă-nchin colii de hârtie". De acolo îi vin, crede el, „neastâmpărul ca model de viaţă, nemulţumirea ca nivel de trai".

Ostaş de carieră, ajuns la gradul de general, şi profesor universitar la o academie militară, dar mai presus de toate scriitor înzestrat, profund şi extrem de prolific, Nicolae Rotaru, dincolo de autoironiile cu care se complimentează adeseori („n-am nimic sfânt în mine", „omul-pendul, insul balansier, stângistul de dreapta", „copil, adolescent, vârstnic; trei într-unul", „militar de carieră fără carieră", „general în retragere, adică un fel de fosilă de lux", „înger cu dizabilităţi", „un nostalgic, care încearcă să dezbrace fie şi numai din priviri, studentele cu epoleţi de uniformele care le urâţesc trupurile calde, fragede, dornice, darnice"), nu poate să nu se vadă ca-ntr-o oglindă fermecată, în ochii copilului care alerga după capre, cu picioarele goale, prin noroaie sau prin mărăcinişuri, ca un om care a izbândit, şi încă pe atâtea planuri, în viaţă. Citindu-i cartea, mi s-a părut că eu însumi îl văd uneori în această oglindă a timpului, trăgând pe furiş cu ochii (şi parcă nevenindu-i să creadă) la stelele mari şi aurii de pe umeri, la petliţele imitând frunzele de stejar, la vipuşca lată de două degete, şi minunându-se ca un copil, ca acel copil care-a fost, de toate acestea. Până la ameţeală, până la lacrimă. Pentru că, ne mărturiseşte el, cu sinceritatea aceea absolută care-l caracterizează, „când îmi place ceva, îmi vine să plâng". Un plâns eliberator, ca expresie a reuşitei depline!

Cartea *Satul de sub sat* a lui Nicolae Rotaru s-ar fi putut numi şi *Timpul de sub timp*. Pentru că, pornind de la Adâncata sa şi de la lumea de dincolo a acestei aşezări rurale, scriitorul ajuge până la urmă să se ⟶

cronici

Debut

Lucian Bolbea

Nebunii de la curte

A fost odată, mare şi bogată,
De mulţi muritori visată,
O prea frumoasă curte împărătească!
De prin meleaguri îndepărtate, nebuni de tot soiul au început să sosească...
Anii au trecut, şi, în scurt timp, a început să ofilească,
Pângărită de atingerea lor... nebunească...

Cred că v-am spus deja toată povestea. Dar aş fi prea egoist să nu împărtăşeşc cu voi, dragii mei, povestea unei curţi care din întâmplare, sau nu... este a mea. Dar nu, nu vă gândiţi că e vorba de o curte ca toate curţile. Nu... Doar v-am spus că e... împărătească! Şi ce e mai împărătesc, mai grandios, mai splendid, mai elegant şi mai de preţ decât propria ta persoană? Decât integritatea ei? Decât sănătatea ta, atât fizică cât şi psihică? Decât conştiinţa ta, liberă, neîncărcată de greutăţi şi inutilităţi? Aşa e... nimic!

Tot ce contează eşti tu ! Nu cred că se merită să strici minunăţie de Curte pe toate nimicurile şi pe toţi... nebunii. Nebunii ce, în toată nebunia lor, nu realizează că distrug un *Palat*, o *Grădină*, o... *Curte împărătească.*

Dar cine sunt aceşti nebuni? Oameni cu probleme psihice? Bufoni ai *Regelui* şi ai... *Reginei*? Care regină?...

Nu, oameni buni, nebunii sunt acele persoane cărora le îngăduiţi accesul la *Curtea* dumneavoastră. Îi numiţi *prieteni.* Le permiteţi să se apropie de voi, au cale liberă şi se plimbă nestingheriţi prin toate ungherele, toate cotloanele, holurile, sălile şi camerele *Curţii* voastre. Le daţi chiar şi un loc special în Ea...

Prieten... ce cuvânt ciudat în vremurile de azi. Apare neanunţat, neaşteptat, de nicăieri şi nu-ţi poţi da seama de îţi va fi *nebun* ori *Curtean.* Rişti atât de multe primindu-l. Atât de multe... Viaţa pe care o aveai s-ar putea să nu mai fie la fel... Am vrut să spun *Curtea...*

De aceea, dragii mei, atât vă mai spun şi apoi, cu voia dumneavoastră, mă retrag: nu primiţi pe nimeni la voi la Curte! Nu riscaţi câtuşi de puţin! S-ar putea să regretaţi!...

Staţi de strajă la poartă, ridicaţi podul de la mal, vegheaţi de pe ziduri, întăriţi meterezele! Nu vă lăsaţi amăgiţi de miasmele aşa-zisei prietenii. Nu lăsaţi să pătrundă putregaiul în ziduri. În cel din urmă ceas, veţi fi amăgiţi. Vă veţi vedea propria *Curte* năruindu-se în faţa ochilor şi pe voi, exilaţi, pribegi în *pustietate...* amăgiţi... întristaţi... şi deznădăjduiţi. *Singuri...*

Eu nu am fost atent. Acum plătesc... Îmi văd *Curtea* în ruine. Ofilită. Vremea de mult i-a apus. Şi mie, la fel. Coroana stă căzută la picioarele mele. Nu mai am puterea s-o ridic. Acolo va rămâne veacuri de-a rândul.

M-am ofilit. Vremea mi-a apus...

→ ocupe de fapt de timpul care se aşază peste timp în acest mare sat global (*global village*) care a devenit de la o vreme, după expresia profesorului canadian Marshal McLuhan, pământul întreg. Cu bunele şi cu relele sale, acest „sat planetar”, edificat în primul rând de evoluţia mass-mediei electronice, a îngropat şi va îngropa din ce în ce mai mult în pământ şi-n uitare nu numai satul de baştină al autorului dar şi (mă tem împreună cu el) ţări şi popoare întregi. Aceasta este până la urmă tema gravă, dătătoare de mari nelinişti, a acestei cărţi. O temă la care fiecare dintre noi ar trebui să caute şi să dea un răspuns.

Cu mintea asaltată de idei şi de provocări locale sau planetare, aţintit cu ochii în toate părţile, culegând de pe unde nu te-aştepţi şi evaluând în stil propriu fapte, informaţii, sugestii, într-un permanent dialog cu viii şi cu morţii, cu membrii familiei sale, cu vecinii, cu colegii, cu oamenii de pe stradă, dar şi cu cei care ţin în palmele lor soarta planetei, Nicolae Rotaru realizează aici, ca de altfel în fiecare proză a sa, o receptare atentă, originală, critică şi captivantă a lumii de astăzi, care tinde să-şi desfiinţeze nu numai hotarele teritoriale, dar şi pe acelea ale instinctului individual şi global de supravieţuire. Dar, deşi poate părea uneori donquijotescă, lupta sa pentru păstrarea memoriei, ca şi încercarea de a descifra, în vălmăşagul acestor ani nebuni, liniile de înaintare ale societăţii umane, în general, pornind de la nostalgiile sale pentru lumea în care s-a născut, dar şi de la alarmele lumii în care trăieşte acum, pot reprezenta o chemare şi un îndemn pentru toţi ceilalţi de a-şi pune şi de a pune întrebările cele mai incomode, de a trece prin filtrul minţii lor tot ce se întâmplă în jur, de a reacţiona cu inteligenţă şi curaj la toate provocările timpului.

Leonid Dragomir

O filosofie a întâlnirii şi dialogului

Pierre Claverie a fost episcop de Oran, în Algeria, ţară în care s-a născut şi a murit asasinat în 1996. A trăit deci aproape toată viaţa, cu excepţia perioadei studiilor din Franţa, într-o lume musulmană. *Mic tratat despre întâlnire şi dialog* (trad. de Monica Broşteanu, Ed. Humanitas, Bucureşti, 2015) este rezultatul experienţelor unui catolic minoritar într-o lume majoritar musulmană din ce în ce mai radicalizată după războiul cu Franţa. Cartea este la origine un şir de reculegeri (meditaţii) practicate timp de şase zile şi repetate în medii monahale catolice.

Problema lui Pierre Claverie, una vitală, existenţială, nu teoretică, născută firesc din contactul unui catolic cu lumea musulmană este aceasta: cum să-l asumăm pe celălalt, să intrăm într-o relaţie vie cu el, să dialogăm ? Meditaţiile trasează un adevărat itinerar al unei întâlniri reuşite, care tocmai de aceea ia în calcul şi dificultăţile sau modalităţile de a o rata.

Înainte de toate întâlnirea şi dialogul nu doar verbal pe care-l implică au drept condiţie recunoaşterea diferenţelor, a alterităţii celuilalt. De obicei se pleacă de la punctele comune ce par, dar cel mai adesea nu sunt, evidente. Şi chiar dacă există, ele sunt împărţite diferit astfel încât factori precum trăsăturile fizice sau determinaţiile culturale ne fac să percepem lumi diferite sau să vedem în mod diferit aceeaşi lume. Este motivul pentru care multe divergenţe dintre noi provin din cauze obiective şi nu pur şi simplu din rea-voinţă. Dificultatea relaţiei cu celălalt este că acesta trebuie acceptat şi iubit în diferenţa lui, altfel „ne mâncăm unii pe alţii“. În cele mai multe cazuri tindem să-i îndepărtăm pe oameni, fie prin agresivitate, fie, paradoxal, prin seducţie, ca mod de a-l aservi pe celălalt altfel decât prin forţă pentru a-i anula diferenţa. Numai că astfel nu reuşim decât să ne mutilăm pe noi înşine întrucât refuzând perspectiva unică asupra lucrurilor pe care o are orice persoană distrugem singura posibilitate de a compune *împreună* realitatea. Gândirea lui Pierre Claverie are la bază o ontologie de factură leibniziană, cu diferenţa că monadele /persoane au „uşi şi ferestre“ prin care pot şi trebuie să comunice. O primă treaptă a comunicării este respectul, a-l lăsa pe celălalt să fie, să-şi exprime propriul adevăr, însoţit de încredere, ce are darul de a evita sistemele sale de apărare pentru „a avea în faţă o persoană“. Îmbinarea dintre respect şi încredere creează ceea ce autorul numeşte delicateţe, acceptarea celuilalt aşa cum este, fără a încerca să-i smulgem m□ştile, sau să-l forţăm să intre în tiparele noastre. Mai mult, pentru a ni-l apropia este nevoie să-i cerem ceva pentru noi înşine, afirmându-l astfel pe el, făcându-l să existe. Toate acestea presupun ca fiecare să fie el însuşi, altminteri „dacă nu ne-am întâlnit cu noi înşine, dacă nu ne iubim, e foarte greu de trăit“.

Din acest punct meditaţiile lui Claverie se concentrează asupra înţelegerii Evangheliei şi a creştinismului prin prisma întâlnirii şi relaţiei cu celălat. Pentru el e un fapt că mesajul lui Isus Hristos, capătă o pregnanţă şi o intensitate mult mai mari în contactul direct şi continuu cu islamul. Sunt citate mai multe parabole şi învăţături din mistici musulmani care indică posibile apropieri faţă de creştinism pe fondul diferenţelor, dar ceea ce iese la iveală dincolo de comparaţii este unicitatea persoanei şi a mesajului lui Isus Hristos: totul la El, şi tocmai de aceea este atât de viu în Evanghelii, este marcat de „geniul întâlnirii“ care dă încredere şi face să existe pe cei care pierzând-o divinizează nişte morţi în viaţă. Spre deosebire de omul robit păcatului care vrea să fie el însuşi dumnezeu şi de aceea se închide în sine ca într-o carapace, Isus îl lasă pe Dumnezeu să fie. Renunţând să mai vrea să existe pentru sine, nu mai construieşte nici un zid în jurul său, ca să se apere, afirme, sau pur şi simplu să se izoleze. Isus este omul întâlnirii şi al dialogului fiindcă refuză orice raport de dominare în viaţa publică. Eliberat de frică şi de singurătate, El întruchipează perfect mesajul oricărei teofanii: „Nu te teme, eu te iubesc.“

Spre deosebire de omul robit păcatului care vrea să fie el însuşi dumnezeu şi de aceea se închide în sine ca într-o carapace, Isus îl lasă pe Dumnezeu să fie. Renunţând să mai vrea să existe pentru sine, nu mai construieşte nici un zid în jurul său, ca să se apere, afirme, sau pur şi simplu să se izoleze. Isus este omul întâlnirii şi al dialogului fiindcă refuză orice raport de dominare în viaţa publică.

Dacă Dumnezeu ne-a iubit mai întâi tot ce trebuie este să încercăm să răspundem acestei iubiri, să creeăm breşe în autosuficienţa noastră disperată sau narcisiacă prin care El să poartă intra.

Căile sunt multe, însă în toate accentul cade pe capacitatea de a primi pe Celălalt sau pe ceilalţi. Modelul suprem este rugăciunea înţeleasă ca actul de a-i răspunde lui Dumnezeu punându-ne în stare de a-L primi[1]. „Ceea ce mi se pare important să găsim, să lăsăm să iasă la lumină, scrie Pierre Claverie , este ceea ce Sfântul Augustin numeşte <<veşmântul lăuntric al inimii>>, iar pentru aceasta trebuie să lăsăm deoparte orice încordare, să mergem în interior şi, dacă aflăm acolo această comoară, putem, cum zice sfântul Augustin, să iubim şi să facem ce vrem“. Despre iubirea care lucrează tainic în noi este vorba în această carte de meditaţii/ reculegeri a căror intensitate creşte pe măsură ce se apropie de centrul vieţii spirituale şi sufleteşti: dialogul continuu chiar dacă bruiat adesea de patimi, cu Dumnezeu.

[1] A-l primi pe Isus înseamnă pentru Pierre Claverie a putea percepe o prezenţă care te înfiinţează în măsura în care te eliberează. Comentariul său la întâlnirea dintre Isus şi vameşul Matei este lămuritor în acest sens : „Sub privirea lui Isus chipurile încep să existe. Zaheu nu este un chip, ci un vameş. Nu este cineva, ci e mai rău decât un sclav. E un colaboraţionist, e tot ce vreţi, dar devine cineva sub privirea lui Isus, după ce iese din carapacea dispreţului, în care era cu siguranţă închis, şi din carapacea demnităţii, pe care trebuia s-o păstreze pentru că era mic de statură şi avea o funcţie oficială. Se caţără în copac. Privirea lui Isus nu te înfundă în pământ, ci te ridică şi te face să exişti. Şi Zaheu îl primeşte pe Isus la el acasă“.

litere

Ştefan Ion Ghilimescu

Cronica literară

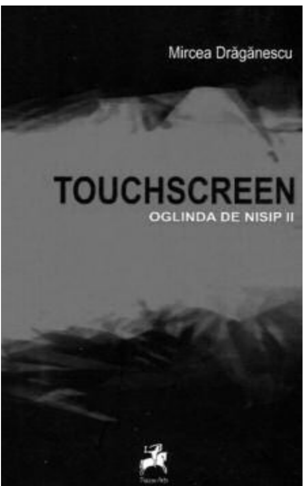
Poeţi din Titu; discipolul şi maestrul

Habent sua fata libelli, celebra observaţie a lui Terentianus, îşi dovedeşte peste veacuri încă o dată valabilitatea. Câştigătoare a Concursului de Debut al Editurii Cartea Românească, ediţia 2014, *Noaptea de gardă* a Ioneliei Cristea (n. 1983) a reuşit în doar câteva luni de la lansarea pe piaţa literară să strângă deja două importante recompense de merit. Premiul Naţional de Poezie "Mihai Eminescu", *Opus Premium*, ediţia a XVIII-a, în 15 ianuarie 2016 şi Premiul pentru Debut la ediţia a X-a a Premiilor "Observator Cultural", în 28 martie 2016. Un amănunt interesant: ambele distincţii au fost acordate cărţii tinerei autoare *ex equo*, în competiţie pur conjuncturală, dar competiţie, cu autori bărbaţi, respectiv, cu Robert G. Elekes (*Aici îmi iau dinţii în spinare,* poezie) şi Cristian Fulaş (*Fâşii de ruşine*, roman). De unde am putea întrevedea, eventual, şi reciproca butadei, şi anume că, indiferent de gen, nu mai puţin autorii *habent sua fata*... În orice caz, un câmp de coincidenţe, varii interferenţe destinatorii sau chiar sentimenul precunoaşterii le configurează menirea, fiindcă *"nu poţi,* cum meditează atât de simplu şi adevărat poeta despre misiunea medicului-poet, *să imprimi viaţă fără o doză de tupeu şi încredere în destinul personal".* De altiminteri, punându-şi trei dintre capitolele cărţii sub tutela unor *motto*(uri) din celebrul romancier englez McEwan, specializat în extrem de complexa *temă* a *cuplurilor*, Ionelia Cristea comite, evident, fără să-şi dea seama, o atare *providere (*pre-viziune). Vede înainte aşadar, cred eu, o normă a echilibrului pe care i-o impune din capul locului destinul. "Providenţa, spunea în acest sens şi celebrul medic Avicenna, este învăluirea totului de către ştiinţa fiinţei dintâi, cunoaşterea pe care o are fiinţa dintâi despre ceea ce trebuie să fie totul pentru a fi în perfectă ordine".

Ionelia Cristea, *Noaptea de gardă*, Ed. Cartea Românească,2015

Medic rezident neurolog la Spitalul de Urgenţă din Bucureşti (sper să nu mă înşel), Ionelia Cristea este la ora de faţă un poet nou, complet nealiniat şi "indivizibil", situat, prin sensibilitate şi scriitură, în afara oricărei formule poetice practicate astăzi atât de colegii de generaţie, cât şi de cei din alte promoţii. Poeta pare a nu fi auzit nici de minimalişti, nici de panchişti, ditry, filthy, nici de fuchsia ori grunge sau expresionism, neo-expresionism, post-expresionism etc. Scrie de aceea cu un empirism deprins din puterile intrinseci ale cuvântului asupra căruia are o putere de-a dreptul absorbantă, fie că e recrutat din cele aproximativ 5000 de unităţi ale vocabularului de bază, fie din limbajul tehnic păsăresc (pentru noi toţi) al medicinei performante. E un exerciţiu perfect natural scrisul Ioneliei Cristea, fără nici un substrat teoretic; un act pur şi simplu de întregistrare a dinamicii normale a procesului de comunicare, înţeles şi practicat ca disciplină terapeutică: "*Mă apropii încet de patul lui, cu o seară/ înainte nu dormise deloc transferat/ de la interne cu mari dificultăţi,/ pe noptieră un mic dejun, inhalatorul,/ dopurile pentru urechi. Îşi scoate masca/ de oxigen delirează şi chipul/ i se învineţeşte. Ploaia cade peste/ acoperiş. Cu o drenă pe spate, inspiră/ adânc, îşi ridică capul mă întreabă/ hârâind dacă mi-e frică de moarte,/ în fişă nicio epicriză – îi spun că nu,/ deşi mint, zâmbesc detaşat şi mă apuc să scriu".* Dacă n-ar fi prea excesiv şi atât de mult timp scurs de la încheierea primei conflagraţii mondiale, care a născut în literatura noastră şi *Ciclul morţii* lui Camil Petrescu, şi *Scut şi targă* de Perpessicius sau chiar *Balaurul* Hortensiei Papadat Bengescu (scriitoarea a fost soră de caritate în spatele frontului), ai putea crede că unele accente din odiseea mediului spitalicesc descrisă de Ionelia Cristea în *Noaptea de gardă* s-ar putea întâlni cu linia umanitaristă din poezia tactilă dizolvată în amănunte (E. Lovinescu) din poezia experinţei dure şi traumatizante trăită direct pe front de Camil Petrescu, Perpessicius... Teatrul de acţiune pe care este chemat, până la urmă, să lupte din răsputeri tânărul medic nu este nici el mai uşor; un adevărat apocalips al maladiilor nenumărate de care suferă omul contemporan. Prin natura misiunii social-profesionale, lucidităţii şi curajului de care trebuie să dea dovadă, medicul este el însuşi un soldat (poeta a ajuns să înţeleagă prea bine acest deziderat), dar nu mai puţin şi un artist, de vreme ce însuşi Dante ("poet în cel mai înalt grad") făcea parte din aceeaşi breaslă cu medicii...

Mircea Drăgănescu, *Touchscreen/ Oglinda de nisip II*, Ed. Tracus Arte, 2015

Scris ca un jurnal de stări, dispoziţii mentale şi emoţionale, *Noaptea de gardă* (a se observa termenul cazon din componenţa sintagmei devenită de multă vreme loc comun) pune în lumină, printr-o fină trăire empatico-poetică, cohorta de frământări şi întrebări pe care tânăra investită simbolic cu *bastonul lui Esculap* şi le pune încă de la primele ore petrecute în clinică: "*în raport cu ce fac şi ce sunt, dacă îmi doresc,/dacă îmi pasă, dacă trebuie, dacă mie îmi trebuie".* Într-un mediu saturat de evenimente grave, infiorată de gândul morţii şi mai cu seamă de teama că ar putea ea însăşi sucomba pe neaşteptate (!), sentimente pe care trebuie să le ascundă cât mai bine (*"un vid imens care astupa un alt vid"*), "câteodată în camera de gardă întinsă pe patul de spital, notează poeta,/ închideam ochii pentru câteva secunde şi/ când îi deschideam nu ştiam ce caut acolo; *dacă eram/ medic sau pacient* (s.n.), dacă nu compensam (fără să ştiu)/ la nivel energetic ceva mai profund". Sunt clipe şi ore când o imperioasă nevoie de lumină şi căldură umană, de iubire, siguranţă şi ordine, în stare să contrabalanseze o profundă stare de oboseală şi izolare morală, pare să fie tot ce acest tânăr încă nedesprins cu totul din tărâmul amăgitoarelor reverii (cu bunica, bunăoară, făcând focul în sobă şi învăţând-o aşa firesc şi simplu să creadă în Dumnezeu!) îşi doreşte pe moment de la viaţă. Alegând să se sacrifice în numele alinării suferinţei şi a unui meliorism social sui-generis, în care pare a crede cu convingere, medicul-poet nu ezită să scrie, pe de altă parte, cu ascuţită luciditate: "Trec frecvent prin crize de identitate şi întâlnesc oameni/ vulnerabili. Mimez cu dificultate încrederea sau speranţa./ Nu-mi găsesc niciodată locul sau rostul. Mi-e teamă// de suferinţă şi boala cronică. Probabil că în planul înalt/ al existenţei mele trebuie să învăţ ceva despre moarte/ şi renunţare despre cum poţi să accepţi toate astea./ Mâine sunt iarăşi de gardă". Cu toate acestea, scene dintr-o *copilărie indecisă*, invocată în capitolul *Tot ce a fost*; drama despărţirii de un tată plecat la numai 54 de ani ("Partir, c'est mourir un peu/ C'est mourir à ce qu'on aime :),,"o îmbrăţişare pe fugă", combustia recunoaşterii unei voci care o face să plutească peste oraşul fosforescent, «o dragoste insuficientă/ care are să ne consume inutil», "toate acele zile/ când rămâneam ore în şir cu privirea pierdută/ când treceam nepăsători pe lângă oameni/ care se iubesc ferm şi constant" constituie faţetele luminoase ale unei lumi care – pentru a o a parafraza pe autoare – ar trebui să configureze transparenţa energetică a unei alte dimensiuni a eului, din păcate nici ea dătătoare automat de fericire şi, mai curând, resimţită imediat ca "o lipsă" pe care (pe moment) nu pare s- completeze niciun alt gest". Doar o Poezie cu "P" mare, foarte a sa şi *per se*, trebuie observat apăsat, care se naşte din aceste goluri şi plinuri succesive; o indefinibilă stare de încordare antrenând întregul sistem somatic, provocând deopotrivă sentimentul incertitudinii existenţiale ori al revenirii la viaţă, precum reflexul de a respira sau recapacitarea disponibilităţii de autoanaliză şi meditaţie: "încetul cu încetul mă trezesc la viaţă// durerea asta acută/ inutilitatea tuturor/ frăgezimea cărnii pe oase// o simţi până aproape de măduvă// o mână caldă pătrunde în alta// ieşi înebunit în mulţime/ şi ţipi". Încordată între mari goluri existenţiale, poezia Ioneliei Cristea nu e nicidecum o poezie de artificii spectaculoase, ci doar una de o gravitate simplă, profund umană, plină de mărinimie.

În două, trei sau poate chiar patru piese din volum îmi place să cred a descopri totuşi şi o notă care s-ar putea să definească hotărâtor conţinutul viitoarelor producţii poetice ale Ioneliei Cristea. E vorba de o poezie ce pare a se naşte direct şi avid dintr-o participativă "stranietate între două corpuri" - "un cumul de afinităţi" între medic, pacient şi natura fizică a spitalului - fenomen greu definibil, aproape ocult, de natură a transcede realitatea traumatică şi a plăsmui la rându-i "un nucleu (ce) transmite putere/ luceşte distant cu o anumită constanţă şi apoi se opreşte// «doar dacă înebuneşti ai şanse» - creierele se deschid sub soare/ în interior alunecă metale încinse/ o încărcătură de energie sub vopseua spitalului".

În contradicţie cu casandrele care nu au prea multe aşteptări de la poezia de astăzi a Ioneliei Cristea, personal, aştept evoluţia acestui poet, cu un debut atât de original, cu multă încredere.

Asemeni subsemnatului care a pus umărul şi la debutul publicistic al Ioneliei Cristea de acum câtiva ani, chiar în paginile revistei "Argeş", aceleaşi aşteptări le are şi maestrul Mircea Drăgănescu, poetul în cenaclul căruia, la Liceul "I.C.Vissarion" din Titu – la o aruncătură de băţ de Bucureşti - tânăra poetă a beneficiat de primele îndrumări şi practic s-a format într-un climat de rară elevaţie spirituală şi cărturărie. Iată, de altminteri, cum întâmpina debutul în volum al tinerei poete Mircea Drăgănescu în ultimul său opuscul de versuri (*vezi Touchscreen/ Oglinda de nisip II*, Ed. Tracus Arte, 2015): "Toată ziua/ am alergat prin oraş/ cu o carte de poezie/ sub braţ...// noaptea de gardă/ de ionelia cristea// toată ziua cu noaptea/ la purtător// mă simţeam uşor/ plutind pe un nor/ unde ionelia cristea// de gardă/ ne anesteziază...

Poet matur, profesorul de filosofie Mircea Drăgănescu a fost la rândul său un discipol al lui Cezar Ivănescu, creator care l-a şi urmărit şi susţinut de altminteri în cadrul binecunoscutului cenaclu pe care îl conducea pe lângă revista *Luceafărul* - "Numele poetului". Optzecist *stricto sensu,* dacă avem în vedere data debutului editorial (*Separarea realului*, Ed. Albatros, 1980), prin dezvoltarea expresiei şi viziunii ulterioare a discursului său poetic, situate evident în afara traiectului grupului lunedist (*adevăraţii optzecişti*), poezia de astăzi a lui Mircea Drăgănescu îşi trage seva atât dintr-un bacovianism desuet, *sui-generis* (mai puţin prezent totuşi în volumul de faţă, dacă ignorăm cumva semnele declinului micului oraş de provincie) cât, mai ales, dintr-un soi de trăiri şi convingeri situate cumva în siajul acelei ramuri a filosofiei existenţialiste franceze, după care viaţa – nu trebuie să ne facem deşarte iluzii – este finită, supusă inexorabil trecerii şi aneantizării... Fără a defini o poezie în afara credinţei şi existenţei posibile a lui Dumnezeu, *Oglinda de nisip,* o jumătate din iscripţia care face tilul volumului de versuri despre care vorbesc, fixează dramatic metafora marelui hău, perniciozităţii şi disoluţiei care ne pândeşte. "Pe puntea din ce în ce mai înclinată/ ⟶

Victor Rusu

Lirismul nucleelor epice regizate poetic

În bibliografia de pe acum bogată şi diversă a poetului, prozatorului şi publicistului craiovean **Constantin Pădureanu**, noul volum de poeme – **„Focuri pe colnic”** – marchează, cu certitudine, un moment fast, de referinţă.

Autorul se înscrie cu acest volum, cu un plus de decizie şi claritate, în rândul poeţilor de azi care dau o convingătoare, viabilă replică estetică postmodernistă poeziei de factură tradiţionalistă, demers insurgent şi înnoitor, ce vizează constant, programatic, demitizarea, desacralizarea viziunii, fondului arhaic de mentalităţi, datini şi obiceiuri, a iconografiei rurale, consacrate din vârste imemoriale, a imaginii de ansamblu a universului satului românesc tradiţional, de un idilism desuet, inexpresiv.

Se propun, în schimb, radiografii de o aparentă obiectivitate/ neutralitate, de un realism frust, cu frecvente tuşe expresioniste, configurate de un discurs poetic masiv epicizat, de un voit prozaism, translatat, adesea, în registru parabolic şi alegoric, fapt ce le conferă nucleelor epice selectate şi încorporate statut estetic de revelatoare parabole existenţiale sau de alegorii investite cu nebănuite, plurale semnificaţii şi sugestii.

Seria unor asemenea demersuri poetice a fost deschisă în poezia noastră contemporană de Marin Sorescu, cu substanţialul, epopeicul său ciclu de poeme „La lilieci”, cu care a izbutit să impună pentru totdeauna, într-o posibilă geografie a poeziei româneşti, un topos generos în zăcăminte lirice inestimabile, satul Bulzeşti cu lumea şi spiritualitatea lui ancestrală.

Întâmplător sau nu, satul lui Constantin Pădureanu, Rudarii Olteniei, este situat în aceeaşi zonă etnografică, apăsat delimitată, conservatoare şi bogată în elemente de civilizaţie şi cultură arhaică, tradiţională, cu Bulzeştii lui Marin Sorescu şi, asemenea ilustrului său înaintaş, autorul volumului „Focuri pe colnic” intenţionează, şi izbuteşte în bună măsură, să-l ridice la rang de topos literar inconfundabil, memorabil, întemeiat pe „un spaţiu referenţial” şi o „topologie specifică”, după cum apreciază cu justeţe, în excelenta sa prefaţă, cunoscutul critic şi istoric literar Aureliu Goci.

Se face apel la tehnica decupajului de întâmplări, sărbători, evenimente, datini şi tradiţii, toate încorporate într-un sui-generis spectacol al vieţii unei comunităţi rurale de tip tradiţional, ce se constituie, în cele din urmă, într-un complex, pitoresc personaj colectiv, cu o fascinantă, mitică identitate, iar aceste secvenţe selectate, centrate pe „sâmburi epici” şi nuclee anecdotice pitoreşti, mustoase, de un realism dur şi de o exultantă concreteţe, dau substanţa narativ-descriptivă a fiecăruia dintre prozo-poemele incluse în sumarul volumului „Focuri pe colnic” de Constantin Pădureanu. Pentru că anecdotica la care se face apel, imaginile secvenţelor de viaţă sunt la un grad înalt semnificative şi emblematice pentru întregul din care au fost decupate, autorul, poetul epic, creator de „ficţiuni narative”, compoziţii şi scenarii, izbuteşte să configureze, în final, în mod mozaical, fractal, imaginea de ansamblu a satului, aproape monografică, de factură etnologică şi să sugereze, să recreeze şi să restituie cititorilor, cu autenticitate emoţională şi fior liric, atmosfera spirituală şi culoarea locală de un pitoresc şi o patină arhaică aparte.

Prozo-poemele volumului pot fi citite şi ca „momente şi schiţe”, ca texte narative concentrate, lapidare, uneori ca percutante litote morale. De altfel, o observaţie critică asemănătoare, formulată în legătură cu poemele din ciclul „La lilieci” de Marin Sorescu, dar valabilă, în bună măsură, şi în cazul textelor lui Constantin Pădureanu, a fost făcută de istoricul şi criticul literar Ion Rotaru în „O istorie a literaturii române”: „Dacă se mai îndoieşte cineva că avem în faţă nişte schiţe din viaţa satului oltenesc şi doljan, atunci ieie acest dialog şi pună-l lângă celebrul „Cum se înţeleg ţăranii” al lui Caragiale, spre care Sorescu trage permanent cu ochiul ... Ori, atunci, ne putem şi noi erija în ... teoreticieni şi, trăgând tare lucrurile de păr, vom arăta că la urma urmei şi schiţele lui nea Iancu pot fi „poeme”. De ce nu? Orice artă a cuvântului adevărat, autentică, este poezie”. Consideraţie critică discutabilă, sub anumite aspecte, dar nu lipsită cu totul de orice temei, ca să nu fie demnă de a fi luată în seamă.

Abordate din acest unghi analitic, textele lui Constantin Pădureanu, prozo-poemele din „Focuri pe colnic” pun în evidenţă, într-adevăr, notele esenţiale ale talentului incontestabil al autorului, subliniate, de altfel, de acelaşi Aureliu Goci, în remarcabila sa prefaţă: „Chiar şi Marin Sorescu a observat că autorul (C. Pădureanu n.n.) are „calităţi narative”, „tentă umoristică” şi „darul de povestitor”, ceea ce în limbajul comun s-ar traduce prin vocaţia clasică a scrisului, centrată pe dominanta morală”.

Se mai remarcă şi chiar este de remarcat în demersul (totuşi) poetic al lui Constantin Pădureanu o coloratură dialectală cu totul remarcabilă, „un dicţionar sarcastic şi incitant de nume proprii provenite din laturile vieţii cotidiene ... Hârdău, Brânzan, Fluture, Tufiş, Oiţă, Curcanu, Dudan – toate fără ironie şi fără ţintă caricaturală (A. G.)”, fermecătoarea oralitate a discursului, iar, de către valorosul critic literar Adrian Dinu Rachieru, într-o succintă postfaţă, densă în aserţiuni critice pătrunzătoare, „spectacolul vieţii, fie el şi deghizat liric, ce presupune, se ştie, epicizare, limbuţie anecdotistă, suculentă şi, desigur, emoţie estetică”, precum şi „un localism fabulos, care ne face părtaşi la întâmplările (ciudate) din Rudarii Olteniei, aducând în scenă personaje de ţinut minte”.

Un argument forte în favoarea convingerii noastre că textele lui Constantin Pădureanu, au, în principal, statut estetic de prozo-poeme, făcând apel la una dintre cele mai frecvente formule poetice postmoderniste – epicizarea discursului liric, substanţiala infuzie de realitate în structura sa, aduce, fără îndoială, scriitorul Ştefan Mitroi într-o tabletă cu turnură poematică, scrisă cu eleganţă şi rafinament stilistic şi intuiţii critice de o elevată fineţe disociativă, cu titlul inspirat, sugestiv: „Culoarea poveştilor de dragoste”: „Aparent nepoetice, ... le salvează poveştile din poeme, ... mai exact spus, încărcătura lor de duioşie, ... le salvează chiar poezia, cea din gesturile personajelor, care pare s-o întreacă în intensitate pe cea din cuvinte”.

După atâtea consideraţii critice pertinente şi la obiect, ne mai rămâne doar să formulăm convingerea noastră că scriitorul doljean Constantin Pădureanu a înregistrat prin apariţia volumului „Focuri pe colnic” una dintre cele mai importante reuşite artistice din prodigioasa sa activitate de creaţie de până acum.

Întâmplător sau nu, satul lui Constantin Pădureanu, Rudarii Olteniei, este situat în aceeaşi zonă etnografică, apăsat delimitată, conservatoare şi bogată în elemente de civilizaţie şi cultură arhaică, tradiţională, cu Bulzeştii lui Marin Sorescu...

⟶ valurile se sparg.../ ne înclinăm/ ne clătinăm/ paşii din ce în ce mai nesiguri şi/ hăul din ce în ce mai real...// catargul trosneşte/ vela sfâşiată cere ajutor/ cerului negru// şi zarea nu se înseninează”. Un întreg ciclu de poezii dedicat “Odăii de alături” (‘o cameră de piatră/ cu un capac de piatră şi/ cu un nume şi/ o dată de naştere”) constituie pentru M.D. “lecţia ce încă se învaţă” într-o realitate părelnică, văzută fatalmente, totuşi, la orice vârstă, cu ochi de copil : “mă uit în jur uimit/ şi totul este ca o cochilie albastră/ de scoică albastră şlefuită de/ o undă alb astră/ până la indecenţă la in coerenţă / până la i realitate...// sunt şi totuşi nu sunt/ visând/ că totuşi voi fi...”. În faţa dezastrului, punându-şi problema supravieţuirii, insul înzestrat cu talent, poetul în speţă, găseşte că salvarea nu poate veni decât de la cuvânt, o arcă sublimă pe care încearcă să o ridice la cer... Ea este singurul vehicol redemptiv în care ar putea încăpea o existenţă ce clipă de clipă se zbate şi recurge la ajutorul propriilor resurse pentru a scăpa de nenumăratele angoase şi limite, dar mai cu seamă de frica de neant, atât de specifică omului ajuns în pragul vârstei întrebărilor retrospective.

Aruncat în lume, fără un sens major al existenţei sale acolo, dacă nu-l va întâlni la timp pe Dumnezeu, omului care gândeşte nu-i rămâne decât clipa pe care trebuie să o eternizeze, altfel viaţa sa va fi veşnic pierdută... Cu încredinţarea că în puterile latente ale cuvântului rezidă salvarea şi “sublima nebunie a tuturor poeţilor lumii”, Mircea Drăgănescu încredinţează Touchscreen(ului) consistente fragmente (istorice) din *“Viaţa mea de pe acum”*, la fel cum îl/o amprentează cu o serie de “nelinişti” din *Viaţa mea de acum*”, cele două capitole complementare ale cărţii. Scriind despre existent şi sine cel mai adesea în raport cu cei cărora le-a fost drag (bunica, tatăl mama, în primul rând...) şi pe care, în mod paradoxal, prea târziu şi dureros de nostalgic îşi dă seama că nu i-a cunoscut prea bine, Mircea Drăgănescu compune cu un gen de rigurozitate nu lipsită de cinism şi ironie o poezie de o rară elevaţie ce se articulează până la urmă într-o carte împotriva uitării, informului nediferenţiat şi amorfului. “Ne plimbam şi discutam despre vreme/tata este neliniştit/ vrea să ne cunoască acum/ acum când cunoaşterea este esenţială/ acum.../ doar acum când bântuie spaţiul eteric.../ îmi spune că lucrează la un dicţionar/ de istorie al limbii române/ un dicţionar corespondent/ al unuia transilvan/ din româna de astăzi în româna trans silva/ din româna de astăzi în româna lui de acolo.../ din pădurea lui subterană ... unde aerul proaspăt/ proaspăt încă... proaspăt încă.../ /tatălui meu îi este greu să se despartă de mine/ îi este greu să se despartă de mine...// nu ne-am cunoscut prea bine/ cum nici eu nu m-am cunoscut/ prea bine cu/ odraslele mele...” Deşi pretinde cu cochetărie că odată cu delabrarea lumii acesteia, al cărei martor vrând nevrând este, a cam început de la un timp să încurce ordinea operaţiilor, fără nicio inhibiţie, poetul rămâne un dezabuzat dar excelent “cronicar” al evenimentelor din apele Titului: “Şcoala generală la care am învăţat nu mai există/ Liceul N. Grigorescu nu mai există/ nici măcar orăşelul liniştit de provincie/ nu mai există/ cu cinematograful, cu grădina de vară, cu librăria lui Iacob cu/ restaurantul comunal şi cu/ măcelăria lui Ştefănescu nu mai există...// în curând nici Liceul I. C. Vissarion / în care am fost profesor o viaţă de om/ nu va mai exista/ nu va mai exista......”

Dincolo de atâtea nelinişti şi trei, patru S.O.S.-uri cu adresă directă la câteva dezastre existenţiale petrecute în apropierea poetului, pe care însă încearcă să le privească nu numai lucid, dar şi cu resemnată înţelepciune, *Din viaţa mea de acum* se poate reţine, pe de altă parte, şi poezia unui creator situat efectiv dincolo de marota vieţii provinciale, într-un spaţiu al său, spiritualizat şi cât de cât securizat, unde seva proaspătă izbucneşte în muguri de primăvară târzie... De aici poetul încă mai poate privi răsăritul soarelui “sub forma sânului tău”, îndrăgostit de viaţă şi întrega creaţie dumnezeiască. “Să te ating doar şi/ devii poezia vieţii mele/ ce-mi bucură trupul şi/ sufletul// de o eternitate de ani/ suntem doar noi şi poezia// aceasta/ care să nu te îndoieşti/ îţi este dedicată doar ţie”. Un atare poet, ajuns la o matură şi deplină stăpânire a posibilităţilor artei sale, cu siguranţă mai are multe să ne spună, cu atât mai abitir cu cât, pentru prima dată în *viaţa sa de acum*, se va putea, în sfârşit, ocupa de regina artelor în exclusivitate... Şi asta pentru că, întocmai unui cardinal, profesorul de umanioare se poate, desigur, retrage oricând din activitate, pe când poetul nu!

cronici

Acad. Mihai Cimpoi

Ioan Vişan: obsesia cumpenelor

Mircea Horia Simionescu a remarcat calitatea de bun portretist a autorului, de colecţionar de personaje feminine mai ales, „faţă de care povestitorul, romancierul are nu numai condei, dar are şi spirit, are şi culoare, are şi afecţiune, are puterea de a pătrunde printre chipuri, să fie descriptiv, să construiască pur şi simplu dialoguri, să pătrundă în psihologia şi comporta-mentul personajelor”.

Romanele lui Ioan Vişan (n. 25.III.1942, Nucet, Dâmboviţa, studii la Facultatea de Matematică a Institutului Pedagogic din Bucureşti, 1969-1968; profesor de matematică şi director al Şcolii Generale Sălcioara, Dâmboviţa) poartă neîndoielnic însemnele stilistice ale Şcolii de la Târgovişte. Romancierul îşi propune să facă în primul rând o *anatomie a fiinţei*, dar, ca orice autor de talent, vine cu o formulă romanescă originală. Stăruie, prioritar, în universul psihic, personajele sale fiind *fiinţe nervurate*, cu o sensibilitate – adică – ce reacţionează prompt, cu acuitate, bolnăvicios chiar la ceea ce se întâmplă în afara şi înlăuntrul lor. Sunt adevărate cutii de rezonanţă, având mereu o disponibilitate de a genera o oscilare şi o amplificare a vocilor daimonionului lăuntric sau a celor venite din exterior.

Oricare voce – percepută visceral, la nivel de nervi (senzaţii, impresii) sau din adâncuri – este temei de angajare a întregii fiinţe pentru a i se stabili originea, cauzalitatea, modul în care se desfăşoară procesual. Totul e supus unui examen al conştiinţei, menţinută în regim constant de *in extremis*, de actualizare/potenţializare (în sensul lui Ştefan Lupaşcu), de intrare într-o zonă dominată de principiile identităţii, noncontradicţiei şi terţului exclus, care sfidează logica clasică aristotelică.

Se manifestă, în toată plenitudinea, autoanaliza, autoscopia, autocunoaşterea şi – bineînţeles – fenomenele opozitive de felul autoflagelării şi autodistrugerii, căci personajul primului roman se sinucide (suicidul având şi cauze sociale).

Nu lipseşte nici procedeul proiecţiei aliterative, al introspecţiei făcute prin Celălalt, *Cuşca elastică* având ca narator o femeie ce-şi destăinuie stările prin intermediul unui bărbat, prin raportare la el, iar planurile narative se prezintă printr-o alternanţă de capitole denumite *El* şi *Ea*, (discursul auctorial aparţinând *Ei*).

Evenimentele epice ca atare sunt puţine şi convenţionale, mergându-se strategic pe o coborâre în subterana conştiinţei, în ungherele întunecoase, obscure, în „căile ascunse ale existenţei”, în „neprevăzutul din problemele de nelinişti şi încordări, în condiţii de captivitate”, în „mecanica mişcărilor sufleteşti”. Se vorbeşte, de aceea, despre mai multe câmpuri ale conştiinţei, despre mai multe universuri ale fiinţei, despre transcendenţă şi idealism, despre utopii şi relaţiile cauzale dintre ieri, azi şi mâine, despre curbarea timpului spre trecut şi – în mod frecvent – despre prezenţa în spaţiu, mereu reprezentat ideogramatic în gând, mereu configurat psihic, nu doar fizic, obiectual. Acesta e închis în sine, constrângător, neantizator chiar, închipuit ca o încăpere de sticlă, ca „o cuşcă elastică”.

Dată fiind această închistare, această situare într-un cadru alienant, personajul se simte un cobai expus experimentelor, un „inutil”, un om de prisos în genul lermontovianului Peciorin. De altfel, experimentele se şi fac la propriu într-o clinică în care este angajat.

Alexandru (Alex. în transcrierea Ei, numită Adriana) apare în momente greu desluşibile, în care se suprapun, în forme ciudate, certitudini şi incertitudini, iluminări şi ocultări, configurări lucide ale realităţii şi proiecţii utopice, vederi metafizice şi revelări de adevăr („dincolo de experienţele zilnice”), o viaţă trăită cândva şi o viaţă trăită acum. Viaţa pe care a avut-o la „Pădurea” se reactualizează în anumite tresăriri ale memoriei: „O viziune ieftină, dar ea reface mereu imaginea unei lumi care mi se insinuează în memorie şi nu-i pot da un chip bine definit. La urma urmei, nu va fi rău încercând să fac puţină lumină printre atâtea imagini fugare, ce mă învăluie ca o ceaţă densă, sfâşiată pe alocuri de undele transparente ale unor mesaje culese din subconştient”.

Se impune, ca un cui psihic, obsesia *capcanelor*, printre care trebuie să circule, acestea simbolizând impedimentele, facticităţile, „momelile”, drumurile labirintice, închise de fapt.

Capcanele iau contur „real” în ochii *felinei*, care i se proiectează imaginar. Această strălucitoare felină pe care i-o aduce stăpâna casei ca un duşman erijat în prieten, având ochi „scânteind a moarte pe deasupra galeriei lui”: „Asta mă obligă să-mi cultiv limbajul, simţul de orientare, viclenia şi câte şi mai câte. Conştiinţa din galerie nu se cultivă decât cu intuiţie. Cu asta, drumul pe deasupra, pe unde lumea se lasă privită din unghiuri largi, este, într-adevăr, o utopie. Merită însă efortul. Poate că orice utopie duce şi la un progres. De n-ar fi cursele astea, încărcate cu momeli. În fond, ăsta e modelul de civilizaţie... cu două vorbe, ne lăsăm duşi de nas către diverse capcane”.

Într-un moment al experimentelor, personajul constată: „Aici cursele şi capcanele nu mai sunt risipite aiurea, toate se află acum în ochii femeii care mi le aruncă în faţă doar ca să nu mă abat de la drumul gândit de ea”.

Identificăm în această mărturisire fişa clinică pe care şi-o face însuşi personajul şi, totodată, actul de identitate socială: „Duşmani, într-adevăr, nu mai am, dar şi fără ei nu însemn nimic. Doar o aşteptare laborioasă îmi justifică existenţa. Din când în când cercetătoarea mă supune unor curioase experienţe, fapt care mă obligă să-i simt lipsa de afecţiune. Mă ţine sub observaţie minute în şir, îmi notează cu grijă toate reacţiile şi îmi redă apoi libertatea cuştii. Îmi refac, în strâmtoarea ei, moralul şi culmea! mi se confirmă aceeaşi înclinaţie spre înstrăinare. Cercetătoarea nu se aşteaptă la asta (sau, ştiu eu?). În fond, e doar o plictiseală... iar ea consideră c-ar fi ceva grav care sugrumă lent, dar sigur, decât ar face-o mâinile vânjoase ale călăului. Nu disper, mi-e ciudă însă că nu mai pot gândi cu suficientă precizie în prezenţa cercetătoarei”.

În cel de-al doilea roman, epicul domină, psihologismul cedându-i locul, dar obsesia *capcanelor* persistă, de astă dată concretizată în fiinţa suprasensibilă a unui pictor. Acesta caută să intuiască şi să identifice în propriul sine „un personaj ascuns”, o voce percepută nu cu auzul, ci cu alte simţuri.

Golul existenţial e definit ca un moment de viaţă plin de contradicţii când apare ambiguitatea, incertitudinea, ca şi în cazul lui Alexandru din *Cuşca elastică*.

Pictorul se gândeşte la o migraţie a gândurilor altor persoane (din arborele genealogic în primul rând) către el, la energiile polarizatoare, întrebându-se: „Să existe oare, în subconştientul nostru stocuri ale memoriei străbunilor, care să reverbereze în memoria noastră? Dacă da, atunci Geea e capabilă să-mi reactiveze acele puncte energetice ale subconştientului în care se află stocate unde specifice ale memoriei altcuiva, probabil un înaintaş care s-a întâlnit în viaţa sa cu o imagine asemănătoare”.

Hotarul dintre cele două zone, reprezentate de conştient şi inconştient, e prezent şi în cel de-al doilea roman, *Capcane pentru ochii deschişi*, un prilej de meditaţie: „....La hotarul dintre cele două zone, orice fenomen psihic priveşte înapoi şi înainte, conferind pluralitate eului, adică generând eurile capabile de fantezii active şi pasive, transformate de retină în imagini, imagini? de fapt nişte expresii ale relaţiei reciproce dintre elementul psihic inconştient-activ, pe cale de-a pătrunde în conştiinţă, şi elementul conştient-pasiv, pe cel de a părăsi conştiinţa şi de a intra în inconştient, de a fi uitat, pe scurt, reciprocitatea dintre conştientizare şi uitare, scenă a fanteziei văzută ca un complex de idei care circulă de la inconştient la conştiinţă şi invers, ocolind ego-ul, ca centru al câmpului celei din urmă”. Personajul expune teoria lui Jung, căutând s-o transpună, în calitatea sa de artist plastic, în conştientizarea energiilor pe care i le inoculează Geea, plecată în Franţa, revenită în România şi din nou dispărută, şi Verona, care-i devine o coechipieră de atelier îndrăgostită evident de el, acesta gândindu-se la libertate într-un context al unei lumi măcinate de iluzii.

Capcane pentru ochi deschişi – 1 Testamentul mistic se axează pe imposibilitatea de a dialoga a celui aflat în spaţiul concentraţionar cu Celălalt/ Ceilalţi din simplul motiv că cele două logici – de provocare şi de răspuns – nu pot să se împace. Celula e înţeleasă ca un spaţiu al „spectacolului propriei căderi”, nostalgia căderii având un anume gust, fapt care îl face pe eroul-narator să fie cuprins de „un dor de răfuială” cu el însuşi, cu „vremurile triste în care nu poţi gândi, de teamă că exprimarea gândului să nu te incrimineze ca pe un duşman al ţării...”

Mircea Horia Simionescu a remarcat calitatea de bun portretist a autorului, de colecţionar de personaje feminine mai ales, „faţă de care povestitorul, romancierul are nu numai condei, dar are şi spirit, are şi culoare, are şi afecţiune, are puterea de a pătrunde printre chipuri, să fie descriptiv, să construiască pur şi simplu dialoguri, să pătrundă în psihologia şi comportamentul personajelor”.

În *Capcane pentru ochi deschişi- 2* se face o anatomie a iubirii, cu toată complexitatea de trăiri, senzaţii, proiecţii aliterative, coborâri în adâncurile abisale.

Referinţe critice

„Conştiente de condiţia lor intraumană, de cobai supuşi unui experiment nefast, personajele cărţii se supun unei nemiloase autoscopii şi-şi ratează existenţa pe care o clipă au crezut că o pot dirija după capriciile unui joc... Roman apăsător şi trist, roman al suspiciunii, al pândei continue care oboseşte şi îndepărtează, „Cuşca elastică” este şi un discurs despre neîmplinire şi dragoste, despre dialogul erotic într-o lume care nu crede în dragoste„ (Cezar Ivănescu).

„Ioan Vişan şi-a creat un stil inconfundabil. Preocupat de sondarea adâncurilor sufletului omenesc, prozatorul sugerează prin construcţia frazei, zbuciumul interior, angoasele, speranţele, raţionamentele care definesc, în general, spiritul uman" (Gheorghe Bârlea).

Adelina Sorescu

Din culisele literaturii...

Fiecare autor din *Istoria literaturii contemporane. 1941 – 2000* are parte de un sugestiv portret care pune în evidenţă câteva aspecte corelative ale scriiturii lui Alex. Ştefănescu: un extraordinar spirit de observaţie, dispoziţia ludică mai mult sau mai puţin maliţioasă şi o admirabirabilă vocaţie de prozator. Aceste calităţi înfloresc şi în savuroasele povestiri pe care eminentul criticul literar le-a strâns în volumul *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări. (*Editura Curtea Veche, Bucureşti, 2010).

În respectivele povestiri, Alex. Ştefănescu rememorează secvenţe spumoase ale unui trecut plin de „întâmplări" cu o însemnătate deosebită (în ,,Notă", autorul precizează faptul că nu le povesteşte într-o anumită ordine).

Partea I a acestui volum cuprinde 51 de povestiri, iar partea a II-a, 42. Tonul este, însă, diferit: în prima parte, avem de-a face cu un spirit entuziast, pentru care o întrevedere cu poetul Geo Dumitrescu sau o discuţie cu Nichita Stănescu reprezintă un adevărat succes; în cea de-a doua parte, tonul devine mai intim pe măsură ce sunt evocate starea pe care i-o provoacă o femeie „extraordinar de frumoasă, ameţitor de frumoasă" din troleibuz, întâlniri cu prieteni de familie, momente din copilărie, o clipă de rătăcire cu o fostă colegă de facultate (căsătorită)...

Modalitatea artistică de a evoca întâmplările, fără constrângeri, lăsând amintirile să curgă în ordinea în care acestea apar în memorie, creează tocmai efectul de suspans, cititorul neştiind niciodată, în mod sigur, ce ton va avea următoarea povestire (comic, uşor enigmatic, sarcastic...). De fapt, relatările implică o alternanţă de „voci", astfel încât am putea vorbi despre o viziune auctorială caleidoscopică. Dacă în povestirile englezului Geoffrey Chaucer („The Canterbury Tales"), de pildă, discursul narativ aparţine mereu altui povestitor, la Alex. Ştefănescu discursul este realizat de un singur povestitor, mereu altul prin varietatea stărilor, a emoţiilor transmise cititorului şi a momentelor în care au avut loc întâmplările de neuitat: anii studenţiei, ai maturităţii, iar spre finalul volumului, de anii copilăriei.

Alex. Ştefănescu stăpâneşte cu măiestrie arta de a realiza, cu mijloacele prozei de cea mai bună calitate, aşa-numita atmosferă evocatoare şi de a stârni interesul cititorului prin elementul-surpriză al situaţiilor. În fiecare povestire, acţiunea este centrată asupra unui scriitor/coleg despre care Alex. Ştefănescu păstrează o amintire elocventă. Aceasta este evocată cu abilitate, astfel încât scoate la iveală o trăsătură dominantă care l-a frapat pe narator în momentul în care a trăit experienţa (timpul rememorat). În povestirea „Al unsprezecelea poem", la 24 de ani, naratorul (redactor la o revistă literară din provincie) avea însărcinarea de a aduce zece poezii de la Nichita Stănescu. Gândind retrospectiv (timpul rememorării), Alex. Ştefănescu surprinde o trăsătură esenţială a poetului: „amuzamentul lui, departe de a fi fost batjocoritor, avea ceva tandru". Poetul i-a dictat, pe loc, unsprezece poezii. Al unsprezecelea poem, dedicat redactorului „conştiincios", a fost ars în secunda următoare, în mod paradoxal, chiar de poet! În povestirea „Doi ţărani", este evidenţiată „amabilitatea furtunoasă" a lui Adrian Păunescu. „Castronul cu căpşuni" al lui Octavian Paler devine un pretext pentru a sublinia egoismul scriitorului, care mânca pofticios căpşunile, fără a-i oferi măcar una şi interlocutorului (Alex. Ştefănescu). În povestirea „O bătaie ca-n filme", Mircea Dinescu se remarcă prin „cavalerism", apărând reputaţia lui Alex. Ştefănescu în faţa lui Cezar Ivănescu („poet de o valoare indiscutabilă, era un om incomod, uneori de-a dreptul imposibil"). În „Student şi profesor", amintirea lui Nicolae Manolescu, sub îndrumarea căruia a elaborat lucrarea de licenţă şi pentru care păstrează un respect deosebit, are valenţe idealizante.

Prozatorul se identifică adesea cu criticul literar, în secvenţele în care sunt strecurate cu fineţe remarci la adresa personajului respectivei povestiri. Printre figurile cunoscute ale lumii literare şi află şi alţi scriitori (în afară de cei amintiţi mai sus): Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Grigore Vieru, Emil Brumaru, Ana Blandiana, Ileana Mălăncioiu, George Arion... Toţi sunt părtaşi la acţiune, camarazi, concurenţi sau complici (a se vedea „Îmbrăţişare pe stradă", „Un meci de fotbal arbitrat de Ana Blandiana", „Ca un şef de stat").

Povestirile se remarcă prin tonul ironic, subtil, alteori enigmatic, ceea ce contribuie la crearea unui efect de spontaneitate, de vitalitate a scrierii. Impresia cititorului este aceea a unei mişcări continue, a unui du-te-vino de personaje şi fapte, unele mai vii decât altele. „O porţie de musaca" este caracterizată printr-o fină ironie, întreţinută cu subtilitate. La masă, naratorul este „dojenit" de Mircea Dinescu: „-Alex, Alex, tot la plăcerea asta ai rămas. Mai sunt şi alte plăceri pe lume... (...) – Ai dreptate, dar eu prefer musacaua. (...) În primul rând, i-am explicat, pentru că musacaua mă acceptă imediat, nu trebuie să o ...conving. După ce mi-o aduce chelnerul, trec direct la acţiune. În al doilea rând, nu sunt nevoit să mă ascund cu ea prin tot felul de locuri întunecoase. O savurez în mod declarat, în văzul lumii. Plus multe alte avantaje: musacaua nu rămâne gravidă, nu are SIDA, nu-mi cere să o iau de nevastă... – Gata, bătrâne, m-ai convins, m-a oprit Mircea Dinescu din peroraţie, aşezându-se la masa mea. Chelner, adu-mi şi mie o musaca!". Iată ce analogie surprinzătoare în scopul de a da replica interlocutorului! „Comedia numelor" este chiar...comică: „– Pe cine căutaţi? (...) – Pe un tovarăş... – Cum îl cheamă? – Păăăi, sunt nedormit...Nu-mi amintesc exact.... Ceafăgroasă...Gâtlung...Sprâncenedese...Aşa ceva... A trebuit să fac un efort de imaginaţie ca să-mi dau seama că rătăcitul îl căuta pe Nicolae Dan Fruntelată". Povestirea „Un copil într-un coş de nuiele" evocă o scenă memorabilă, avându-l ca protagonist pe Ion Cristoiu. Carmen Francesca Banciu, o prozatoare ce avea obiceiul de a purta într-un coş copilul nou-născut, venind să aducă nişte manuscrise, a lăsat coşul în biroul lui Cristoiu (Jack, pentru colegi). Spaima lui la vederea coşului îl face să ţipe „îngrozit", crezând că este copilul său. Naratorul, cu sarcasm, împinge lucrurile spre paroxism, afirmând: „– Cred că e un copil făcut de tine, în afara căsniciei. Iar tânăra mamă ţi l-a adus în dar, ca să-ţi aducă aminte de obligaţiile pe care le ai...". Apoi, naratorul face următoarea remarcă: „N-am să uit niciodată panica de atunci a lui Jack. Când s-au lămurit lucrurile, a fost atât de bucuros, încât i-a publicat prozatoarei toate textele pe care ni le adusese, fără să le mai citească". Cu câtă naturaleţe povesteşte prozatorul întâmplarea!

Comicul de situaţie este exploatat cu măiestrie şi în „Moarte comică": naratorul izbucneşte în râs când o văduvă îi spune că moartea soţului a fost cauzată de...un porc ce i-a căzut în cap.

„Bunkerul de pe ţărmul Mării Nordului" rămâne un mister nedesluşit pentru cititor (aşa cum a rămas, probabil, şi pentru scriitorii care l-au însoţit la cel moment pe prozator în călătorie). În grup, era şi poeta Ileana Mălăncioiu. La un moment dat, au dat peste un bunker nemţesc. Ileana şi Alex., jucând şi până atunci pe îndrăgostiţii, au intrat. Prietenii care-i însoţeau au rămas „stupefiaţi". După un timp nu prea îndelungat, au ieşit şi întrebarea de pe buzele tuturor era *„ce anume am făcut acolo"*. Naratorul lasă povestirea într-o aură enigmatică: „Le-am explicat că eu şi Ileana Mălăncioiu am jurat să nu explicăm niciodată, nimănui, ce s-a întâmplat în bunker".

Povestirea „Bărbat adormit în fotoliu" ţine cititorul cu sufletul la gură. Aflat în vizită la o fostă colegă de facultate, căsătorită cu un inginer, naratorul a amânat plecarea. Inginerul, bărbatul adormit în fotoliu, părea că priveşte aprobator scena de dragoste avându-i ca protagonişti pe soţia lui şi pe narator. Soţul, dezarmat de Hypnos; amanţii, dezarmaţi de Eros. Trăirea este cu atât mai intensă cu cât soţul încornorat se putea trezi din clipă-n clipă.

Volumul se încheie într-o notă sensibilă, prin evocarea figurii paterne, în povestirea „La Prut". De fapt, este descris modul în care bunicul, rămas în URSS, îşi întâlnea fiul, pe tatăl naratorului. Acesta din urmă a asistat la o astfel de întrevedere, pentru a-şi cunoaşte bunicul, aflat pe celălalt mal al Prutului. „Ajuns el însuşi bătrân, tata ne-a rugat pe noi, cei trei fii ai săi, ca după moarte să-l incinerăm, iar cenuşa să i-o aruncăm în Prut. Asta am şi făcut (...) Am golit conţinutul urnei în Prut, dar numai o parte din cenuşă a ajuns în apă. Cealaltă, din cauza vântului care s-a stârnit din senin, ni s-a aşezat pe haine, pe mâini şi pe feţe. M-am gândit că tata nu voia să se despartă cu totul de noi". Este vorba despre o moarte simbolică, întrucât tatăl veghează asupra fiilor săi chiar şi după ce trece în nefiinţă (a se observa jocul de nuanţe: malul celălalt al Prutului – tărâmul celălalt).

Dincolo de momentele de bucurie, de convivialitate, de farse, de reuşite în carieră, nu pot lipsi marile evenimente ce marchează existenţa umană. Prin urmare, naratorul le consemnează: căsnicia cu Domniţa, moartea tatălui său.

Scriitori cunoscuţi sunt prezentaţi în situaţii mai puţin formale, dincolo de imaginea pe care au construit-o prin scrierile lor.

Majoritatea povestirilor, precum şi aspectul coperţilor sunt îmbogăţite de vignete, realizate de Florin Ştefănescu. Un volum al detaliului, am putea spune. Toate acestea contribuie la crearea unei atmosfere degajate, povestirile curgând într-un limbaj simplu, care surprinde esenţa. Tocmai această calitate asigură fluenţa discursului, plăcerea lecturii şi armonia ideilor. O curioasă familiaritate străbate volumul, criticul şi prozatorul îşi strâng mâna, dând timpului şi literaturii tributul cuvenit. Pe coperta a patra, Tudorel Urian opinează că *Bărbat adormit în fotoliu. Întâmplări* „are toate şansele să devină un bestseller".

Alex. Ştefănescu stăpâneşte cu măiestrie arta de a realiza, cu mijloacele prozei de cea mai bună calitate, aşa-numita atmosferă evocatoare şi de a stârni interesul cititorului prin elementul-surpriză al situaţiilor. În fiecare povestire, acţiunea este centrată asupra unui scriitor/coleg despre care Alex. Ştefănescu păstrează o amintire elocventă.

Mariana Şenilă-Vasiliu

Radu Ionescu, așa cum a fost, așa cum l-am cunoscut (II)

Se obişnuieşte să se spună despre un om că e de lume fără să se specifice însă ce fel de lume: mare sau mică?, largă sau strâmtă?, înaltă sau pitită la pământ? Dimensiunile lumii fiecăruia depind de educaţia primită, de caracter, de spirit şi mai ales de viaţa interioară.

Lumea lui Radu Ionescu era una vastă şi bogată cultural-artistic. Nu a mers în pluton, ci contra curentului, însă pentru libertatea pe care şi-o asumase a avut un preţ de plătit: nu a putut face chiar tot ce şi-ar fi dorit, însă nici nu s-a supus presiunilor politice. Cum singur mărturiseşte în prefaţa volumului „Despre pictura şi sculptura românească", în calitate de critic, „(...) *niciodată nu am pomenit de partid, de clasa muncitoare, conducător sau viitor luminos, după cum nu am făcut nici cronica expoziţiilor omagiale"*. Dar n-au făcut asta nici alţii, „dirijorii", cum îi numesc eu pe cei care n-au făcut pe faţă propagandă ceauşistă, în schimb au condus masa docilă a guriştilor făcându-i să interpreteze ceea ce se dorea de la ei. Dirijorii n-au cântat în cor, dar nici n-au refuzat interpretarea pieselor „omagiale" când se cânta „Poporul, Ceauşescu, Româniaaaa!" Unii au făcut-o din dorinţa de a se căţăra pe scara demnităţilor ceauşiste, altora însă, ce-i drept, li s-a impus asta. Radu Ionescu a refuzat regimului ceauşist minima politeţe rece, iar de temenele nici vorbă. În întreaga lui carieră de critic, desfăşurată sub regimul comunist, a ocolit orice tangenţă cu acesta. În noiembrie 1989, la o sesiune de comunicări ştiinţifice care s-a ţinut la Muzeul de Istorie din Câmpulung Muscel, a prezentat o comunicare aluziv intitulată „Istoria tristă a unor statui" (textul figurează în volumul „Despre pictura şi sculptura românească"). De ce aluzivă din moment ce în text se vorbeşte doar despre sculptorul croat Ivan Mestrovic? 1989 a fost anul când cultul deşănţat al personalităţii Ceauşeştilor atinsese apogeul. Presa, revistele de cultură şi din toate domeniile, inclusiv artele plastice, ajunseseră servicii de propagandă pentru cei doi. Expoziţiile „Cântarea României" erau pline de portretele mai bune sau mai proaste ale marelui „cârmaci", ale „stejarului de la Scorniceşti", ale „savantei de renume mondial", ale „celor mai iubiţi fii ai poporului". Astfel de hidoşenii ameninţau să cotropească spaţiul public cu sculpturi care de care mai sinistre. La intrarea în Casa Scânteii, de o parte şi de cealaltă a uşii, proiectele în platru patinat ale unor sculpturi faraonice care îi reprezentau pe Tovarăşu' şi pe Tovarăşa îl umpleau pe orice om cu bun-simţ şi minim gust de oroare. Iarăşi, încă din 1987, fusese proţăpită în Piaţa Romană o sculptură, tot în gips şi tot provizorie, ce reprezenta un grup executat în conformitate cu toate poncifele ideologice şi estetice ale „epocii de aur". Grupul statuar din Piaţa Romană, precum şi statuile faraonice de la Casa Scânteii urmau să fie turnate în bronz... Până la alinierea cu viziunea artistică nord-coreeană nu era decât un pas, iar de n-ar fi fost revolta din 1989, în mod cert el ar fi fost făcut.

Vorbind în 1989 despre istoria tristă a unor statui, prin metoda ricoşeului preluată de la jocul de biliard, Radu Ionescu lovea în neghiobia estetică cu parapon ceauşistă, în heirupismul „propagandei prin monumente" ...

După ocupaţia sovietică şi instalarea la putere a regimului comunist, din monumentele perioadei antebelice prea puţine au mai rămas în picioare. Cele în bronz fuseseră date la topit, iar cele din granit, care n-au fost făcute bucăţi, au fost dosite cine ştie pe unde. Conform exemplului Rusiei sovietice, unde Revoluţia a început concomitent cu căsăpirea oamenilor şi dărâmarea monumentelor dedicate „asupritorilor şi slugilor acestora", dar şi cu crearea în ritm stahanovist de noi monumente din gips patinat, în România dintre anii 1944 şi 1989 lucrurile s-au petrecut identic. Au fost demolate sau îndepărtate, indiferent de calitatea lor artistică, toate monumentele dedicate regilor României şi ale personalităţilor care au contribuit la crearea României moderne. Barem din acest punct de vedere, sovieticii se mulţumiseră, în general, cu demontarea sculpturilor indezirabile şi cu retragerea lor în magaziile muzeelor, astfel încât după dispariţia regimului comunist multe din ele au putut fi repuse pe socluri, în pieţele şi scuarurile care le fuseseră destinate. Preluarea la mâna a doua a metodelor comuniste a fost radicală şi letală pentru români. În ce priveşte soarta statuilor de care vorbea Radu Ionescu în comunicare, rezultatul a fost catastrofal: statuia ecvestră a lui Carol I, realizată de cunoscutul sculptor croat Ivan Mestrovic, a fost dată la topit, iar din bronzul ei s-a turnat statuia Soldatului sovietic eliberator...

Comunicarea lui Radu Ionescu despre „Istoria tristă a unor statui începea brusc - acuzator: *„Ivan Mestrovic, unul dintrei cei mai reputaţi şi personali sculptori ai veacului nostru, este cu totul absent - astăzi - din orizontul nostru cultural. Este nedrept şi regretabil, cu atât mai mult cu cât, timp de aproape două decenii, Mestrovic a fost legat prin opere şi prietenii de ţara românească (...)"*. Luarea directă de poziţie a lui Radu Ionescu întru apărarea memoriei şi operei sculpturale a lui Mestrovic contrastează cu amnezia de care a dat dovadă Eleonora Costescu în monografia dedicată sculptorului croat (Ed. Meridiane, 1978), unde nu suflă barem un cuvinţel despre statuile înălţate în capitala României de marele artist. În timp ce pentru Radu Ionescu pierderea statuilor era o dramă, pentru Eleonora Costescu ele pur şi simplu nu au existat. Criticul calcă şi mai apăsat în dureroasa chestiune a statuilor dispărute: *„Astăzi, în toată lumea, a avea o operă de Mestrovic este un titlu de glorie, de mândrie şi, întotdeauna, o lecţie de respect faţă de artă, de demnitatea umană şi de cu folos aplecare asupra creaţiei urmaşilor"*. Eleonora Costescu tace...

În interval de două decenii, Mestrovic a ridicat în Bucureşti trei statui: cea a lui Carol I din Piaţa Palatului, care a fost demontată şi dată la topit; o alta reprezentându-l pe regele Ferdinand Întregitorul, care, din păcate, nu a mai apucat să fie realizată până la capăt şi ca atare s-a pierdut; şi o statuie în granit reprezentându-l pe Ionel Brătianu, singura care a scăpat întreagă, dar care a avut parte de destule aventuri. Amplasată odinioară în Piaţa Universităţii în unghi cu Colţea, a fost dislocată şi transportată mai întâi la Mogoşoaia, unde am văzut-o eu însămi în 1964 în dosul unui gard. De acolo, pe la sfârşitul anilor 1970 a fost dusă la Complexul Muzeal Goleşti, iar după 1989 a fost readusă la Bucureşti. În loc să fie amplasată pe locul iniţial, la insistenţele familiei a fost aşezată în curtea caselor Brătianu. Cu pretenţiile familiei nu te pui.

Vorbind în 1989 despre istoria tristă a unor statui, prin metoda ricoşeului preluată de la jocul de biliard, Radu Ionescu lovea în neghiobia estetică cu parapon ceauşistă, în heirupismul „propagandei prin monumente", cum definise însuşi Lenin campania revoluţionar-sculpturală care umpluse în primii ani Rusia sovietică cu statui din gips înfăţişându-i pe Marx, Engels, Lenin şi tot felul de eroi şi revoluţionari. După 1989, criticul a executat fără milă şi inepţiile artistice, „capitaliste". Furia ridicării de monumente postdecembriste a dat la noi apă la moară veleitarilor cu capul plin de idei dintre cele mai năstruşnice şi mai inepte. De astă dată, cronicile lui Radu Ionescu au căpătat un ton foarte dur. Fără echivoc, articolul publicat de el în Contemporanul/10 septembrie 1991, se intitula *„Sunteţi zdraveni, domnilor?"* El se referea la proiectele selecţionate în cadrul concursului pentru înălţarea unui monument în Piaţa Romană, în locul ororii expuse acolo în 1987. Îngrozit de hidoşenia proiectelor prezentate, criticul scria: *„Cum cele trei proiecte nu au apărut în ziua de 1 aprilie, singura explicaţie ar fi că cineva, nu ştiu cine, are ce are cu Revoluţia sau cu Bucureştii. Întrucât sunt monstruos de urâte, de complicate, de străine oricărui gând pios, înţelegi că probabil oricine a avut dreptul să prezinte o machetă la concurs"*. Finalul articolului e încă şi mai caustic: *„Închei rugând pe toată lumea să privească cele trei machete, şi în primul rând pe cei care le-au ales, şi sper să se îngrozească"*. De îndată ce a fost publicat articolul, l-a xeroxat şi mi l-a trimis. În sfârşit un critic lua atitudine fermă împotriva inepţiilor de care s-a umplut arta contemporană. După cele prezentate - există şi alte articole la fel de acide -, s-ar putea crede că Radu Ionescu avea ceva împotriva libertăţilor zise artistice din ultima vreme. În realitate a fost un spirit lucid şi un ochi avizat, *„nici comisie de îndrumare"* şi *„nici dădacă"* pentru artiştii contemporani, singurul lucru pe care îl dorea, după propria-i expresie, era de a-l „face pe acesta (artist, n.n.) să devină mai receptiv faţă de propria creaţie". Cronicile din cele două volume referitoare la fenomenul artistic românesc dintre anii 1950-2003 sunt scrise de pe poziţia unui martor obiectiv. Prin atitudinea abordată - n-a lăudat niciodată fără acoperirea calitativă, dar nici n-a dărâmat fără argumente -, cronicile sale rămân oglinda fidelă în care se reflectă imaginea artei din vremea sa.

Şi în rest criticul a procedat la fel. A făcut demersuri îndrăzneţe pentru reabilitarea unor artişti ostracizaţi din muzee şi istoria artei româneşti după 1944. A fost cazul pictorului Eustaţiu Stoenescu, un real talent exclus de criticii obedienţi ai regimului pe criterii extraartistice. Sau a lui Rudolf Schweitzer-Cumpăna, ţinut la index de atitudinea dispreţuitoare a criticilor de artă contemporani. I-a dezgropat pe Nicolae Vermont şi Abgar Baltazar, trataţi de aceiaşi critici cu doar puţin mai mult decât etc. A scris o monografie dedicată lui Nicolae Dărăscu şi a rescris, într-o notă obiectivă, monografia pictorului Al. Ciucurencu, pe care a punctat-o cu observaţii critice, pe care, anterior, Mircea Deac le ocolise, lustruindu-i acestuia un portret de „artist angajat"... politic. Incitată de obiectivitatea şi clarviziunea cu care scrisese despre Ciucurencu, pictorul colorist aflat dintotdeauna în graţiile mele, am făcut o scurtă prezentare a volumului apărut în seria „Mica bibliotecă de artă" (Ed. Meridiane, 1987). Înainte de a-l duce la redacţie, m-am gândit că n-ar fi rău să i-l citesc lui Radu la telefon, poate are de completat sau eliminat ceva, poate doreşte să mai adauge ceva. Când am terminat de citit, s-a lăsat tăcere. Hait, nu e bine! Odată ce-l aud pe Radu: „Ştii care e diferenţa dintre momentul când ai început să citeşti şi acum? Atunci eram pe scaun, acum sunt pe jos, pe lângă scaun". Ăsta era modul lui de a para laudele, în glumă, ironic.

M-a impresionat întotdeauna uşurinţa cu care scria, uneori chiar pe colţ de masă, fără ştersături sau reveniri, clar şi explicit atât în idei, cât şi prin felul de a se exprima. Bun ghid, aşa cum s-ar cuveni să fie oricare critic de artă, ocolind hăţişul cuvintelor şi frazelor sofisticate, îl conducea pe iubitorul de artă pe calea bună a înţelegerii artei. Sub aparenţa simplităţii felului de a se exprima stătea un spirit care ştia că un limbaj alambicat - precum al lui Dan Hăulică -, pretenţios - asemeni lui Andrei Pleşu -, sau abracadabrant - precum al lui Virgil Mocanu -, a se vedea catastrofalele cronici publicate ani la rând în „România literară" - l-ar îndepărta de cititori.

Poliglot, dar mai ales bun cunoscător al subtilităţilor limbii române, Radu Ionescu a făcut o serie de traduceri, individuale sau în colaborare, prin care completa petele albe din programul de editare de la „Meridiane" (Brassai, „Convorbiri cu Picasso"; David d'Angers, „Însemnări despre artă"; Moreau-Vautier, „Pictura").

În afara cronicilor şi articolelor apărute în reviste de prestigiu - *Secolul XX, Viaţa Românească, România Literară, Contemporanul* - el a publicat timp de câţiva ani şi în *Argeş*, multe din textele apărute în cele două volume de la Ed. Maiko purtând această specificare. În criza de spaţiu de publicare dintre 1980-1989, când revistele apăreau trimestrial (!), am beneficiat de o rubrică permanentă, „Arcade", şansă care mi-a fost dată de redactorul-şef de atunci, Sergiu Nicolaescu. Cum Radu nu prea avea atunci unde publica, i-am propus să vină şi el la *Argeş*. Apreciat pentru calităţile de critic obiectiv şi pentru scrisul său, a fost acceptat în calitate de cronicar plastic. Ce nu prevăzusem era faptul că, în caz de criză de spaţiu, avea să fie publicat cu prioritate el. Ceea ce a atras bodogănelile iritate ale soţului meu, căruia i se părea că sunt dată deoparte. Degeaba îi explicam că era firesc să se întâmple aşa, că

Radu era un nume consacrat pe când eu eram abia la început, el o ținea pe a lui, acuzându-mă de prostie. Trecerea timpului i-a dat oarecare dreptate soțului meu. Prin 1995 sau 1996, când de astă dată nu aveam eu unde publica, iar Radu era pe cai mari, l-am întrebat dacă mă poate sprijini cu o recomandare la vreuna din revistele din capitală. Răspunsul său, tăios și fără niciun fel de explicații, a fost un „NU" categoric. De ce un astfel de răspuns, n-am înțeles niciodată și nici nu l-am întrebat. Oamenii se mai schimbă cu timpul. Cu totul altfel se comportase cu mine prin anii 1980. În vara anului 1985, cu ocazia unei invitații venite de la un ornitolog ungur, mare admirator al lucrărilor științifice ale soțului meu, am stat o săptămână la Reghin și la o cabană pe care acesta o avea în munții Călimani. Într-o zi mi-a venit ideea să facem o descindere la Bistra, unde sculptorul Ion Vlasiu își avea atelierul. La înapoiere, am publicat în *Argeș* o cronică a vizitei. Nu mică mi-a fost mirarea când răspunsul lui Radu a venit sub forma unei telegrame: „Superb articolul tău. Stop. Te urăsc. Stop". Acel „Te urăsc" a valorat mai mult decât toate laudele și tămâierile circumstanțiale de care am avut parte vreodată, mă amuza, dar mă scutea și de penibilul scărpinatului pe burtă de încântare.

Un loc aparte în viața lui Radu Ionescu l-a ocupat academicianul George Oprescu. Emul plin de respect și admirație pentru mentorul său, el a învățat de la Oprescu să discearnă subtilele calități ale artei occidentale și românești, cu deosebire în grafică. Avea și de la cine și unde învăța, câteva decenii fiindu-i la îndemână colecția acestuia realizată în perioada 1922-1930, când fusese reprezentantul României la Societatea Națiunilor Unite de la Geneva și în timpul șederilor la Paris. Cea mai mare parte a picturilor, sculpturilor și ceramicii din Extremul Orient aflată în colecția Oprescu a fost cumpărată din micul magazin de antichități al unui oarecare Schanté de la Paris, pe care colecționarul, împreună cu istoricul Henri Focillon, l-au frecventat între 1923 și 1939. Perioada petrecută în preajma lui G. Oprescu și în colecția acestuia a fost definitorie pentru formarea lui, motiv pentru care i-a fost mereu recunoscător. Și-a arătat cu prisosință acest sentiment mai cu seamă după dispariția lui. A publicat o monografie despre viața și opera sa; a realizat un film documentar despre el, la care a fost coscenarist și consilier; în fine, a publicat corespondența istoricului de artă Henri Focillon cu George Oprescu. Concomitent, a colaborat și a contribuit și la realizarea altor filme documentare despre câțiva artiști români: Nicolae Grigorescu, Eustațiu Stoenescu, Sever Frențiu, Dan Hatmanu, poate și despre alții. Radu Ionescu însuși a jucat în roluri episodice în filme de epocă, în care figura sa aristocratică se potrivea perfect.

Cel mai important lucru pe care l-a făcut pentru fostul său mentor a fost publicarea la Editura Academiei a volumului „*Hommage a Georges Opresco*" (Revue Roumaine d'Histoire d'Art, seria Beaux Arts, tomul XXIX/1992) care cuprinde scrisorile adresate acestuia de H. Focillon între 1922 și 1940. Nici că se putea mai potrivit mod de a omagia memoria lui George Oprescu decât această corespondență în care istoricul de artă francez își dezvăluia prețuirea pe care o avea pentru prietenul său, pentru românii pe care îi cunoscuse, pentru arta noastră veche și modernă, pentru pictorii români contemporani lui și pentru România în general. Henri Focillon (1881-1943), prin autoritatea pe care o avea, a pledat pretutindeni cauza României, a „unui mare popor", cum îi scria într-o misivă adresată lui Oprescu.

Focillon prevăzuse publicarea corespondenței lor - „*L'Academie publiera nos lettres*"..., însă până la adeverirea premoniției au trecut 50 de ani. Știam de la Radu că lucra la volum încă de prin 1987, dar, dat fiind felul lui meticulos de a fi, a întârziat publicarea volumului până în 1992. S-a zbătut apoi pentru publicarea lui în condițiile cele mai bune, lucru care i-a reușit pe deplin.

Știindu-mi deosebitul interes pentru scrierile despre artă a lui Focillon, Radu mi-a trimis volumul cu următoarea dedicație: „*Marianei Șenilă, căreia ar fi trebuit să-i dau primul exemplar. Cu veche afecțiune, Radu Ionescu*". De ce mie, primul exemplar? Mai întâi pentru că știa interesul pe care i-l purtam istoricului de artă francez și că, în general, îmi place să citesc corespondență și jurnale (necontrafăcute!) ale marilor spirite, indiferent de domeniu. În al doilea rând, era sigur că volumul va fi citit de îndată și cu cea mai mare atenție. Câte cărți cu dedicație date unora și altora rămân neatinse, necum citite; câte cărți citite „frumos" fără adnotări și sublinieri, intacte, nu sunt decât niște cotoare colorate care dau bine în rafturile bibliotecilor moarte.

În calitatea de angajat al Bibliotecii Academiei, cu o pricepere ca nimeni altul, Radu a organizat o serie de expoziții dedicate unor personalități de talie ale culturii românești. Trecând în noiembrie 1987 pe la bibliotecă, unde știam sigur că-l găsesc, l-am aflat panotând expoziția centenară a dirijorului George/Gogu Georgescu. Majoritatea materialului documentar folosit provenea din donația făcută Academiei de soția dirijorului, Tutu Georgescu, care prin căsătoria mamei sale cu inginerul Constantin Bușilă devenise vară primară cu Radu. (Genealogia lui Radu Ionescu este precum un labirint, cu multe întortocheturi și surprize în care apar personalități de primă mână ale artei, culturii și politicii românești, la care nici cu gândul nu gândești). Cu acea ocazie, l-am întrebat cât și ce este adevărat în zvonurile care au circulat despre diferendul dintre Gogu Georgescu și Constantin Silvestri, de notorietate în lumea muzicală a anilor 1950-1960. Cele ce mi le-a spus atunci au fost ulterior confirmate de Tutu Georgescu în volumul „Amintiri dintr-un secol" (Ed. Muzicală, 2001). Imediat după schimbarea regimului din România, chiar în 1944, dirijorul Gogu Georgescu a fost dat afară de la conducerea Filarmonicii pe motiv că acceptase să dea concerte în Germania nazistă, ba pe deasupra mai și fusese decorat cu ordinul „Vulturul alb" de către Hitler. Până în 1947, cu toate intervențiile soției sale, până și la ministrul de atunci al Culturii, Mihai Ralea, personaj alunecos și caracter infect de care se plânge și Petre Pandrea în amintirile sale, dirijorul a rămas fără slujbă. Un „tribunal suprem", cum numește Tutu Georgescu adunătura de muzicieni oportuniști în frunte cu Matei Socor, secondat de Mircea Bârsan, a dat următoarea sentință: *„Lui George Georgescu îi este **interzis pe viață** (sic!) de a participa la vreo manifestare muzicală românească, iar atingerea baghetei pentru un eventual concert îl va supune rigorilor legii".* Abia intervenția lui George Enescu, care i-a spus pe șleau „tovarășului" Teohari Georgescu, „Dacă mai vreți să auziți muzică în România, redați-i bagheta lui George Georgescu", avea să schimbe situația dirijorului. În perioada cât lui George Georgescu i s-a luat conducerea Filarmonicii, în locul său a fost numit Constantin Silvestri. Când George Georgescu a fost repus în drepturi, cum era și firesc, a întrebat ce se va întâmpla cu Silvestri: „Va fi numit la Operă", i s-a răspuns. Silvestri nu a suportat afrontul și, deși cel care suferise trei ani de interdicție era Gogu Georgescu, iar nu el, a început să-i poarte acestuia sâmbetele. Până aici, doar *jalousie de metier*, dar aceasta s-a transformat cu trecerea timpului în ură. Cu ocazia unui concert în Anglia, Silvestri a „rămas"/varianta „fugit", cum se spunea pe atunci, ocupând în cadrul filarmonicii din Manchester funcția, nu știu prea bine, de dirijor permanent, sau și pe cea de director al respectivei instituții muzicale. Se zice că, o dată, întrebat de cineva când se va întoarce în țară, el ar fi răspuns: „După moartea lui George Georgescu". Otrăvitul sentiment de gelozie profesională fusese sublimat în ură pe viață.

Pentru mine, ziua de început a revoluției din decembrie 1989 a fost un fel de râsu'-plânsu'. Habar n-având de ce se petrecea la Timișoara, am plecat la București cu niscaiva treburi. După rezolvarea lor și după turul obișnuit al librăriilor, am trecut ca de obicei pe la Biblioteca Academiei să-l văd pe Radu. Tocmai panota expoziția centenar Ion Creangă. Neavând în acel moment un răgaz să stăm de vorbă, cu un zâmbet mefistofelic mi-a întins manuscrisul original al „Poveștii poveștilor" al hâtrului povestitor moldovean. Îmi găsise ocupație până își termina el treaba. M-am retras într-un colț al sălii și am început să citesc. Era pentru prima dată când citeam mult hulitul text. Cu toată prezența unei echipe de filmare a televiziunii în expoziție, citeam și râdeam pe înfundate. Din când în când, Radu întorcea capul în direcția mea să vadă cum reacționez și, văzând cum mă hlizesc în colțul meu, mustăcea o clipă, după care își relua mina serioasă de organizator oficial al expoziției. Din care expoziție, pe motiv de cod al eticii și echității socialiste, manuscrisul cu pricina fusese exclus. Că pe vremea aceea, vorba unui acerb critic al meu, „sexul se făcea numai în familie și în mod organizat". Sic!

Auzisem și eu ca mulți alții de năstrușnica „Poveste a poveștilor". Aflasem de ea și din volumul de amintiri al Leliei Rugescu, „Cu Lucian Blaga"; cum o pusese la încercare

Mariana Șenilă-Vasiliu și Radu Ionescu, Pitești, 25 martie 1990. Vernisajul expoziției de pictură *Paris, note de călătorie* (M.Ș.V.).

Cornelia, soția poetului, dându-i să citească poznașul text al lui Creangă. „De la primele rânduri am simțit cum îmi urcă sângele în obraji", scrie pudica autoare, îndrăgostită până peste urechi de verișorul ei Lulu (Lucian Blaga), suficient motiv pentru a o detesta pe soția acestuia, despre care sugerează că ar fi fost cam ușuratică. „Ea (Cornelia, n.n.) se uita la mine, gata să izbucnească în râs. N-am putut citi mai departe. Prea era adânc săpat în mine spiritul de austeritate sădit în noi copiii de către tata care nu admitea niciun cuvânt spus „pe șleau", nicio aluzie măcar echivocă". Ce de cuvinte de duh, povești cu haz sau glume spuse „pe șleau" nu pier în mințile înguste și ipocrite ale unora! Dar vorba lui Păstorel Teodoreanu, puiul făcut la cuptor n-are nimic lubric în sine, lubricitatea e în mințile celor care îl privesc astfel. Și, la urma-urmelor, omul nu-i nici statuie de la brâu în sus, dar nici porc de la brăcinar în jos, e *prund de păcate*, e *nimic* și e *de toate*, cum scria Lucian Blaga. Nici pudibondă, dar nici lăbărțată la minte, m-am amuzat copios cu povestea lui Creangă pe care o citisem atunci pentru întâia dată. Se știe că „Povestea poveștilor", ilustrată cu grafica lui Jules Perahim dacă nu mă înșel, a fost tipărită la cererea expresă a lui Carol al II-lea în foarte puține exemplare pe care regele-dandy le-a făcut cadou doar celor apropiați lui, printre care și Lucian Blaga. Acela fusese exemplarul pe care i-l dase Cornelia Blaga prea rușinos-indignatei Lelia Rugescu să-l citească. M-am distrat și mai tare a doua oară când, tipărită în 1991 în tiraj de masă, năzbâtioasa poveste a lui Creangă fusese cumpărată de cadrele didactice de la nu știu care școală generală din nu știu care localitate pentru a fi oferită drept premiu elevilor silitori la învățătură. Dascălii cu pricina n-avuseseră nici măcar minima curiozitate să deschidă cartea ca să afle despre ce fel de poveste era vorba în ea. Au „lecturat-o" în schimb elevii silitori...

Pe seară, când m-am întors acasă, am deschis automat radioul la Europa liberă să aflu ce se mai petrece în țară. Cutremurată, am auzit de cele petrecute la Timișoara: că la sugestia Ceaușeascăi fusese mobilizată armata, se trăsese în oameni, erau mulți morți, iar orașul era sub asediu. N-am să pot uita vreodată vocea acelei femei care le striga soldaților gata de tragere: „Români? Frați cu noi!? Trageți în frații voștri?" Nu sunt sigură că am reținut cu exactitate ordinea cuvintelor, însă ăsta era sensul. Mai mult decât cuvintele și de orice altceva mi-a rămas în memorie tonul uimit-disperat din strigătul femeii. Geamătul de durere, urlat din rărunchi de vocea ei, mi-a șters cu desăvârșire orice urmă a râsului din acea dimineață. Într-o singură zi, fără nicio tranziție, trecusem de la râs la plâns, de la marțea grasă a lui Creangă, la miercurea cenușii a istoriei.

(va urma)

...am publicat în *Argeș* o cronică a vizitei. Nu mică mi-a fost mirarea când răspunsul lui Radu a venit sub forma unei telegrame: „Superb articolul tău. Stop. Te urăsc. Stop". Acel „Te urăsc" a valorat mai mult decât toate laudele și tămâierile circumstanțiale de care am avut parte vreodată, mă amuza, dar mă scutea și de penibilul scărpinatului pe burtă de încântare.

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ Centrul Cultural Pitești a organizat ediția din luna aprilie a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Povești de viață - povești de suflet cu Denisa Popescu", avându-l invitat pe preotul Lucian Grigore, de la Biserica Domnească Sfântul Gheorghe. Distinsul om de cultură a răspuns întrebărilor Denisei, dar și ale auditoriului și a susținut o prelegere plină de miez, despre smerenie și semnificația fiecărei zile din Săptămâna Patimilor, premergătoare sfintelor sărbători pascale. „Dumnezeu, prin diversele lovituri ale vieții, ne scoate dintr-o suferință și mai mare, iar noi trebuie să învățăm să ne bucurăm de lucrurile mărunte ale existenței noastre", le-a spus celor prezenți, părintele Lucian Grigore.

„Leoaică tânără, iubirea...."

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Complexul Expozițional „Casa Cărții", „Rotonda de cultură, educație și știință", ocazionată de Ziua Mondială a Pământului, Ziua Mondială a Cărții și Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale. Evenimentul, coordonat de scriitorul George Rotaru și desfășurat în colaborare cu mai multe instituții de educație și cultură a cuprins o Expoziție de Logistică Educațional-Vocațională, Expoziție de Logistică Inovativă pentru Amenajări Didactico-Educaționale, Simeza de Calendologie Rotariană și Imagistică Universală, Standul Cărții de Artă, Litere, Astronomie și Rotonda de Astronomie și Imagistică a Universului. La eveniment au participat reprezentanți ai administrației județene, locale și consumatori de cultură.

Clubul literar-artistic „Mona Vâlceanu"

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat ediția din luna aprilie a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Istorie și istorii cu Marin Toma". În fața publicului format din elevi, cadre didactice de la Liceul Tehnologic ASTRA și alți consumatori de cultură, istoricul Marin Toma a susținut prelegerea cu tema „Cu cărțile pe față. O istorie culturală a măștilor". Vorbitorul a prezentat conceptul de mască, apelând la creații literare, folclorice românești și universale, precum și la studii de psihologie. „Masca fizică transmite un mesaj, are un rol, într-un anumit context. Putem analiza culorile, formele, materialele din care sunt confecționate măștile. Putem vorbi despre cei care le realizează, motivele lor, dar putem vorbi și de măștile naturale, cum ar fi barba, mustața, ochelarii, machiajul, folosite pentru ascunderea unor imperfecțiuni. Ajunegm și la masca figurată, pe care unii oameni o poartă în relația cu ceilalți și chiar cu ei înșiși", a subliniat Marin Toma.

■ Centrul Cultural Pitești și Direcția Județeană pentru Cultură Argeș au organizat în Sala Ars Nova de la Casa Cărții, prezentarea volumului de proză, cu titlul „Cartea calfei călătoare", de Cristian Cocea, director executiv al Direcției Județene pentru Cultură Argeș. Originar din Râmnicu Vâlcea, Cristian Cocea este scriitor și jurnalist, care combină rigoarea unei formații universitare în științe exacte, fiind absolvent al Facultății de Electrotehnică din cadrul Institutului Politehnic București, cu pasiunea pentru disciplinele umaniste, având un master în Relații Publice și Comunicare în cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative București. Are o carieră de 20 de ani în mass-media și una de 8 ani în administrația publică. Este autor al volumelor „Crimă pentru un loc de parcare", "Ghidul României misterioase", "Maimuțe sub tricolor", "Calendarul cu povești".

■ Centrul Cultural Pitești a organizat festivitatea de premiere a Concursului de Poezie de Dragoste sub genericul „Leoaică tânără, iubirea....", ajuns la a-XVI-a ediție. În competiție s-au înscris 27 de tineri pasionați de literatură, care au întrunit condițiile din regulament, cum ar fi aptitudinile literare și vârsta sub 35 de ani. Juriul, format din poetul Virgil Diaconu, directorul revistei Cafeneaua literară, criticul literar Marian Barbu și poeta Liliana Rus i-a ales pe câștigători. Astfel, Mențiune Specială a primit Teodora Vasilescu din Pitești, în vârstă de 19 ani, elevă în clasa a XII-a, la Colegiul Național I.C.Brătianu. Mențiune a primit Tatiana Munteanu din Galați, în vârstă de 31 de ani, absolventă a Facultății de Litere din Galați, profesoară de limba și literatura română la Liceul din Berești, județul Galați. Premiul III i-a revenit Arminei Flavia Adam, din comuna Sâncraiu de Mureș, satul Nazna, din județul Mureș, în vârstă de 33 de ani, absolventă a Facultății de Psihologie și Științe ale Educației de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj Napoca, angajată în departamentul administrativ al unei companii private. Premiul II i-a fost decernat Ralucăi Ioana Ialomițeanu, din orașul Vălenii de Munte, județul Prahova, în vârstă de 19 ani, studentă în anul I, la Universitatea Națională de Artă București. Premiul I a fost câștigat de Larisa Mihai, din municipiul Râmnicu Vâlcea, în vârstă de 17 ani, elevă în clasa a XI-a, la Colegiul Național Mircea cel Bătrân din Râmnicu Vâlcea. Premianții au susținut o lectură din creațiile câștigătoare, care urmează să fie publicate în revista Cafeneaua literară, editată de Centrul Cultural Pitești.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat ediția din luna aprilie a Cenaclului „Armonii Carpatine", manifestare susținută de Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și Grupul Vocal „Armonia". În cadrul evenimentului, au citit din creațiile proprii scriitorul Ionel Dincă, medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu, eleva Camelia Marin de la Cercul de creație condus de profesoara Simona Marineață de la Palatul Copiilor Pitești, medicul-poet Adrian Mitroi, scriitorul Nicolae Doru Berbec și poetul Nicolae Braniște. Publicul format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, Colegiul Tehnic Dimitrie Dima și alți consumatori de cultură s-a delectat și cu un recital muzical, în interpretarea Grupului Vocal „Armonia", condus de maestrul Nicolae Perniu. Acțiunea a fost coordonată și moderată de redactorul-șef al revistei Carpatica, scriitorul Nicolae Cosmescu.

■ Ziua de 9 mai, având tripla semnificație - Ziua Independenței de Stat a României, capitularea necondiționată a Germaniei naziste în al doilea Război Mondial și Ziua Europei a fost sărbătorită la Pitești, printr-o festivitate desfășurată la Monumentul Independenței. Evenimentul, organizat de Garnizoana Pitești, Prefectura Argeș, Consiliul Județean Argeș și Primăria Municipiului Pitești a cuprins alocuțiunea comandantului Garnizoanei, col.Marian Bae, o slujbă de pomenire a eroilor și depuneri de coroane, la monumentul ridicat în cinstea celor care s-au jertfit pentru patrie. La manifestare au participat oficialități județene, locale și reprezentanți ai societății civile.

■ Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu" a organizat o nouă ediție a proiectului cultural-educativ, sub genericul "Biografii de excepție cu Octavian Dârmănescu". Manifestarea, susținută de muzeograful Octavian Dârmănescu a cuprins prelegerea cu tema „360 de ani de la ctitorirea Bisericii Domnești Sfântul Gheorghe, de către domnitorul Constantin Șerban și Doamna Bălașa". Construit în stilul bizantin, lăcașul de cult urma să fie demolat în perioada comunistă, dar prin intervenția preotului Marin Braniște a fost salvată de la dispariție. Tot în timpul regimului comunist, Biserica Sfântul Gheorghe a avut statutul de catedrală, ulterior primind titlul de școală domnească, dat fiind faptul că în secolul al XVII-lea avea rolul de centru de învățătură și educație, le-a povestit Octavian Dârmănescu celor prezenți. La dezbatere au participat elevi de la Colegiul Național Zinca Golescu, enoriași ai Bisericii Sfântul Gheorghe, istorici și pasionați de istorie.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat ediția din luna mai a proiectului cultural-educativ, sub genericul „Printre Cărțile Oamenilor de Cultură Argeșeni", avându-l invitat pe scriitorul Aurel Sibiceanu. Membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești, Aurel Sibiceanu a publicat până acum, volumele de versuri: „Aflările", „Ziua Cuvântului", „Cartea Făpturii", „Priveliștile Scribului", „Scribul și Roua". Distinsul om de cultură este și redactor al revistei Argeș, publicație lunară, editată de Centrul Cultural Pitești. La întâlnirea literară au participat elevi de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, Colegiul Economic Maria Teiuleanu, Colegiul Național I.C.Brătianu, care au citit din cărțile invitatului. Despre Aurel Sibiceanu și creația sa literară au vorbit scriitorul Jean Dumitrașcu, managerul Filarmonicii Pitești, poetul Virgil Diaconu, directorul revistei Cafeneaua Literară, artistul plastic Constantin Samoilă. La eveniment au mai fost prezenți elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Golescu și alți consumatori de cultură. ⟶

E oficial. Bucătăria țăranului român...

(urmare din p. 32)

Maria Rafailă care a reușit să scuture colbul uitării ce s-a așternut peste numele și munca vrednicului și uitatului folklorist care a fost Mihai Lupescu. Radu Anton Roman a văzut în el un precursor într-ale antropologiei alimentare românești: „Un panteon pestriț, cuprinzându-l pe Dumnezeu, dar și duhuri bune și rele, spririduși, sfințișori, strigoi, spirite malefice sau benefice, binecuvântează și sau inculpă permanent bucatele și gesturile românilor la masă, în așa măsură încât fiecare îmbucătură e și o întâlnire spirituală, un ritual." Artur Gorovei a trăit mult, 87 de ani, a fost senator, prefect al județului Suceava și primar al orașului Fălticeni. În 1892, la Broșteni, împreună cu Mihai Lupescu (sau, mai degrabă, într-o ordine inversă, n.n.), a fondat revista de folclor „Șezătoarea" care a apărut regulat timp de 26 de ani. Ultimul număr scos în anul 1931 și cuprinde indicele analitic și alfabetic al celor 25 de volume ale acestei prime reviste de folklor din România.

Folclor contemporan dintr-un alt (trist) capăt de țară

Ce să fi făcut pe Slătinioara, la Petroșani, după ce-ți terminai orele de română de la Informatică? Să mergi "La Iepurică" să bei una mică? S-o fi frecventat pe distinsa și frumoasa doamnă Muia (nu e vorba de vreo poreclă sau de vreo scandare a galeriilor steliste sau dinamoviste ci e chiar de numele real al soțului, un fost fundaș de la Jiul Petroșani) ca să-i dai bună ziua și să-i ceri o bere? (Cine cere zice că nu piere!) Să fi apelat la Tanti Proasta (acest renume i s-a tras respectivei vânzătoare de la faptul că nu știa să dea rest decât dacă îl socotea cu calculatorul) pentru o cafea? (A câta?) Sau să intri într-un garaj cu bolțari (furați de la vreo mină de-o mână abilă) și să tragi, cu halba, o țuică slabă de prună? Nu se făcea... (V-am descris o parte din drumul, plin de tentații, spre Muzeul Momârlanului, îngrămădit într-o colibă meschină, pe strada Slătinioara de la noi din municipiu...) Despre cei cărora le place băutura, țăranul nostru are o mulțime de zicale: a trage la musteață, a trage la măsea, a suge bine, îi bun sugaci, bea de usucă, bea de svântă, vede fundu' paharului, când duce paharul la gură, nu-l duce la ureche, îi arde gâtul, îi sfârâie gâtul după rachiu, umblă ca șerpele după băutură, pentru el mâncarea-i fudulie, băutura-i temelie. Mihai Lupescu a cules, în acest sens, și două strigături adecvate: „Bunu-i vinu', nu-i ca apa/ Nici friptura nu-i ca ceapa;/ Noi om bea cât om putea/ Ș-om plăti când om avea" sau „Cin' n-a bea paharu' tot/ Să sărute mâța-n bot!"

Pentru a putea scrie „Din bucătăria țăranului român" Lupescu, tânăr fiind, alegea și pe timpul vacanțelor de vară o variantă cu perspectivă. El nu voia, în ruptul capului, să stea degeaba și intra ca "scriitor" la vreo primărie. De acolo i s-a tras. Așa a început totul...

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, o nouă ediție a proiectului cultural - educativ, sub genericul „Armonie și Stil de Viață cu Adina Perianu". Evenimentul a cuprins prelegerea cu tema „Arhitectura peisageră a Piteștiului – prezent și viitor", susținută de promotorul cultural Adina Perianu, specialist în horticultură. Distinsa doamnă le-a vorbit celor prezenți despre speciile de pomi de pe raza urbei, importanța acestora pentru sănătate și mediul înconjurător. „Pomii filtrează praful din aer, ne oferă oxigenul vital, protecție contra vântului, stimulează viața solului în spațiul radicular și poate fi chiar adăpost pentru om. Iar cromoterapia naturii este remarcabilă pentru reducerea stresului și un tonus mai bun", precizează Adina Perianu.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala Ars Nova, ediția din luna aprilie a Clubului literar-artistic „Mona Vâlceanu". Evenimentul, coordonat de profesoara-scriitoare și editor Mona Vâlceanu a cuprins o evocare a poetului George Topârceanu, susținută de medicul-poet Constantin Teodor Craifaleanu. A urmat un medalion literar, dedicat scriitorului Ioan Lică Vulpești, membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești. Manifestarea s-a încheiat cu prezentarea creației literare a scriitoarei Elena Armenescu, medic cardiolog la Spitalul Fundeni București. Cu acest prilej, au citit din antologia cu titlul „Poeți Români Slăvind Dumnezeirea", atât distinsa autoare, cât și actorul Puiu Mărgescu.

■ Centrul Cultural Pitești a demarat proiectul de dezvoltare personală sub genericul "Fețele Omului", susținut de psihologul-clinician Radu Vasile Șerban, din cadrul Direcției Județene de Sănătate Publică Argeș. Prima ediție a cuprins simpozionul cu tema „Omul iluminat și omul inspirat". „Ne naștem oameni doar ca potențial, însă doar prin cultură devenim oameni. Marea noastră majoritate suntem consumatori de cultură, iar creatorii de cultură sunt puțini în fiecare generație. Mai mult, sunt două categorii de creatori de cultură: unii mai mult legați de partea spirituală, iar alții conectați la zona științifică", a menționat psihologul Radu Vasile Șerban. La dezbatere au participat elevi, cadre didactice de la Colegiul Național Zinca Golescu, și alte persoane interesate de dezvoltarea personală.

CARMEN ELENA SALUB

Concursul Naţional de Poezie şi Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...", ediţia a XXXIV-a, 10-12 iunie 2016, Botoşani

Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Botoșani, cu sprijinul Consiliului Județean Botoșani, în colaborare cu Editurile Paralela 45, Junimea, Timpul, Charmides, Eikon, Vinea. Princeps Edit, precum și cu rvistele de cultură „Convorbiri literare", „Poezia", „Scriptor", „Feed beack", „Viața Românească", „Familia", „Vatra", „Euphorion", „Steaua", „Hyperion", „Conta", „Poesis", „Luceafărul de dimineață", „Porto-franco", „Ateneu", „Argeș", „Bucovina Literară", Filiala Iași a Uniunii Scriitorilor din România, Uniunea Scriitorilor din R. Moldova și ARPE, organizează în perioada 13-15 iunie 2016 Concursul Național de Poezie și Interpretare Critică a Operei Eminesciene „Porni Luceafărul...", ediția a XXXIV-a.

Concursul își propune să descopere și să promoveze noi talente poetice și critice și se adresează, astfel, poeților și criticilor literari care nu au debutat în volum și care nu au depășit vârsta de 40 de ani.

Concursul are trei secțiuni:

POEZIE:

1) *Carte publicată – debut editorial*: – Se vor trimite 2 (două) exemplare din cartea de poezie apărută în intervalul 10 mai 2015 – 5 mai 2016. Vor fi acordate 2 premii: a) „Horațiu Ioan Lașcu" al Filialei Iași a USR și b) al Uniunii Scriitorilor din R. Moldova.

2) *Poezie în manuscris (nepublicată)* - Se va trimite un print (***același volum și pe un CD – un singur exemplar!***) în 3 exemplare, care va cuprinde cel mult 40 de poezii semnate cu un moto. Același moto va figura și pe un plic închis în care vor fi introduse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon. Se vor acorda șase premii care vor consta în publicarea a câte unui volum de poezie de către editurile menționate. Juriul are latitudinea, în funcție de valoarea manuscriselor selectate, să propună spre publicare și alte manuscrise, în funcție de disponibilitatea editurilor prezente în juriu (Paralela 45, Junimea, Charmides, Eikon, Vinea și Princeps Edit) .

Manuscrisele care nu vor primi premiul unei edituri vor intra în concurs pentru premiile revistelor implicate în jurizare, reviste care vor publica grupaje de poezii ale poeților premiați. Un manuscris, cel mai bun, poate primi premiul undei edituri și al tuturor celorlalte reviste implicate în concurs. Toți poeții selectați pentru premii vor apărea într-o antologie editată de instituția organizatoare.

3) *Interpretare critică a operei eminesciene:* - Se va trimite un eseu de cel mult 15 pagini în 3 exemplare (***în copie și pe un CD)***, semnat cu un moto. Același moto va fi scris pe un plic închis în care vor fi incluse datele concurentului: nume, prenume, anul nașterii, adresa poștală, e-mail, telefon. Se vor acorda premii ale unor reviste literare implicate în organizare. Eseurile premiate vor fi publicare în revistele care acordă premiile și în antologia editată de instituția organizatoare.

Festivitatea de premiere va avea loc la Ipotești și Botoșani în ziua de 14 iunie 2015.

Organizatorii asigură concurenților cheltuieli de masă și cazare.

Lucrările vor fi trimise, până la data de 10 mai 2016, pe adresa:

CENTRUL JUDEȚEAN PENTRU CONSERVAREA ȘI PROMOVAREA CULTURII TRADIȚIONALE BOTOȘANI, Str. Unirii, nr. 10, Botoșani.

Relații la tel. 0231-536322 sau e-mail: centrul_creatiei_botosani@yahoo.com.

PS. Se primesc grupaje de până la 15 pagini și pe e-mail!

Nota redacției:
O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că ***Argeș*** *nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.*

Revista **ARGEȘ** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor. **IMPORTANT!** Vă puteți abona pentru anul 2016, costul abonamentului fiind de 42 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.
e-mail: revista_arges@yahoo.com.
Revista de cultură ***Argeș*** poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGEȘ
● **Revistă lunară de cultură**
● Apare sub egida **Consiliului Local**, a **Primăriei Pitești** și a **Uniunii Scriitorilor din România**
● Editată de **Centrul Cultural Pitești**
● Membră **ARIEL**

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)
Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).
Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU, MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU**

Redacția: Pitești, Casa Cărții, Centrul Cultural Pitești; **http:** www.centrul-cultural-pitesti.ro; **e-mail:** revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068
ISSN: 1221-2350
Tiparul executat la SC Argeșul liber SA
ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGEȘ** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

litere

Mihai Barbu

E oficial. Bucătăria țăranului român s-a născut acum 100 de ani. Lângă caprele Irinucăi…

Numărul 1 al revistei Șezătoarea, prima publicație periodică de folclor din țara noastră, a apărut în ziua de 1 martie 1892, la o tipografie din Fălticeni. Mihai Lupescu a rămas la Broșteni 14 ani. Regele Carol I a aflat de el, l-a luat de acolo și l-a desemnat să conducă Orfelinatul Agricol „Ferdinand” de pe moșia regală din Zorleni-Tutova, amplasată undeva lângă Bârlad. A stat acolo o viață de om.

reportaj

Junele Mihai Lupescu a fost coleg cu Artur Gorovei la Liceul clasic „Alecu Donici” din Fălticeni, în seria 1879/ 1880. După terminarea liceului drumurile celor doi tineri moldoveni s-au despărțit. Lupescu merge la Iași și învață la faimoasa Școală Normală „Vasile Lupu”. Pe când a efectuat stagiul militar, lui Mihai i s-a propus să urmeze cariera armelor dar el a ținut-o pe-a lui: voia, cu orice preț, să facă o muncă apostolică de lungă durată. Așa a început Lupescu o carieră de învățător pe moșia regală de la Broșteni. Când a primit școala pe samă, tânărul s-a îngrozit și s-a întristat. Localul de școală era dărăpănat, fața școlii era „ca o staniște de porci și de gâște”. Sala de clasă îi părea asemeni cu localul unei crâșme umede și reci. Viitoarea locuință a învățătorului era plină de gunoaie și moloz. Școlarii erau niște mici sălbatici și o seamă de sudori reci l-au trecut pe bietul domn Lupescu când le-a cercetat știința lor de carte. Ea n-ajungea nici la genunchiul broaștei... Ce poți să faci într-o asemenea situație disperată? Să te bizui pe propriile-ți forțe? Să aștepți vremuri mai bune? Să aștepți, oare, vreun semn de la Dumnezeu? Ultima varianta părea cea mai tentantă. Și iată că, în anul 1887 e numit în funcția de revizor școlar al județului Suceava, chiar un serafim. Serafim Ionescu a fost un om hărăzit care știa ce să le ceară, cum și cu ce să-i stimuleze pe dascălii de la țară. Două lucruri a avut pretenția d. revizor să facă luminătorii satelor (în afara muncii de la catedră): să adune texte folclorice din zonă și să alcătuiască monografii ale localităților unde își făceau veacul. După patru ani, în 1891, pe un ger aspru, descinde la Broșteni și Artur Gorovei, proaspăt numit judecător de ocol. Satul Broșteni era împrăștiat ca mai toate satele de munte. Acolo „nu se rușinau lupul și ursul a se arăta ziua-miazamare prin el; o casă ici, sub tihăraia asta, alta dincolo de Bistrița, sub altă tihăraie, mă rog unde i-a venit omului la îndemână să și-o facă”. E, aici, un prim paradox al vieții la țară: într-un sat împrăștiat, oamenii cu carte simțeau nevoia să fie, cât mai des, împreună.

Viața de zi cu zi în satul Broșteni. În vremea *Șezătorii*...

Tristă revedere. Din dulcele târg al Ieșilor cei doi prieteni, Mihai și Artur, au ajuns, printr-un joc al sorții potrivnice, tocmai într-un capăt de lume. „Am petrecut cu el (cu Mihai Lupescu, n.n.) și zile bune și zile rele în acel colț uitat de lume, și numai el a făcut să nu mă socotesc în exil, într-o localitate în care, afară de murmurul Bistriței și de liniștea nopților de iarnă, alt nimic nu putea să mă lase mulțumit”, își amintește judecătorul. Cei doi prieteni se reîntâlnesc într-un Broșteni vitreg dar în loc să-și înece amarul în alcool (căci strașnice geruri mai erau în acea parte de lume!) au stat, împreună, la gura sobei și acolo puneau țara la cale într-un mod total atipic. Ce altceva să fi făcut în Broșteniul lui Creangă? Să mai omoare odată, cu bolovani prăvăliți de pe munte, țapul și cele două capre slabe și râioase ale Irinucăi? Să se tundă chilug? Să învețe pe dinafară *Îngerul a strigat*? Să se ungă cu leșie tulbure? Să șadă afară la soare cu pielea goală? Să se bage, aproape de Buna Vestire, în Bistrița cea umflată? Să se suie pe munte, în sâmbăta lui Lazăr, și să urnească stâncile, cele numai puțin înținate, de la locul lor? Să rupă-n bucăți toate caprele întâlnte-n cale? S-o șteargă, în duminica Floriilor, cu pluta, din Borca până pe Plaiul Bătrân, urmând apele cele repezi ale Bistriței? Să culeagă viorele și toporași? Să deoache vremea? Să se covrigească-n jurul focului? S-o pună de-o mămăligă fără apă? Să scoată vreo hrincă înghețată din desagi, s-o pârlească și să-mpartă lumii câte-o harchină? Să aștepte să le mănânce lupul iarna? Să prăpădească drumul pe la Înțărcători? S-o ia de-a chioara și unde-a le-a fi scris acolo să iasă? Să coboare pe povârnișuri primejdioase? Să se încurce-n citirei de brad? Să-și plângă în pumni de frig? Să-și muște buzele de necaz? Să tragă aghioase lângă un foc din brazi? Să-i toropească bradul cel aprins? Să-nghețe pe deoparte, să se frigă pe alta? Să se spele cu omăt? Să se trateze cu dohot de mesteacăn? Să se ungă cu el pe tot corpul din creștet până-n tălpi? Să se culce pe cuptor la căldură? Să meargă la fete? (În sat erau femei nici tânere, nici tocmai bătrâne. „Irinuca avea o fată balcâză și lălâie, de-ți era frică să înoptezi cu dânsa în casă. Noroc numai că de luni dimineața până sâmbătă seara n-o mai vedeai; se ducea cu taică-său la munte, la făcut ferestrea...”, ne informează Ion Creangă.) Să-i pască păcat după păcat? S-o ducă într-un cântec? Să zburde și să se hârjonească? Ultimele două variante le par celor doi buni prieteni drept cele mai fezabile și acționează în consecință.

Raport despre nașterea ideii de Șezătoare la români. Cu 5 lei de căciulă...

Din punct de vedere fizic, Lupescu părea un om supraponderal iar Gorovei era, cu certitudine, dintr-un neam cu Gerilă. Suferea mereu de frig. Minunea culturală s-a produs într-un moment neprecizat în biografiile celor doi. „În ce zi anume, n-aș putea să spun, și nici cum am ajuns noi la făurirea planului unei reviste de literatură și tradițiuni populare. Atâta numai țin minte că Lupescu, gras cum era și atunci, se învârtea prin casă, își freca mâinile și zâmbea, făcând socoteală cam câți abonați am putea găsi, printre cunoștințele lui, învățători din toată țara și cui să se adreseze el cu propuneri de colaborare. La gura sobei, friguros cum eram, însemnam pe o coală de hârtie toate numele acestea, în mulțimea cărora vedeam putința realizării visurilor noastre.”

Botezul s-a săvârșit la fel de neașteptat. „Multe nume s-au perindat pe foaia mea de hârtie și când a venit rândul să scriu *Șezătoarea* s-a săvârșit botezul”. Cei doi prieteni cheamă alături alți trei tovarăși. „Într-o sară, în școala din Broșteni, în căsuța modestă, care numai pentru școală nu a fost clădită, s-au adunat cei trei prieteni ai lui Lupescu: Neculai Vasiliu din Crucea- Broșteni, Teodor Danilescu din Fărcașa (La Fărcașa, ne-a povestit Ion Creangă, era un preot care avea o gușă la gât cât o ploscă din cele mari și gârâia din dânsa ca dintr-un cimpoi. “E mai rău de cei care au gușă în cap decât cei ce o poartă pe dinafară”, se scuza popa.) și C. Pavilescu din Vlădeiu cari, ca membri fondatori, și-au luat îndatorirea să contribuie, în fiecare lună, cu câte cinci lei, pentru tipărirea revistei. **Cinci lei**... Ce ridicul pare astăzi când spui *cinci lei* contribuție lunară pentru fondul unei publicații; dar când te gândești câți de cinci lei erau pe atunci leafa unui învățător de sat, poți să-ți dai seama de sacrificiul ce făceau fundatorii *Șezătorii*”. Numărul 1 al revistei *Șezătoarea*, prima publicație periodică de folclor din țara noastră, a apărut în ziua de 1 martie 1892, la o tipografie din Fălticeni. Mihai Lupescu a rămas la Broșteni 14 ani. Regele Carol I a aflat de el, l-a luat de acolo și l-a desemnat să conducă Orfelinatul Agricol „Ferdinand” de pe moșia regală din Zorleni-Tutova, amplasată undeva lângă Bârlad. A stat acolo o viață de om. „Șezătoarea” (revistă de folklor, director Artur Gorovei, redactor Gh. T. Kirileanu), în nr. 8-9 (din august-septembrie 1922) anunță, cu durere, că Mihai Lupescu s-a prăpădit pe 17 august, după câteva zile de suferință. Avea 61 de ani. („S-a stins un om care a servit ca pildă tuturor: un simbol. Om fără de păcate, învățător, unul dintre mulți, iubitor de neam și datini, scriitor de frunte”.) Revista gândită și pornită de el ajunsese, deja, în anul XXX de la apariție și la volumul XVIII. Lupescu a scris în „Șezătoarea” sute de articole despre obiceiuri calendaristice, obiceiuri legate de ciclul vieții de familie, despre alte obiceiuri, datini și credințe, despre medicina populară, descântece și vrăji, despre botanica populară, despre bolile la oameni și bolile la animale, despre vrăji dar și proză populară, proverbe, cântece, strigături și amintiri. Alte colaborări, la fel de numeroase, și pe aceleași teme ofertante a avut și la revista „Ion Creangă” din Bârlad, între 1908 și 1921. A semnat, împreună cu Tudor Pamfilie, o carte despre „Cromatica poporului român” (București, 1914) și alta, în tandem cu Artur Gorovei, despre „Botanica poporului român” (Fălticeni, 1915) Dar alta a fost marea lui speranță și durere...

Gastronomia rurală de la noi a așteptat un veac spre a răzbate la lumină

“Cu ajutorul lui Dumnezeu am făcut și eu un script al *Bucătăriei țăranului român*, pe care l-am trimis la Academie. Cuprinde vreo 170 de file, cât hârtia din coala aceasta, cu fel de fel de bucate, adunate de pe tot cuprinsul țării, prin prieteni. Nu cred să fie completă, căci nu se poate, dar nici altul mai una mai bună nu va putea face. Bucatele și materialurile din care prepară țăranul bucatele și uneltele lui sunt așezate alfabetic. N-am putut da figuri, căci nu-s bun desenator. Și decât oi da caricaturi, care să nu arate cum este mai bine deloc.” Astfel îi scrie Lupescu, la începutul anului 1916, celui mai bun prieten al său, judecătorul Artur Gorovei, ajuns, între timp, membru corespondent al Academiei. Autorul trimite, cu toată cinstea și respectul, manuscrisul președintelui Academiei Române unde este înregistrat pe 23 februarie 1916 sub nr. 405. Secția literară ia în discuție manuscrisul pe 18 martie 1916. Academicienii Titu Maiorescu, I.C. Negruzzi, Duiliu Zamfirescu și I. Bianu îl desemnează pe G. Bogdan-Duică să redacteze un referat în care să arate dacă merită să nu merită să fie tipărită în publicația înaltului for. În ziua de 11 august 1916, învățătorul Lupescu revine cu o nouă adresă, pentru că la prima nu primisese niciun răspuns. Ioan Bianu pune rezoluția prin care confirmă că manuscrisul s-a primit și s-a dat în cercetare. “Dacă și când se va putea tipări se va vedea numai după război”. Omul nu a menționat despre ce război mondial e vorba dar, în principiu, s-a ținut de cuvânt. Pe 22 mai 1919, o altă rezoluție a secției literare repartizează manuscrisul aceluiași Bogdan-Duică. Indolentul Duică ține, degeaba, manuscrisul vreme de doi ani și îl înapoiază Academiei fără să întocmească vreun referat. Din 1916 și până azi au trecut 100 de ani. Cartea a fost tipărită de Editura Paideia, în colecția Restitutio, abia în anul 2000. Evenimentul s-a datorat doamnei bibliotecar

(continuare în p. 31)